

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **2024 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
**на тему: Управління грошовими потоками страхової компанії для
підвищення її ліквідності**

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Аліна ПАСЬКО

**Науковий керівник,
к.е.н., професор**

Юлія МАСЮК

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Пасько Аліни Дмитрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Управління грошовими потоками страхової компанії для підвищення її ліквідності

Науковий керівник: Масюк Юлія Володимирівна, к.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2024 р. № 3364.

2. Термін подання здобувачем роботи: «06» грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: наукові статті та монографії, офіційні рейтинги та фінансова звітність ПАТ «СК «УСГ», законодавчі та регуляторні документи щодо діяльності страхових компаній, статистичні дані та аналітичні огляди страхового ринку, інтернет-ресурси, що містять актуальну інформацію про страхову діяльність.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Вступ. 2. Теоретичні основи управління грошовими потоками страхової компанії. 3. Дослідження ефективності управління грошовими потоками ПАТ «СК «Українська страхова група». 4. Напрями вдосконалення управління грошовими потоками страхової компанії для підвищення її ліквідності. 5. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Сутність грошових потоків у страховій діяльності. 2. Фактори, які можуть впливати на ліквідність страховика. 3. Перелік класів страхування СК «УСГ», на які отримано ліцензії. 4. Кількість страховиків, рівень страхових виплат і показник проникнення страхування (IPR). 5. Динаміка показників ліквідності СК «УСГ» у 2019-2023 роках. 6. Динаміка чистого грошового потоку СК «УСГ» за 2019-2023 роки, тис. грн. 7. Динаміка показників ефективності операційного грошового потоку СК «УСГ». 8. Вектори вдосконалення управління грошовими потоками СК «УСГ» в актуальних умовах. 9. Шляхи зростання чистого грошового потоку СК «УСГ». 10. Заходи покращення активних операцій для СК «УСГ». 11. Комплексна модель системи управління ризиками грошових потоків страховика. 12. Способи управління ризиками в страховій практиці. 13. Графік потоку надходжень, витрат і чистого руху коштів за операційною діяльністю СК «УСГ» у 2019-2023 рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ «20» травня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи управління грошовими потоками страхової компанії	12.07.2024	виконано
2	Дослідження ефективності управління грошовими потоками ПАТ «СК «Українська страхова група»	16.09.2024	виконано
3	Напрями вдосконалення управління грошовими потоками страхової компанії для підвищення її ліквідності	04.11.2024	виконано
4	Висновки і пропозиції	25.11.2024	виконано
5	Оформлення роботи	06.12.2024	виконано

Здобувачка _____
(підпис)

Аліна ПАСЬКО

Керівник роботи _____
(підпис)

Юлія МАСЮК

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	8
1.1. Сутність і значення грошових потоків у страховій діяльності	8
1.2. Особливості управління грошовими потоками страховика	15
1.3. Ідентифікація факторів, що впливають на ліквідність страховика	28
Висновки до розділу 1	45
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПАТ «СК «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»	47
2.1. Загальна характеристика роботи ПАТ «СК «УСГ» як учасника страхового ринку України	47
2.2. Оцінка фінансового стану та прибутковості діяльності страховика	54
2.3. Аналіз ефективності управління грошовими потоками страховика	61
Висновки до розділу 2	70
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЛІКВІДНОСТІ	72
3.1. Заходи щодо покращення управління грошовими потоками страховика	72
3.2. Забезпечення стійкої ліквідності страхової компанії через управління ризиками грошових потоків	80
3.3. Прогнозування грошових потоків страхової компанії	88
Висновки до розділу 3	94
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	100

РЕФЕРАТ

Тема: «Управління грошовими потоками страхової компанії для підвищення її ліквідності»

Кваліфікаційна робота містить: 106 с., 13 рис., 9 табл., 65 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процеси управління грошовими потоками страховика.

Предмет дослідження – підходи та інструменти управління грошовими потоками страховика.

Метою роботи є розробка теоретичних і практичних підходів до управління грошовими потоками страховика для підвищення його ліквідності в умовах ринкової нестабільності.

Методи дослідження – аналіз і синтез, методи класифікації та систематизації, системний підхід, статистичні методи, метод графічної інтерпретації, метод екстраполяції.

В ході виконання кваліфікаційної роботи удосконалено підходи і методи управління грошовими потоками страховика, спрямовані на підвищення його ліквідності в умовах змінюваного економічного середовища та посилення регуляторних вимог.

Результати рекомендовані до впровадження ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

КЛЮЧОВІ СЛОВА

СТРАХОВА КОМПАНІЯ, ГРОШОВІ ПОТОКИ, ЛІКВІДНІСТЬ, ОПЕРАЦІЙНА, ІНВЕСТИЦІЙНА І ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

KEYWORDS

INSURANCE COMPANY, CASH FLOWS, LIQUIDITY, OPERATIONAL, INVESTMENT AND FINANCIAL ACTIVITIES, RISK MANAGEMENT

ВСТУП

Сучасні страхові компанії функціонують у складних умовах фінансової нестабільності, що підвищує значущість результативного менеджменту грошових потоків. Ліквідність страховика є ключовим чинником її стабільного функціонування та дотримання зобов'язань перед клієнтами. Нестача ліквідності може призвести до втрати довіри клієнтів і партнерів, що негативно вплине на конкурентоспроможність компанії. Грамотне адміністрування грошових потоків дозволяє забезпечити своєчасне виконання страхових виплат та інших фінансових зобов'язань. Умови ринку вимагають від страховиків оптимального балансу між інвестиціями, доходами та витратами. Постійні зміни в економічному середовищі, такі як інфляція та коливання валютних курсів, збільшують ризики недостатньої ліквідності. Застосування прогресивних фінансових інструментів для адміністрування грошових потоків стає невід'ємною частиною ефективного менеджменту.

Актуальність теми також підкреслюється необхідністю дотримання нормативів регуляторів, які регулюють платоспроможність і фінансову стабільність страхових компаній. Аналізування грошових потоків допомагає виявляти слабкі місця в фінансовій політиці компанії та коригувати їх. Раціональне управління ліквідністю сприяє підвищенню прибутковості та довгостроковій стійкості бізнесу. Інноваційні підходи до управління фінансами, зокрема використання цифрових технологій, можуть значно підвищити ефективність компанії. Успішне керування грошовими потоками визначає стійке зростання страхового бізнесу навіть у конкурентному середовищі. Вивчення цього питання сприяє розвитку фінансового менеджменту та допомагає формувати нові способи управління ліквідністю страхових компаній.

Попередні дослідження у царині управління грошовими потоками страховиків відобразити у своїх роботах такі науковці як: А.Є. Абдуллаєва, Ю.В. Алескерова, В.В. Бобиль, Л.М. Богріновцева, Ю.П. Владика, В.В. Головіна, О.С. Журавка, Л.М. Клапків, О.В. Кнейслер, Т.Д. Кривошлик, Н.Г. Мандра, Т.А. Мельник, Л.А. Приступа, Н.С. Ситник, Р.Г. Сніщенко, Н.В. Ткаченко, С.М. Халатур, В.М. Юхименко та багато інших. Значна увага дослідників приділялася впливу макроекономічних факторів, таких як інфляція та валютні ризики, на фінансову стабільність страховиків. Деякі наукові праці акцентували увагу на відповідності управління ліквідністю регуляторним вимогам, особливо в умовах посилення нагляду за фінансовим сектором. Проте потребують подальшого уточнення можливості застосування сучасних інструментів фінансового планування, включаючи цифрові технології для моніторингу грошових потоків.

Метою дослідження є розробка теоретичних і практичних підходів до управління грошовими потоками страховика для підвищення його ліквідності в умовах ринкової нестабільності.

Досягнення поставленої мети визначило послідовність таких завдань:

- розглянути теоретичне підґрунтя грошових потоків у страховій діяльності;
- дослідити специфіку менеджменту грошових потоків страховика;
- ідентифікувати фактори, що впливають на ліквідність страховика;
- надати загальну характеристику ПАТ «СК «УСГ» як учасника страхового ринку України;
- оцінити фінансовий стан та прибутковість діяльності страховика;
- проаналізувати успішність управління грошовими потоками страховика;
- розробити пропозиції для покращення управління грошовими потоками страховика;
- обґрунтувати механізм забезпечення стійкої ліквідності страхової компанії через управління ризиками грошових потоків;

– здійснити прогностичний розрахунок грошових потоків страховика від операційної діяльності.

Об’єкт дослідження: процеси управління грошовими потоками страховика.

Предмет дослідження: підходи та інструменти управління грошовими потоками страховика.

У роботі було застосовано широке коло методів наукового дослідження, серед них: аналіз і синтез – для вивчення теоретичного підґрунтя менеджменту грошових потоків і визначення ключових факторів, що впливають на ліквідність страхової компанії; метод класифікації та систематизації – для структуризації фінансових інструментів і підходів, що застосовуються в адмініструванні грошових потоків страховиків; системний підхід – для комплексного аналізу взаємозв’язків між різними елементами фінансової діяльності страховика; статистичні методи – для обробки й аналізу кількісних даних, таких як звіти компаній і ринкові показники; метод графічної інтерпретації – для наочного представлення інформації про грошові потоки, динаміку ліквідності та прогнозів; метод екстраполяції – для розробки моделей прогнозування грошових потоків компанії.

Інформаційним підґрунтям дослідження визначені наукові статті та монографії, офіційні рейтинги та фінансова звітність ПАТ «СК «УСГ», законодавчі та регуляторні документи щодо діяльності страхових компаній, статистичні дані та аналітичні огляди страхового ринку, інтернет-ресурси, що містять актуальну інформацію про страхову діяльність.

Наукова новизна дослідження представляється в удосконаленні підходів і методів управління грошовими потоками страховика, спрямованих на підвищення його ліквідності в умовах змінюваного економічного середовища та посилення регуляторних вимог.

Практичне значення здобутих результатів проявляється в розробці рекомендацій та методичних підходів для страхових компаній, спрямованих

на успішне управління грошовими потоками й забезпечення їхньої ліквідності в умовах економічної нестабільності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Сутність і значення грошових потоків у страховій діяльності

Грошові потоки в страховій діяльності відображають рух грошових коштів, що виникають в процесі надання страхових послуг, включаючи надходження премій, виплату страхових відшкодувань та управлінські витрати. Вони є важливим індикатором фінансової стійкості та ефективності страхових компаній [5]. Основні аспекти їх сутності представлено на рис. 1.1.

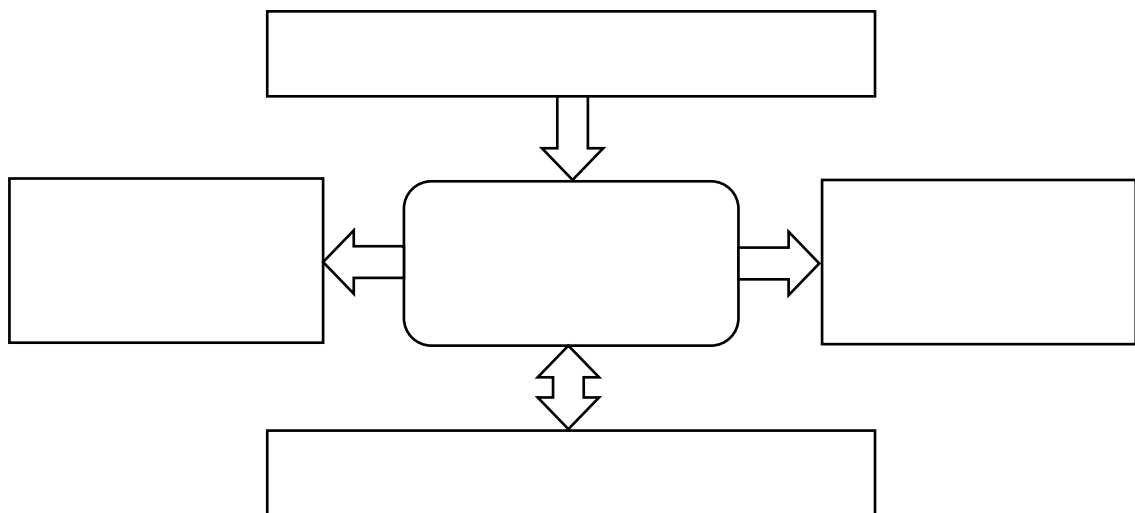

Рис.1.1. Сутність грошових потоків у страховій діяльності

Надходження страхових премій – це основне джерело грошових потоків для страхової компанії, яке формується внаслідок укладення страхових договорів з клієнтами. Це кошти, які страхувальники (клієнти) сплачують страховикам за надані ними страхові послуги. Важливість цього етапу для страхової компанії неможливо переоцінити, оскільки він забезпечує фінансові ресурси для виконання зобов'язань перед клієнтами та іншими контрагентами.

Грошові потоки починаються з укладання договору між страховою

компанією та клієнтом (страхувальником). Після підписання договору клієнт сплачує премію, яка є платою за страховий захист на визначений період часу.

Типи премій [3]:

- разова премія – в разі одноразової сплати на певний період (наприклад, річна премія, що сплачується на початку періоду);
- перехідні або періодичні премії – клієнт може здійснювати регулярні виплати, наприклад, щомісячно або щоквартально, що дає страховій компанії стабільні потоки коштів протягом тривалого часу.

Сума премії залежить від багатьох факторів, зокрема: типу і рівня страхового покриття (чим більше покриття або страхових ризиків, тим вища премія), оцінки ризиків (вартість премії залежить від того, як страхова компанія оцінює ймовірність настання страхового випадку) та особливостей страхувальника (вік, здоров'я, досвід водія, рівень безпеки майна тощо можуть впливати на розмір премії).

Зміни в економічній ситуації, конкуренція на ринку страхових послуг, рівень попиту на певні види страхування також можуть впливати на величину премій, що їх сплачують клієнти. У деяких сегментах страхування (наприклад, туризм, сільське господарство) премії можуть мати виражену сезонність, коли більшість премій надходять у певні періоди року [12].

Премії формують грошові потоки, які страховик використовує для виконання своїх зобов'язань (виплата відшкодувань, витрати на ведення бізнесу, інвестиції). За допомогою отриманих премій компанія здатна покрити операційні витрати та забезпечити достатній рівень ліквідності для виплат у разі настання страхових випадків. Власне надходження страхових премій дозволяє страховим компаніям здійснювати інвестиції, які можуть забезпечити додатковий дохід, стабілізуючи фінансовий стан.

Таким чином, надходження страхових премій є основою фінансової діяльності страхової компанії та безпосередньо впливає на її здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами, підтримувати конкурентоспроможність та стійкість на ринку.

Виплати страхових відшкодувань. У разі настання страхового випадку компанія повинна виплатити страхове відшкодування. Це складає частину відтоку грошових коштів. Виплати страхових відшкодувань є важливим компонентом грошових потоків у страховій діяльності, оскільки вони визначають, яку частину отриманих премій страховик направляє на виконання своїх зобов'язань перед клієнтами у разі настання страхових випадків. Це витратний потік, який пов'язаний з реалізацією основної мети страхування – відшкодування збитків чи допомоги застрахованим особам [16].

Коли відбувається страхова подія (наприклад, аварія, стихійне лихо, хвороба), страхова компанія має обов'язок виплатити відшкодування або компенсацію постраждалій стороні відповідно до умов страхового договору. Виплати здійснюються як за договором майнового, так і особистого страхування.

Страхова компанія оцінює розмір відшкодування на підставі страхових умов та результатів оцінки збитків. Це може включати як виплати у грошовій формі, так і відшкодування у вигляді ремонту, лікування або інші способи виконання зобов'язань. Чим складніше і дорожче відшкодування, тим більший обсяг грошових коштів повинен бути спрямований на ці виплати.

Щоб забезпечити можливість виконання таких виплат, страхова компанія створює резерви для відшкодувань. Це спеціальні фонди, що акумулюються на випадок великих або непередбачуваних збитків. Вони допомагають забезпечити своєчасність виплат та фінансову стабільність компанії [15].

Виплати відшкодувань безпосередньо впливають на ліквідність страховика, оскільки необхідно мати достатньо грошових коштів для оперативного виконання зобов'язань перед клієнтами. Низька ліквідність або занадто великі виплати можуть призвести до фінансових труднощів для компанії.

У разі великих витрат на відшкодування, страхова компанія може

залучати додаткові фінансові ресурси, змінювати стратегію управління ризиками, коригувати тарифи або працювати над зниженням кількості та розміру виплат через розвиток систем запобігання збитків (наприклад, посилена перевірка заявок, удосконалення профілактичних заходів).

Страхова компанія може також здійснювати виплати третім особам, якщо застрахований суб'єкт або вигодонабувач не є прямим отримувачем страхового відшкодування (наприклад, ремонт техніки в разі автострашування чи медичні витрати) [24].

Таким чином, виплати страхових відшкодувань – це важлива частина грошових потоків у страховій діяльності, яка безпосередньо пов'язана з виконанням компанією її основних зобов'язань перед клієнтами. Їх своєчасність і правильний розрахунок є критично важливими для підтримки довіри до страховика та фінансової стабільності компанії.

Операційні витрати – це витрати, пов'язані з щоденною діяльністю страхової компанії, яка забезпечує функціонування бізнесу і надання страхових послуг клієнтам. Вони включають витрати, необхідні для забезпечення нормального функціонування компанії, і мають суттєвий вплив на фінансові результати.

Заробітна плата та винагорода працівникам – це одна з основних статей витрат, оскільки для функціонування страхової компанії необхідна робоча сила для укладення договорів, обробки заявок, оцінки ризиків, а також для роботи в клієнтській підтримці та інших відділах. Витрати на зарплату включають також бонуси, премії та інші форми винагороди працівникам [32].

Страхові компанії витрачають значні кошти на просування своїх продуктів та послуг. Це включає витрати на рекламу в ЗМІ, на організацію рекламних кампаній, на створення рекламних матеріалів, а також витрати на участь у виставках та інших заходах для залучення нових клієнтів.

Страхова компанія часто орендує офісні приміщення для своїх працівників. Оренда офісу, оплата комунальних послуг (електрика, вода, інтернет), а також витрати на обслуговування будівлі становлять частину

операційних витрат [43].

Адміністративні витрати – це витрати на утримання адміністративних та керівних структур компанії, що включають витрати на канцелярські товари, обробку документів, юридичні послуги, аудиторські послуги, а також на забезпечення роботи бухгалтерії та інших адміністративних відділів.

Страхові компанії активно використовують інформаційні технології для автоматизації процесів, обробки даних, обслуговування клієнтів і управління ризиками. Витрати на програмне забезпечення, оновлення обладнання та технічну підтримку входять до цієї категорії витрат [40].

Страхові компанії повинні створювати резерви для покриття майбутніх витрат, таких як відшкодування по страхових випадках, які можуть виникнути в майбутньому. Витрати на формування та управління такими резервами також є частиною операційних витрат.

Контроль за операційними витратами є ключовим аспектом управління грошовими потоками в страховій компанії. Надмірні витрати можуть знижувати рентабельність, в той час як оптимізація витрат дозволяє компанії зберігати ліквідність і фінансову стабільність, навіть у періоди зниження доходів.

Забезпечення ефективності витрат дозволяє страховикам зберігати конкурентоспроможність і пропонувати своїм клієнтам вигідні умови страхування, знижуючи ціни за рахунок зменшення витрат, що в кінцевому результаті впливає на фінансову стійкість і довіру споживачів [45].

Інвестиційні потоки. Страхові компанії отримують значні суми коштів у вигляді премій від своїх клієнтів, і ці кошти потрібно використовувати не тільки для покриття ризиків (виплата страхових відшкодувань), але й для забезпечення додаткових доходів. Враховуючи, що між отриманням премій та виплатою відшкодувань може пройти певний час, страхові компанії активно інвестують свої кошти з метою отримання прибутку. Це дозволяє не лише підтримувати ліквідність, але й збільшувати фінансові ресурси.

Страховики часто інвестують частину отриманих премій в акції,

облігації та інші цінні папери, що дозволяє їм отримувати доходи у вигляді відсотків або дивідендів. Ці інвестиції допомагають збільшити капітал страхової компанії, що в свою чергу дозволяє збільшувати її платоспроможність і покращувати фінансову стійкість [56].

Нерухомість є одним із найбільш стабільних і довгострокових активів для страхових компаній. Вони можуть купувати будівлі для власного використання або для здачі в оренду, що приносить регулярний дохід. Інвестиції в нерухомість також допомагають диверсифікувати портфель активів і знижують фінансові ризики.

Інші види інвестицій включають придбання акцій інших компаній або участь у партнерствах з іншими підприємствами. Такі інвестиції можуть бути частиною стратегії зростання та диверсифікації активів, надаючи страховим компаніям можливість отримувати прибутки від різних галузей. Альтернативні інвестиції, такі як хедж-фонди, приватні інвестиційні фонди або ринки деривативів, є ризикованішими, але також можуть приносити високий прибуток. Ці інвестиції часто використовуються страховими компаніями для диверсифікації портфеля і оптимізації ризиків [48].

Забезпечення прибутку та фінансової стійкості – оскільки страхова діяльність передбачає значні потоки коштів, які не завжди одразу використовуються для виплати страхових відшкодувань, інвестування дозволяє отримати додаткові доходи. Це забезпечує стабільність компанії та дозволяє їй покривати витрати навіть у разі значних виплат або скорочення надходжень від нових премій.

Страхова компанія може знижувати залежність від одного джерела доходу, якщо вона інвестує в різні активи, що дозволяє мінімізувати ризики в разі негативних змін на ринку. Наприклад, інвестиції в цінні папери та нерухомість допомагають збалансувати загальний фінансовий портфель [62].

Інвестиційні потоки дозволяють страховику мати ліквідні активи, які можна швидко реалізувати у разі потреби в грошах для виплати страхових відшкодувань. Страхова компанія повинна балансувати між дохідністю і

ліквідністю активів, щоб не зіткнутися з проблемами у виплаті компенсацій.

Прибутки від інвестицій можуть бути використані для розвитку нових страхових продуктів, покращення сервісу та розширення діяльності. Це дає компанії можливість зміцнювати свою конкурентоспроможність та забезпечувати додаткові ресурси для інновацій.

Отже, інвестиційні потоки є критично важливою частиною фінансової стратегії страхової компанії, оскільки дозволяють забезпечити зростання та стійкість бізнесу, підвищити ліквідність та оптимізувати фінансові ризики [1].

Значення грошових потоків у страховій діяльності:

- правильне управління грошовими потоками дозволяє компанії своєчасно виконувати зобов'язання щодо виплат страхових відшкодувань та забезпечити стійкість на ринку і як наслідок досягнути фінансової стійкості;

- аналітика грошових потоків допомагає страховим компаніям планувати майбутні витрати та інвестиції, оцінювати потреби в ліквідності та оптимізувати фінансові стратегії;

- страхові компанії повинні підтримувати достатній рівень ліквідності, щоб мати можливість вчасно виконувати зобов'язання перед страховиками. Це також впливає на рівень їх платоспроможності, що є важливим для підтримання довіри клієнтів;

- грошові потоки дозволяють страховим компаніям здійснювати інвестиції, що можуть забезпечити додаткові доходи і підтримати стабільність фінансового стану [1].

Інвестування грошових потоків є важливим інструментом для страхової компанії, що дозволяє не тільки забезпечити стабільність і ліквідність бізнесу, але й отримувати додаткові доходи, що допомагають покривати витрати, виплачувати страхові відшкодування та підтримувати фінансову стійкість на довгий термін. Страхові компанії, правильно розподіляючи інвестиційні ризики, можуть значно підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

Таким чином, ефективне управління грошовими потоками в страховій діяльності є критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності та довгострокової стабільності страхових компаній.

1.2. Особливості управління грошовими потоками страховика

Управління грошовими потоками страховика є важливим аспектом фінансового управління, оскільки забезпечує здатність компанії своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, зокрема виплачувати страхові відшкодування та покривати інші витрати [8]. Ось кілька основних особливостей управління грошовими потоками страховика:

У страховій компанії регулярні надходження і витрати є основними складовими грошових потоків, і їх належне управління є важливим для забезпечення фінансової стабільності. Найбільше джерело регулярних надходжень для страховика – це страхові премії, які клієнти сплачують за полісами страхування. Це може бути періодичні премії (нараховані клієнтами згідно з умовами договору щомісячні, квартальні, річні) та одноразові премії (клієнти платять за поліс на весь строк дії страхового договору).

Надходження від премій можуть бути відносно стабільними, однак є варіації в залежності від типу страхових продуктів, сезонних коливань попиту та змін у кількості страхових полісів.

Фактори, що впливають на регулярні надходження:

- ціноутворення – розмір премії визначається на основі ряду факторів, таких як ризики, які покриваються полісом, характеристика застрахованого об'єкта (наприклад, транспортний засіб або майно), а також територіальні фактори;

- залучення нових клієнтів – придбання нових страхових полісів через маркетингові кампанії або через зміну умов на ринку;

- збереження постійних клієнтів – відновлення договорів, що

закінчуються, або підвищення рівня лояльності клієнтів до компанії [11].

Витрати страхової компанії поділяються на поточні операційні витрати і виплати за страховими випадками.

Адміністративні витрати – зарплата співробітників, оренда офісів, витрати на обслуговування клієнтів, маркетинг.

Комісійні витрати – винагорода агентам і брокерам за продаж полісів.

Загальні витрати на діяльність: витрати на технології, розвиток, інвестиції в інфраструктуру.

Виплати за страховими випадками – це основна стаття витрат для страховика. Виплати залежать від кількості та масштабу настання страхових подій. Вони можуть бути:

Періодичні виплати – коли страховик виплачує регулярні компенсації, наприклад, у разі страхування життя або здоров'я, для яких передбачені регулярні виплати у вигляді ренти чи лікарняних.

Разові виплати – коли страховик виплачує компенсацію одноразово, наприклад, за втрату або пошкодження майна [17].

Фактори, що впливають на витрати:

– частота і розмір страхових випадків – це найважливіший фактор, який може значно вплинути на витрати страховика. Наприклад, якщо сталося багато великих аварій, витрати на компенсацію можуть перевищити надходження від премій;

– рівень урегулювання страхових випадків – як швидко та ефективно компанія може врегулювати претензії та здійснити виплати. Проблеми в цьому процесі можуть збільшити витрати;

– резерви на виплати. Страховики створюють резерви на майбутні виплати за страховими випадками. Якщо прогноуються великі виплати (наприклад, через катастрофи або стихійні лиха), компанії повинні заздалегідь акумулювати кошти в цих резервах [21].

Страховики повинні проводити регулярне прогнозування грошових потоків, щоб точно визначити обсяги надходжень від премій і очікувані

витрати на виплати та операційну діяльність.

Управління витратами за допомогою впровадження ефективних технологій, зниження адміністративних витрат та покращення якості обслуговування клієнтів, що зменшує частоту звернень та кількість непотрібних виплат [25].

Забезпечення адекватного рівня резервів для покриття майбутніх витрат, а також інвестування цих резервів для отримання додаткових доходів.

Важливою частиною є здатність прогнозувати і коригувати стратегії управління на основі зміни зовнішніх факторів – від змін клімату, через економічні коливання до законодавчих змін.

Страховики мають зобов'язання формувати резерви для покриття майбутніх виплат за страховими випадками. Управління цими резервами вимагає уважного прогнозування й оцінки майбутніх витрат, що дозволяє компанії уникнути дефіциту коштів.

Резерви на страхові виплати (зобов'язання) – ці резерви утримуються для покриття майбутніх виплат за страховими подіями, що вже сталися, але ще не були заявлені або ще не виплачені. Це важливий компонент, оскільки страховик не може точно передбачити момент, коли клієнт звернеться за відшкодуванням [27].

Резерви для покриття майбутніх страхових ризиків – вони створюються для забезпечення грошових коштів для виплати відшкодувань за подіями, що можуть статися в майбутньому, і визначаються за допомогою математичних моделей, що прогнозують ймовірність і розмір таких виплат.

Страховик визначає необхідний обсяг резервів, з огляду на: історичні дані щодо виплат за попередні роки (наприклад, частота та величина страхових випадків); прогнозовану кількість страхових випадків на основі аналітики; очікувані зміни у політиці, регулюванні чи економічних умовах, які можуть вплинути на рівень виплат (наприклад, інфляція, зміна законодавства тощо) та страховий портфель, зокрема види страхування

(наприклад, автокаско, медичне страхування, життя) і їх ризики [34].

Для оцінки розміру резервів використовуються різні методи:

– метод кількості подій – аналізує кількість заявлених страхових випадків та визначає резерви на основі цих даних;

– метод очікуваного рівня виплат – передбачає визначення середнього розміру виплати за страховими випадками, що були заявлені, та створення резервів на основі цього розміру;

– метод прогнозованих витрат – оцінка на основі майбутніх витрат, пов'язаних з врегулюванням збитків та інших адміністративних витрат [37].

Страховики зобов'язані дотримуватися нормативних вимог щодо мінімального розміру резервів, які повинні бути у них на балансі для гарантування виконання зобов'язань перед клієнтами. Це регулюється національними або міжнародними стандартами (наприклад, стандартами Solvency II для європейських страховиків). Якщо розмір резервів недостатній, компанія може не виконати свої зобов'язання, що призведе до фінансових труднощів або банкрутства.

Управління резервами включає: постійне оновлення оцінок резервів на основі нових даних і змін умов, оцінку та аналіз ризиків, пов'язаних з резервами (наприклад, ризики завищення чи заниження резервів), стратегію щодо інвестування резервів для максимізації доходу без збільшення ризику дефіциту ліквідності, прогнозування необхідності коригування резервів, особливо в умовах нестабільності ринку чи зростання кількості страхових випадків [52].

Вплив динаміки резервів на грошові потоки, якщо резерви формуються занадто швидко або на великий обсяг, це може призвести до того, що значна частина грошових коштів буде «заморожена» в резервних фондах, що зменшує ліквідність компанії. З іншого боку, якщо резерви занижені, то при великих виплатах страховик може стикнутися з проблемою нестачі коштів, що призведе до дефіциту грошових потоків і потреби у додатковому фінансуванні (наприклад, через кредити або випуск облігацій).

Частина створених резервів зазвичай інвестується для отримання доходу. Цей процес вимагає уважного підходу, оскільки неправильно вибрані інвестиційні стратегії можуть привести до втрат, що підвищить ризик для страховика. Інвестування повинно здійснюватися в низькоризикові активи, такі як облігації, депозитні сертифікати, та інші стабільні фінансові інструменти [59].

Таким чином, управління резервами страховика – це процес, який вимагає точних оцінок, продуманих стратегій і адаптацій до змінюваних ринкових та економічних умов, що дозволяє забезпечити стабільність і надійність фінансової діяльності страхової компанії.

Інвестиційна діяльність страховиків, є важливою частиною управління грошовими потоками, оскільки страхова компанія може отримувати додаткові доходи від інвестицій, що допомагає забезпечити фінансову стабільність і задоволення своїх зобов'язань.

Страховики повинні сформувати інвестиційний портфель, в який зазвичай входять кошти, що акумулюються в процесі збору страхових премій і створення резервів для майбутніх виплат. Частину цих коштів можна інвестувати, щоб отримати прибуток, використовуючи їх для фінансування майбутніх зобов'язань. Зазвичай інвестиції повинні бути низькоризиковими, оскільки головна мета – забезпечити ліквідність і надійність [50].

Типи інвестиційних активів в які часто інвестують страховики: облігації (державні, корпоративні або муніципальні облігації, оскільки вони вважаються більш стабільними та передбачуваними, що є важливим для підтримки ліквідності), акції (хоча це більш ризиковані інвестиції, акції можуть приносити більші доходи, страхові компанії зазвичай вкладаються в акції великих компаній з хорошою репутацією та стабільними фінансовими показниками), депозити (банківські депозити з фіксованим доходом є одним із найбільш безпечних способів зберігання частини коштів), нерухомість (забезпечує не лише стабільний дохід у вигляді орендних платежів, але й потенційний приріст капіталу), інші фінансові інструменти (деривативи,

товари та інші інвестиційні активи, які можуть бути використані для диверсифікації портфеля) [50].

Основною метою інвестицій є отримання доходу, який допомагає компенсувати витрати страховика та забезпечити достатність резервів для покриття майбутніх зобов'язань.

Страховики повинні інвестувати так, щоб мати змогу швидко конвертувати активи в готівку при необхідності виплати страхових відшкодувань. Враховуючи важливість підтримки фінансової стабільності, страховики часто зберігають значну частину активів у низькоризикових інструментах [54].

Управління ризиками інвестицій є важливою частиною фінансового менеджменту страховиків. Страховики повинні обирати активи, які можуть бути швидко продані або конвертовані в готівку без значних втрат у вартості. Якщо страховик інвестує в корпоративні облігації або інші боргові інструменти, він має враховувати кредитний ризик, тобто ризик неплатоспроможності емітента. Зміни в рівні процентних ставок можуть впливати на вартість облігацій та інших інвестиційних активів. Інвестиції в акції та інші фінансові інструменти можуть зазнавати коливань через зміни на фінансових ринках.

Страховики діють в умовах суворого регулювання щодо того, в які саме інструменти вони можуть інвестувати, щоб забезпечити достатність капіталу та виконання зобов'язань перед клієнтами. В Україні та багатьох інших країнах існують законодавчі вимоги щодо мінімальних норм резервів та обмежень на типи активів, в які може інвестувати страхова компанія.

Страхові компанії повинні регулярно оцінювати ефективність своєї інвестиційної стратегії. Це включає аналіз доходності, ризиків, ліквідності та відповідності вимогам регуляторів. Оптимальна інвестиційна стратегія дозволяє балансувати між дохідністю та безпекою активів [49].

Інвестиційна діяльність має бути тісно пов'язана з іншими фінансовими процесами страховика, зокрема, з управлінням ризиками,

оцінкою резервів та прогнозуванням грошових потоків. Наприклад, диверсифікація інвестицій може зменшити ризик втрат через непередбачувані виплати страхових відшкодувань або зменшення ліквідності.

Таким чином, інвестиційна діяльність страховика – це не тільки спосіб отримати додатковий дохід, але й важливий інструмент управління ризиками та забезпечення фінансової стійкості компанії.

Оскільки страховики можуть зіткнутися з непередбачуваними вимогами клієнтів, важливо забезпечити достатню ліквідність для покриття витрат, пов'язаних із виплатами страхових відшкодувань. Для цього компанії повинні планувати грошові потоки таким чином, щоб зберігати достатній рівень готівки або легко ліквідних активів [7].

Ліквідність для страховика – це здатність компанії мати достатньо коштів або ліквідних активів для своєчасного виконання своїх зобов'язань, зокрема щодо виплат за страховими випадками, оперативних витрат і забезпечення поточної діяльності. Враховуючи характер страхової діяльності, де зобов'язання можуть виникнути неочікувано і в великих обсягах, забезпечення ліквідності є критично важливим аспектом управління.

Страховики мають обов'язок відшкодовувати збитки, пов'язані з настанням страхових випадків. Для забезпечення ліквідності важливо мати точні прогнози щодо можливих виплат [2]. Це може включати:

- прогнозування застрахованих ризиків, виходячи з історичних даних;
- оцінка термінів і розмірів майбутніх страхових відшкодувань;
- врахування змін в умовах ринку (наприклад, зміни у законодавстві чи інші економічні фактори).

Для забезпечення ліквідності страховик формує резерви – кошти, призначені для покриття майбутніх виплат за страховими випадками. Резерви повинні бути достатніми та швидко доступними. Резерви на страхові зобов'язання, які можуть бути як короткостроковими (наприклад, резерви для покриття витрат на відшкодування збитків у разі аварій або катастроф),

так і довгостроковими (наприклад, резерви для пенсійних або медичних страхувань). Прогнозування та коригування розміру резервів залежно від змін у кількості та розмірі страхових випадків [9].

Страховики мають підтримувати баланс між поточними зобов'язаннями (виплати страхових відшкодувань) і наявними активами. Стратегічно важливо, щоб частина активів була високоліквідною.

Високоліквідні активи – це грошові кошти, депозитні сертифікати, облігації державних боргових зобов'язань, які можуть бути швидко перетворені на готівку. Інші активи, такі як корпоративні облігації, акції або нерухомість, можуть бути менш ліквідними, але можуть приносити вищий дохід.

Страховики постійно здійснюють моніторинг ліквідності для того, щоб своєчасно реагувати на можливі проблеми. Даний процес передбачає оцінку ліквідності активів компанії на щомісячній або кварталній основі; використання фінансових коефіцієнтів ліквідності, таких як коефіцієнт поточної ліквідності, щоб оцінити співвідношення між короткостроковими зобов'язаннями та ліквідними активами; прогнозування потреби в ліквідних коштах на основі сезонних коливань у страхових виплатах та преміях [14].

Одним із важливих елементів управління ліквідністю є контроль за ризиками, які можуть виникнути через нестабільність на фінансових ринках або великий обсяг виплат. Ризик великої виплати, у випадку масових страхових випадків (наприклад, природних катастроф) компанія повинна мати відповідну ліквідність для покриття великого обсягу виплат. Ризик ліквідності на ринку, в умовах фінансової кризи чи несприятливої економічної ситуації можуть знизитись можливості конвертувати активи в готівку без значних втрат у вартості.

Для збереження ліквідності страховики іноді можуть звертатися до кредитних ліній або отримувати короткострокове фінансування від банків. Однак це може бути ризиковано, якщо кредитні умови змінюються або ж ставки ростуть.

Для уникнення великих коливань ліквідності страховик може диверсифікувати свої інвестиції серед різних класів активів. Це дозволяє знизити вплив негативних економічних змін на ліквідність компанії [18].

Загалом, забезпечення ліквідності вимагає від страховика постійного контролю за фінансовими потоками, ефективного прогнозування майбутніх витрат та гнучкості в управлінні активами. Це дозволяє компанії залишатися стабільною і здатною виконувати свої зобов'язання навіть у складних умовах.

Страховики повинні ретельно прогнозувати майбутні грошові потоки на основі аналізу страхових премій, настання страхових подій, вартості ліквідації збитків та інших факторів. Це дозволяє не лише уникати дефіциту ліквідності, але й оптимізувати використання фінансових ресурсів. Для того, щоб правильно прогнозувати майбутні грошові потоки, страховик повинен мати доступ до актуальної та точної інформації про свою діяльність. Аналізуються тенденції надходження премій від клієнтів, враховуючи сезонні коливання, зміни в попиті на страхові продукти, зміну тарифів тощо. Оцінюються дані щодо поточних і майбутніх виплат за страхові випадки, залежно від виду страхування, настання подій (наприклад, катастроф, аварій, хвороб) [31]. Враховуються витрати на адміністрування, маркетинг, заробітну плату, управлінські витрати тощо.

Страховики використовують різноманітні методи для прогнозування грошових потоків. Це може включати:

- прогнозування на основі історичних даних – аналіз минулих тенденцій допомагає побудувати модель для майбутніх грошових потоків, наприклад, на основі сезонних коливань надходжень чи виплат;

- аналіз змінних факторів – врахування змін на ринку, законодавчих ініціатив, економічних умов і навіть погоди (у разі ризиків, пов'язаних із природними катастрофами);

- моделювання сценаріїв – використання різних сценаріїв для оцінки майбутніх грошових потоків залежно від різних умов (песимістичний,

оптимістичний, базовий сценарій) [60].

Одним з ключових аспектів прогнозування є оцінка величини та часу майбутніх виплат (аналіз резервів, ризикованість клієнтської бази та оцінка строків виплат).

Аналіз резервів – це частина грошових потоків, яку страховик має відкласти для покриття можливих виплат. Прогнозування розміру цих резервів дозволяє забезпечити достатній рівень ліквідності.

Ризикованість клієнтської бази – на основі демографічних даних, історії виплат та інших факторів прогнозується, коли і як часто можуть виникнути страхові випадки [41].

Оцінка строків виплат – для різних типів страхових продуктів характерні різні часи для здійснення виплат (наприклад, для страхування життя це можуть бути довгострокові виплати, а для автокаско – короткострокові).

Процес моніторингу грошових потоків вимагає регулярного контролю за справжнім станом ліквідності (аналіз наявних коштів на рахунках компанії і їх достатність для виконання поточних зобов'язань), виконанням прогнозів (порівняння реальних надходжень і витрат з прогнозованими показниками для виявлення відхилень і коригування подальших планів) та використанням програмного забезпечення (застосування спеціалізованих фінансових систем для відслідковування грошових потоків у реальному часі, що дозволяє ефективно здійснювати управління ліквідністю).

Під час моніторингу грошових потоків важливо враховувати зміни в зовнішньому середовищі. Економічні зміни в економічній ситуації можуть впливати на попит на страхові послуги, ставки премій, а також на ймовірність виникнення страхових випадків. Зміни в податковому законодавстві або вимогах до капіталу можуть мати вплив на фінансові потоки, зміни на ринку страхових послуг – конкуренція, нові продукти або інновації можуть змінити прогнозовані грошові потоки [47].

Страховики часто використовують кілька інструментів для покращення

процесу прогнозування. Побудова різних варіантів фінансових моделей для прогнозування, що враховують ймовірність різних сценаріїв. Використання великих даних (Big Data) та аналітичних інструментів для прогнозування ризиків та грошових потоків. Автоматизація процесів прогнозування та моніторингу за допомогою спеціалізованих систем.

Зібрана інформація та прогнозовані дані дозволяють не лише управляти ліквідністю, але й оптимізувати інвестиційний портфель (на основі прогнозованих грошових потоків можна визначити найбільш вигідні інвестиційні стратегії для оптимізації доходів) та зниження витрат (за рахунок аналізу прогнозів можна виявити непотрібні або надмірні витрати та вжити заходів для їх скорочення) [30].

Таким чином, моніторинг і прогнозування грошових потоків є основними інструментами для збереження фінансової стабільності страхової компанії, а також для забезпечення її здатності виконувати зобов'язання перед клієнтами та регуляторами.

Страховики мають справу з різними фінансовими ризиками, такими як кредитний, ринковий, операційний та ліквідності. Правильне управління цими ризиками є критично важливим для підтримки стабільності грошових потоків.

Кредитний ризик виникає, коли контрагенти страхової компанії (наприклад, перестраховики, банки або інші партнери) не виконують свої зобов'язання, що може призвести до фінансових втрат для страховика. Це також включає ризик невиконання зобов'язань з боку клієнтів щодо сплати страхових премій. Страховики часто працюють з кількома перестраховиками або фінансовими установами, щоб знизити ризик залежності від одного контрагента. Регулярний моніторинг кредитних рейтингів і фінансової стабільності контрагентів допомагає зменшити ймовірність неплатежів. Формування резервів на випадок втрат від неплатежів або прострочених премій [28].

Ринковий ризик пов'язаний з коливаннями фінансових ринків, які

можуть вплинути на вартість інвестицій страхового портфеля. Це включає ризики зміни процентних ставок, курсів валют, цін на акції та інші активи, в які інвестує страхова компанія. Диверсифікація інвестиційного портфеля (акції, облігації, нерухомість тощо) знижує залежність від конкретного ринку чи інструменту. Хеджування використовується для захисту від негативних змін ринкових умов. Оцінка потенційних втрат від різних сценаріїв ринкових коливань (стрес-тестування) для розуміння можливих впливів на грошові потоки.

Операційний ризик включає втрати через непередбачені події внаслідок помилок у процесах, системах або людських факторах. Це може бути результатом невірних прогнозів, помилок у обробці даних або зовнішніх факторів, таких як кібератаки або природні катастрофи. Використання технологій для зниження людського фактору та підвищення точності обробки даних. Впровадження систем контролю якості і проведення внутрішніх аудитів для виявлення й усунення недоліків. Створення планів відновлення бізнесу у разі критичних інцидентів [10].

Ліквідний ризик полягає у можливості виникнення ситуації, коли компанія не зможе своєчасно виконати свої фінансові зобов'язання через недостатність ліквідних активів. Наприклад, страхова компанія може зіткнутися з великими виплатами по страховим випадкам, але не мати достатньо коштів для їх покриття. Страховик повинен регулярно прогнозувати й аналізувати свої грошові потоки для виявлення можливих проблем з ліквідністю. Мати достатній запас ліквідних активів, які можна швидко реалізувати (наприклад, короткострокові облігації або депозити). У разі потреби страховики можуть мати доступ до кредитних ліній для покриття тимчасових фінансових труднощів.

Страховий ризик виникає, коли фактичні витрати на виплату страхових відшкодувань перевищують очікувані витрати. Це може бути результатом недостатньо точного оцінювання й прогнозування страхових подій. Страховики створюють резерви для покриття майбутніх виплат за

страховими випадками, намагаючись максимально точно оцінити ймовірність цих подій. Використання перестрахових компаній для розподілу ризику і зниження можливих втрат у разі великих страхових випадків. Використання статистичних моделей для прогнозування ймовірності виникнення страхових подій на основі історичних даних [13].

Ризик регулювання – це ризик, що виникає через зміни в законодавстві або регуляціях, які можуть вплинути на діяльність страховика, включаючи вимоги щодо капіталу, резервів або звітності. Страховики повинні стежити за змінами в регуляторному середовищі та адаптувати свою стратегію відповідно до нових вимог. Впровадження процедур і систем для забезпечення відповідності новим вимогам, що дозволяє уникнути штрафів або інших санкцій.

Управління ризиками є важливим елементом для забезпечення стабільності фінансових результатів і грошових потоків страхової компанії. Це вимагає комплексного підходу, який включає диверсифікацію, прогнозування, активне управління резервами та використання сучасних фінансових інструментів для зниження ризиків [13].

В умовах посиленого регулювання страховики зобов'язані дотримуватись вимог, що стосуються достатності капіталу, резервів і ліквідності. Вимоги до управління грошовими потоками зазвичай визначаються національними регуляторами та міжнародними стандартами. Це включає дотримання національних та міжнародних стандартів і нормативних вимог, що допомагають забезпечити фінансову стабільність страхової компанії, захистити інтереси її клієнтів та уникнути системних фінансових ризиків. Страхові компанії повинні дотримуватися вимог щодо мінімальної ліквідності, які встановлюються національними регуляторами. Це означає, що страховик має підтримувати достатній рівень ліквідних активів для забезпечення своєчасних виплат за страховими зобов'язаннями, навіть у випадку великих страхових випадків або в умовах економічної нестабільності.

Регулятори встановлюють вимоги щодо формування резервів для покриття майбутніх виплат за страховими випадками. Страховики повинні підтримувати адекватні резерви, які дозволяють їм виконати свої зобов'язання перед страховими вимогами. Страховики мають забезпечити достатній капітал для покриття ризиків своєї діяльності [13]. Це допомагає зберегти фінансову стійкість компанії та забезпечити її здатність виконувати свої зобов'язання навіть у разі несприятливих умов на ринку чи підвищення страхових витрат.

Для страховиків, які працюють на міжнародному рівні або в країнах Європейського Союзу, важливими є міжнародні нормативи, наприклад, Солвенс II. Ці стандарти були розроблені для забезпечення фінансової стійкості страхових компаній через ефективне управління ризиками та капіталом.

Регулятори здійснюють постійний моніторинг діяльності страховиків для виявлення можливих порушень нормативів або зловживань. Страховики підлягають регулярному аудиту та перевіркам на відповідність законодавчим вимогам, що забезпечує прозорість їх діяльності та захист інтересів споживачів [13].

Регулювання також включає механізми захисту інтересів споживачів від зловживань страховиками. Страховики повинні чітко визначати умови договорів, щоб уникнути випадків недобросовісної практики або маніпуляцій з умовами страхування. Страхові компанії повинні забезпечити належний рівень обслуговування клієнтів, зокрема в питаннях виплат за страховими випадками [16].

Всі ці вимоги допомагають забезпечити стабільність фінансової системи, мінімізувати ризики для страхових компаній та їх клієнтів і сприяють прозорості та відповідальності в роботі страхового сектора. Управління грошовими потоками є комплексним процесом, що потребує врахування великої кількості змінних, відслідковування фінансових показників та оперативного реагування на фінансові зміни та ризики.

1.3. Ідентифікація факторів, що впливають на ліквідність страховика

Ідентифікація факторів, що впливають на ліквідність страховика, є важливою частиною аналізу фінансового стану страхової компанії. Ліквідність визначає здатність страховика виконувати свої фінансові зобов'язання у короткостроковій перспективі [22]. Основні фактори, які можуть впливати на ліквідність страховика представлено на рис. 1.2.

Структура активів – один із основних факторів, що визначають ліквідність страхової компанії. Ліквідність активів безпосередньо впливає на здатність страховика швидко і ефективно виконувати свої фінансові зобов'язання. Розглянемо його більш детально:

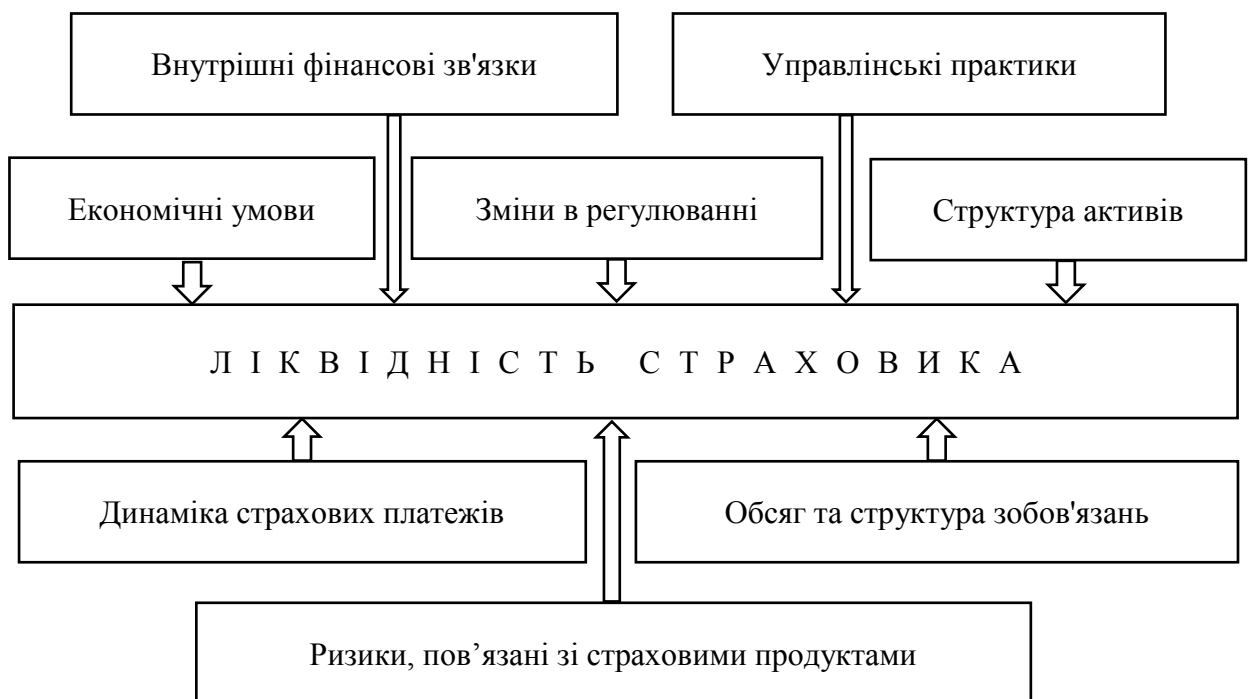

Рис. 1.2. Фактори, які можуть впливати на ліквідність страховика

Ліквідність активів визначається здатністю цих активів бути швидко переведені в готівку без значних втрат у вартості. У контексті страховика,

активи мають бути достатньо ліквідними, щоб покрити поточні зобов'язання, зокрема виплати страхових сум [22].

Високоліквідні активи – це активи, які можна швидко продати або конвертувати в готівку. Високоліквідні активи складаються з грошових коштів (залишки на рахунках, депозити в банках, готівка в касі є найбільш ліквідними активами, оскільки не потребують жодних додаткових операцій для доступу до них), короткострокових фінансових інструментів (облігації, депозитні сертифікати, інші цінні папери з коротким терміном обігу (менше 1 року), які можуть бути швидко продані або переведені в готівку) та поточні рахунки та заборгованість по преміях (За рахунок регулярних надходжень премій від клієнтів страховик може забезпечити ліквідність, проте це також залежить від вчасності сплати клієнтами) [19].

Низьколіквідні активи – це активи, які можуть бути реалізовані лише за певний період або з певними втратами в їхній вартості. Низьколіквідні активи формуються з нерухомості (будинки, земельні ділянки, офісні приміщення та інші об'єкти, які важко продати в короткий термін без значних втрат вартості), довгострокових інвестицій (акції, облігації, інші інвестиційні інструменти, які мають довгостроковий горизонт погашення) та неліквідних кредитів (позики, що надані клієнтам, які важко повертаються або погашаються через довгий час).

Велика частка низьколіквідних активів в структурі активів страхової компанії знижує її здатність швидко реагувати на вимоги щодо виплат та підвищує ризик дефіциту ліквідності [29].

Розподіл активів страховика на різні типи інвестицій також впливає на ліквідність. Якщо компанія надмірно інвестує в неліквідні активи, вона може зіткнутися з проблемами ліквідності в разі необхідності швидко здійснити виплати за страхових зобов'язаннями. Справедливий розподіл між ліквідними та низьколіквідними активами дозволяє страховим компаніям залишатися фінансово стійкими в умовах зміни ринку або при непередбачених виплатах. Інвестування в облігації з різним терміном

погашення допомагає створити стратегічний баланс між ліквідністю і доходністю. Потрібно враховувати, що доходність від інвестицій, хоча й важлива для страховика, не повинна ставити під загрозу його ліквідність.

Для страховика важливо, щоб у його структурі активів була достатня частка грошових коштів або еквівалентів (банківські депозити, короткострокові облігації, інші інструменти, що можуть бути швидко конвертовані в готівку). Це дозволяє компанії бути готовою до можливих великих виплат за страховими вимогами. У разі низької частки ліквідних активів страховик може зіткнутися з проблемами при здійсненні необхідних виплат [35].

Якщо страховик інвестує в активи, які можуть виявитися дефолтними або знецінитися, це може знизити ліквідність, оскільки такі активи не можна буде швидко реалізувати без втрат.

Зміни процентних ставок можуть впливати на ліквідність фінансових активів. Наприклад, падіння вартості облігацій у разі підвищення ставок зменшує ліквідність тих облігацій, які є в портфелі страховика.

Загалом, ефективне управління структурою активів є критично важливим для забезпечення ліквідності страхової компанії. Вона повинна балансувати між доходністю від інвестицій та здатністю швидко і без значних втрат виконувати зобов'язання перед клієнтами [46].

Зобов'язання можуть бути короткостроковими (які потрібно погашати протягом року) та довгостроковими (які мають більший період погашення). Структура і обсяг цих зобов'язань визначають, наскільки легко компанії буде покривати свої фінансові зобов'язання за допомогою наявних ліквідних активів.

Короткострокові зобов'язання – це зобов'язання, які страховик повинен виконати впродовж короткого періоду часу, зазвичай до одного року. Вони можуть включати:

Виплати за страховими вимогами – це зобов'язання, пов'язані з виплатами клієнтам за страхові події. Якщо компанія має велику кількість

страхових випадків або зростаючий обсяг виплат, це може створити значний тиск на її ліквідність [46].

Страховики можуть використовувати короткострокове фінансування для покриття тимчасових потреб у коштах, таких як підтримка операційних витрат або виплата дивідендів. Проте, залежність від короткострокового фінансування може бути ризикованою для ліквідності.

Обов'язки за рахунок політик зі зниженою вартістю або термінових запитів клієнтів. Наприклад, якщо клієнти можуть зняти свої страхові премії або вимоги можуть бути терміновими, це потребує швидкого доступу до ліквідних коштів.

Якщо ці зобов'язання занадто великі або надто часті, компанії може бути важко вчасно виконувати їх без необхідних ліквідних активів, що знижує її здатність утримувати здоровий рівень ліквідності [51].

Довгострокові зобов'язання – це зобов'язання, що мають більший період погашення (більше одного року).

Страхові компанії повинні створювати резерви для покриття майбутніх зобов'язань, що виникають через страхові поліси. Ці резерви можуть включати «резерви на виплату майбутніх страхових сум», «резерви на страхові випадки» та інші. Ці резерви часто вимагають тривалого часу для використання, однак їх недооцінка може призвести до недостатньої ліквідності в майбутньому.

Страховики можуть брати довгострокові кредити або випускати облігації для фінансування великомасштабних проектів або для покриття інших витрат. Однак, великі обсяги таких зобов'язань можуть обмежити гнучкість компанії в разі фінансових труднощів [53].

Страхові зобов'язання з довгостроковими виплатами (наприклад, ануїтети або пенсійні програми). Компанії можуть зобов'язуватися до виплат протягом кількох років або навіть десятиліть (в залежності від типу продукту), що також вимагатиме резервів.

Хоча довгострокові зобов'язання не створюють негайного тиску на

ліквідність, неправильне управління резервами та прогнозуванням виплат може призвести до проблем у майбутньому, коли страховик буде змушений виконувати великі виплати або виплачувати борги.

Резерви на технічні витрати – це суми, які компанія повинна відкласти для покриття майбутніх зобов'язань за страховими полісами. Вони включають «резерви на виплати» за наданими полісами та «резерви на невизначені страхові вимоги». Регулятори можуть встановлювати вимоги до мінімального рівня капіталу та ліквідності для страховиків, щоб вони могли виконувати зобов'язання за полісами в будь-який момент. Якщо компанія не виконує ці вимоги, це може призвести до проблем з ліквідністю [61].

Структура зобов'язань також має важливе значення для ліквідності. Як приклад:

– якщо компанія має більше короткострокових зобов'язань, ніж ліквідних активів, їй може не вистачити коштів для покриття цих зобов'язань;

– якщо компанія має значну частку довгострокових зобов'язань, але не має достатніх довгострокових інвестиційних активів для їх покриття, це може призвести до потенційних фінансових труднощів, коли настане час погашення зобов'язань [61].

Управління цими зобов'язаннями вимагає ретельного прогнозування грошових потоків, а також регулярного аналізу можливих ризиків і потреб у ліквідних активах для підтримки фінансової стабільності страховика.

Динаміка страхових платежів – є одним із важливих факторів, що впливає на ліквідність страхової компанії.

Премії, які сплачують клієнти за страхові поліси, є основним джерелом надходжень для страхової компанії. Вони безпосередньо впливають на здатність компанії покривати свої поточні фінансові зобов'язання. Якщо компанія отримує премії на регулярній основі (щомісяця, щокварталу, щорічно), це забезпечує стабільний приплив ліквідних коштів. Це дає змогу страховикові більш ефективно планувати свої грошові потоки та покривати

поточні витрати. Більший обсяг премій означає більше ліквідних коштів у розпорядженні компанії. Страхові компанії часто отримують премії за поліси на певний період (наприклад, на рік), що дозволяє акумулювати достатньо коштів для подальших виплат [63]. Компанії, які працюють з великими клієнтськими базами або у яких є стабільний портфель страхових полісів, можуть краще прогнозувати свої доходи, що дозволяє більш ефективно управляти ліквідністю.

Виплати за страхові вимоги можуть бути великим навантаженням на ліквідність страхової компанії, особливо якщо обсяг виплат значний або якщо вимоги виникають у короткий період. Страхові компанії можуть стикатися з періодами високих виплат (наприклад, після природних катастроф, великих аварій або інших непередбачуваних подій). Це може призвести до тимчасового зменшення ліквідних коштів. Однак, якщо компанія має належне планування та резерви, це навантаження буде менш відчутним. Якщо компанія стикається з великими страховими вимогами (наприклад, через масові аварії або хвороби), вона може бути змушена виплачувати великі суми в короткий термін, що збільшує потребу в ліквідних коштах. Затримки у виплатах або виплати, що не відповідають належному строку, можуть знизити ліквідність, оскільки частина коштів залишається заблокованою в резервних фондах або в процесі обробки вимог [4].

Якщо клієнти не сплачують премії вчасно (наприклад, через фінансові труднощі), це може призвести до зниження обсягу надходжень премій, що в свою чергу погіршує ліквідність страхової компанії. Виплати, що перевищують середній рівень очікуваних, можуть спричинити тимчасові фінансові труднощі для страховика, особливо якщо ці виплати мають значний обсяг у порівнянні з преміями.

Страхові компанії зобов'язані створювати технічні резерви для покриття майбутніх страхових вимог. Ці резерви необхідні для забезпечення стабільності фінансів і підтримки ліквідності в разі великої кількості вимог. Резерви повинні бути достатніми для покриття усіх можливих зобов'язань

перед клієнтами. Надмірні резерви можуть знизити ліквідність, але недооцінка резервів може призвести до ризику неспроможності виконати зобов'язання. Справедливе і своєчасне визначення розміру технічних резервів дозволяє підтримувати баланс між ліквідністю та стабільністю фінансів [36].

Якщо компанія змінює свою бізнес-модель (наприклад, переходить на нові типи страхових продуктів або змінює тарифи), це може вплинути на потік премій та вимог. Це, в свою чергу, може позначитися на ліквідності, оскільки потрібно враховувати зміну в частці клієнтів або їхніх потребах. Якщо страховик працює на ринку з високими сезонними коливаннями (наприклад, страхування в туристичний сезон), це може створювати періоди з більшими чи меншими надходженнями премій, що також впливає на ліквідність.

Поліси, які мають тривалі періоди до моменту виплати (наприклад, довгострокові ануїтети або пенсійні програми), можуть мати вплив на ліквідність тільки в довгостроковій перспективі. Однак це може бути важливим для планування поточних грошових потоків [36].

Динаміка страхових платежів має значний вплив на ліквідність страхової компанії. Для забезпечення стабільної ліквідності необхідно ефективно управляти надходженням премій, планувати виплати за вимогами, правильно створювати технічні резерви та прогнозувати можливі ризики, що можуть виникнути у процесі надання страхових послуг.

Управлінські практики – ефективне управління фінансами допомагає підтримувати або покращувати ліквідність навіть за умов змін на ринку або в компанії.

Одна з основних задач фінансового управління – це точне прогнозування грошових потоків, як на короткий, так і на довгостроковий період. Якщо компанія не прогнозує свої витрати та надходження, можуть виникнути ситуації, коли вона не зможе виконати свої зобов'язання через недостатній рівень ліквідних активів. У фінансовому управлінні важливе

місце займає гнучкість у розподілі активів, що дозволяє швидко реагувати на зміни економічної ситуації або вимоги клієнтів. Це включає можливість конвертувати частину активів у грошові кошти без значних втрат у вартості.

Стратегічне планування включає в себе як довгострокові, так і короткострокові фінансові цілі. Наприклад, управлінці можуть визначити цілі щодо збільшення надходжень за певний період або оптимізації витрат. Ці плани допомагають спрогнозувати, як буде змінюватися ліквідність компанії і як зберегти її стабільність [33].

Ліквідність компанії також залежить від того, наскільки ефективно вона формує резерви. Страхова компанія повинна мати певну частину коштів у вигляді ліквідних резервів для покриття майбутніх витрат (наприклад, виплат за страховими вимогами).

Компанії, які не мають достатніх резервів, ризикують зіштовхнутися з дефіцитом ліквідних коштів при великих виплатах. Це може призвести до необхідності залучення кредитів або продажу активів, що знижує стабільність.

Для забезпечення ліквідності необхідно регулярно оцінювати і підтримувати достатній рівень технічних резервів. Це стосується резервів на майбутні виплати по страховим випадкам, які можуть виникнути у довгостроковій перспективі. Невідповідність між розмірами резервів і фактичними потребами може призвести до ситуації, коли компанія не зможе забезпечити своєчасні виплати клієнтам [23].

Чіткий облік і аналіз фінансових потоків дозволяє страховику краще розуміти, коли йому слід збільшити або зменшити рівень резервів, щоб підтримувати оптимальний баланс ліквідності. Це також включає оптимізацію витрат, таких як адміністративні витрати, які можуть зменшити навантаження на ліквідність.

Страхова компанія повинна розробляти політики для мінімізації фінансових ризиків, які можуть впливати на її ліквідність. Це може включати хеджування валютних і процентних ризиків, а також управління ризиками

інвестицій. Страхові компанії повинні регулярно проводити аналіз ліквідних ризиків, зокрема, визначати, скільки часу може знадобитися для перетворення активів на грошові кошти, щоб задовольнити зобов'язання у разі необхідності. Недобросовісні клієнти або контрагенти можуть стати причиною фінансових труднощів. Компанії повинні ретельно перевіряти кредитоспроможність своїх клієнтів і партнерів, а також мати відповідну стратегію для управління такими ризиками, щоб не виникали проблеми з ліквідністю [20].

Важливо забезпечити регулярне та прозоре фінансове звітування, щоб усі зацікавлені сторони могли оцінити стан ліквідності компанії. Вчасний аудит і регулярне оновлення фінансових показників дозволяє вчасно виявляти потенційні проблеми з ліквідністю. Компанії, які активно взаємодіють із своїми інвесторами та регулюючими органами, зазвичай мають більш стабільну ліквідність, оскільки в разі потреби вони можуть залучити додаткові ресурси або позики.

Усі ці практики допомагають страховій компанії адаптуватися до змін на фінансових ринках, зберігати здатність виконувати свої зобов'язання і підтримувати стабільний фінансовий стан [26].

Страхові компанії підпорядковуються регулюючим органам, які встановлюють вимоги та правила для забезпечення їх фінансової стабільності та ліквідності. Зміни в цих регуляціях можуть як полегшувати, так і ускладнювати компаніям підтримання належного рівня ліквідності.

Регулювання страхової діяльності часто включає вимоги до рівня ліквідності, щоб гарантувати, що компанія здатна покрити свої зобов'язання перед клієнтами в разі необхідності. Регулятори можуть визначати мінімальний обсяг ліквідних активів, які страхова компанія повинна утримувати для забезпечення своєї платоспроможності. Це можуть бути кошти на рахунках або інші активи, які можуть бути швидко перетворені на гроші без значних втрат. Якщо компанія входить до групи, регулятори можуть вимагати, щоб ліквідність була достатньою не лише на рівні окремої

компанії, а й на рівні всієї групи, що знижує ризики у разі кризових ситуацій. Регулятори можуть вимагати від страхових компаній надання прогнозів грошових потоків, що дозволяє їм краще планувати майбутні виплати та управляти ліквідністю.

Страхова компанія зобов'язана створювати резерви для покриття майбутніх зобов'язань за страховими полісами (наприклад, для виплат за полісами життя або медичного страхування). Регулюючі органи можуть вимагати, щоб компанії створювали резерви для покриття своїх зобов'язань по полісах, що мають різний термін дії та ризики. Чим більше резервів необхідно сформувати, тим менше ліквідних активів компанія може використовувати для інших цілей. Регулятори можуть встановлювати мінімальні вимоги до капіталу, який компанія повинна утримувати для забезпечення фінансової стабільності. Це також може вплинути на ліквідність, оскільки компанії з високими капітальними вимогами можуть мати менше гнучкості у використанні своїх активів для покриття поточних зобов'язань [55].

Зміни в міжнародних стандартах і регулюванні, такі як Solvency II в Європейському Союзі або ICS (Insurance Capital Standard) від Міжнародної асоціації страховиків (IAIS), можуть впливати на локальні правила та вимоги до ліквідності. Стандарти Solvency II вимагають від європейських страховиків дотримуватися певних вимог до капіталу, ліквідності та управління ризиками. Страховики повинні утримувати резерви та капітал на рівні, що забезпечує виконання зобов'язань навіть у разі найгірших економічних сценаріїв. Міжнародні стандарти сприяють уніфікації вимог до ліквідності, що забезпечує більш стабільне і передбачуване регулювання для глобальних страхових компаній [55].

Внесення змін до нормативних актів щодо вимог до платоспроможності або ліквідності може призвести до необхідності страховикам перерахувати свої активи або зменшити свою діяльність, щоб відповідати новим вимогам. Податкові зміни, які стосуються страхових

компаній, також можуть мати вплив на ліквідність, зокрема, через зміни в обсягах виплат чи в оподаткуванні інвестицій.

Регулятори можуть вимагати від страхових компаній прозорості у звітності та регулярного моніторингу ліквідності. Це допомагає забезпечити стабільність сектору, але водночас створює додаткові вимоги до управлінських процесів. Багато регуляторів вимагають від страховиків подавати регулярні звіти щодо їх ліквідності та фінансового стану, що дає змогу вчасно виявити ризики. Зміни в вимогах до внутрішнього аудиту та контролю можуть впливати на операційну діяльність і, відповідно, на ліквідність [58].

Зміни в регулюванні можуть бути як позитивними, так і негативними для ліквідності страховика. Вони можуть зумовити підвищення вимог до резервів та капіталу, що тимчасово знижує ліквідність, але в довгостроковій перспективі забезпечує стабільність і здатність компанії виконувати свої зобов'язання перед клієнтами.

Задоволення ліквідності страхової компанії залежить від різних економічних умов, які можуть впливати на її здатність виконувати фінансові зобов'язання.

Під час економічного спаду або рецесії рівень доходів населення може знижуватися, що може призвести до зменшення попиту на страхові продукти. Клієнти можуть відкладати або скасовувати страхові поліси, що зменшує надходження премій. Зниження попиту на нові страхові поліси також зменшує потік коштів від премій, що може створювати проблему для забезпечення ліквідності компанії. Зменшення обсягів премій може також знизити можливість страховика формувати достатні резерви для покриття майбутніх виплат. У періоди економічної кризи рівень безробіття може зрости, що призведе до скорочення доходів домогосподарств і зменшення їх здатності платити страхові внески. Безробіття також може збільшити кількість страховок, що не будуть відновлені або скасовані, що знижує потік коштів від премій і впливає на ліквідність компанії. Зниження споживчої

впевненості – у разі економічної нестабільності споживачі можуть ставати більш обережними у витратах, відмовляючись від додаткових витрат на страхування або знижуючи розміри страхових полісів, що зменшує доходи страховика [58].

Вплив на вартість виплат – інфляція може підвищити вартість виконання зобов'язань за страховими полісами, особливо за довгостроковими страховими продуктами, як-от страхування здоров'я, життя або майна. Наприклад, збільшення вартості лікарняних послуг або ремонту майна може призвести до більш високих витрат на виплати страхових сум. Якщо страховик не встигає коригувати свої тарифи або розмір премій відповідно до рівня інфляції, це може негативно вплинути на його фінансовий стан та ліквідність. Зниження реальної вартості активів – інфляція може також зменшити реальну вартість інвестицій, зокрема, в облігації чи акції, якщо ставка доходності не коригується відповідно до рівня інфляції. Це може вплинути на здатність страховика заробляти достатньо для забезпечення ліквідності [57].

Якщо страховик має значну частину своїх зобов'язань або активів у іноземній валюті, зміни валютних курсів можуть призвести до коливань у грошових потоках і ліквідності. Наприклад, якщо вартість національної валюти знижується, це може призвести до збільшення вартості імпортованих виплат або обов'язків у іноземній валюті, що може вплинути на ліквідність компанії.

Валютні резерви та інвестиції – валютні коливання можуть впливати на ліквідність через негативний вплив на інвестиції в іноземну валюту чи інші активи, якщо ці активи стають важчими для реалізації або знецінюються через нестабільність валютних курсів [57].

Відсоткові ставки – зміни в облікових ставках центрального банку. Підвищення відсоткових ставок може призвести до зростання витрат на залучення фінансування, якщо страховик використовує кредитні ресурси або випускає боргові зобов'язання. Це може створити додаткове навантаження на

ліквідність, оскільки страховик повинен буде витратити більше на обслуговування боргу. Зниження ставок може спричинити зниження доходів від інвестицій, оскільки більшість страхових компаній інвестують у низькоризикові активи, які надають дохід на основі облікових ставок. Низькі ставки можуть зменшити доходи, які використовуються для покриття майбутніх страхових виплат, що також може вплинути на ліквідність.

Доступ до капіталу – якщо ринок капіталу переживає спад або низьку ліквідність, страховикам може бути важче залучити необхідні кошти або позики, щоб забезпечити свої фінансові потреби. Це особливо важливо для великих компаній, які можуть потребувати капітальних вливань для покриття великих збитків або інвестицій. Волатильність ринку капіталу може вплинути на ліквідність страховика, якщо він має значну частку активів на фондових ринках. Різкі коливання цін на активи можуть знизити їх вартість або ускладнити їх продаж без значних втрат, що може обмежити доступність ліквідних активів [64].

Зміни в регуляціях або законодавстві можуть вимагати від страховика збільшення резервів для забезпечення страхових виплат, що може тимчасово знизити ліквідність, якщо компанія повинна резервувати більше коштів. Нові податкові ставки або зміни в податковій політиці можуть збільшити витрати компанії, що також вплине на її ліквідність.

Отже, економічні умови безпосередньо впливають на ліквідність страховика, зумовлюючи зміни в доходах, витратах, інвестиціях та зобов'язаннях компанії. Тому страховикам важливо постійно моніторити економічні тенденції та адаптувати свою стратегію управління ліквідністю до змін на ринку.

Ризики, пов'язані зі страховими продуктами – це важливий аспект, оскільки типи і умови страхових полісів можуть суттєво змінювати фінансові потоки компанії, впливаючи на її здатність вчасно виконувати зобов'язання.

Короткострокові страхові продукти (наприклад, автотранспортне страхування, медичне страхування) мають короткий період дії, що означає

регулярний приплив премій від клієнтів. Це може позитивно впливати на ліквідність компанії, оскільки нові премії забезпечують стабільний грошовий потік. Однак високий рівень конкуренції або сезонні коливання попиту можуть знизити доходи від таких полісів, впливаючи на ліквідність у певні періоди року [64].

– Довгострокові страхові продукти (наприклад, страхування життя, пенсійні програми, анuitети) мають більш тривалий період дії, що може створювати значний обсяг резервів на довгий час. Виплати за такими полісами часто відбуваються через багато років після їх укладання, що потребує великого обсягу накопичених коштів. Страховики, які активно пропонують довгострокові продукти, повинні мати достатньо ліквідних активів, щоб здійснювати виплати за ними, оскільки зобов'язання з часом можуть зростати. Це може створювати ризик, якщо не буде забезпечено належного резервування або інвестування коштів [65].

Ризики, пов'язані з виплатами за вимогами:

– великі одноразові виплати – деякі страхові продукти можуть передбачати значні одноразові виплати, наприклад, у разі смерті за полісами страхування життя або інвалідності. Якщо кількість таких вимог зростає або якщо вони надмірно великі, це може створити тиск на ліквідність страховика;

– платежі по медичних вимогах або інші великі витрати, наприклад, у медичному страхуванні можуть бути великими витрати на лікування або хірургічні операції, що може вплинути на фінансові потоки страхової компанії, особливо в періоди високої захворюваності або надзвичайних ситуацій (наприклад, пандемії) [49].

Поліси з великими виплатами по закінченню терміну – деякі продукти можуть включати великий обсяг виплат наприкінці терміну дії полісу (наприклад, термінові поліси страхування життя, де виплати відбуваються через 10, 15 або 20 років). Страховикам необхідно акуратно управляти резервами для того, щоб забезпечити можливість здійснення таких виплат.

Зміни умов полісу, якщо в умовах договору є пункти, які можуть

змінювати обсяги виплат (наприклад, індексація страхових сум, зміна умов на прохання клієнта), це може ускладнити прогнозування грошових потоків і вплинути на ліквідність.

Ризики, пов'язані з неплатежами або затримками в оплатах премій представлені невиконання зобов'язань клієнтами (якщо страховик працює з клієнтами, які мають проблеми з оплатою премій або якщо є велика кількість скасованих полісів, це може призвести до зменшення потоку премій і негативно вплинути на ліквідність компанії) та затримки в виплатах (масові випадки затримок можуть призвести до значних фінансових труднощів, якщо компанія має зобов'язання на великі суми) [45].

Страховання від великих катастроф – продукти, що покривають великі ризики, як-от стихійні лиха або теракти, часто мають значний вплив на ліквідність. Виплати за такими полісами можуть бути великими та надзвичайно швидкими, що вимагає значних ліквідних активів для їх покриття.

Страховання підприємств і комерційні ризики для корпоративних клієнтів часто укладаються спеціалізовані поліси з великими преміями та високими можливими виплатами. Страховикам доводиться забезпечувати належний рівень резервів для покриття таких ризиків.

Популярність або спад попиту на певні продукти зміни в уподобаннях клієнтів або соціальні тенденції можуть вплинути на потоки премій. Наприклад, зменшення попиту на традиційне страхування життя через збільшення популярності інвестиційних продуктів може призвести до нестабільності у фінансових потоках компанії [36].

Вплив економічних змін на споживачів – економічні кризи або зміни в соціальному середовищі можуть змінити здатність клієнтів сплачувати страхові премії або змінити попит на певні види страхування, що може вплинути на ліквідність компанії.

Ризики, пов'язані зі страховими продуктами, можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на ліквідність страховика. Важливою

умовою для підтримки стабільної ліквідності є правильне управління різними типами страхових полісів, резервами та виплатами, а також уважне планування щодо довгострокових зобов'язань.

Внутрішні фінансові зв'язки між страховою компанією та іншими підприємствами в групі можуть значно впливати на її ліквідність. У таких випадках ми говоримо про фінансові відносини між материнською компанією, дочірніми підприємствами, афілійованими компаніями або іншими учасниками корпоративної групи [32].

Компанії в групі можуть надавати фінансову підтримку одна одній. Якщо страхова компанія має проблеми з ліквідністю, материнська компанія або дочірні підприємства можуть надати їй необхідні кошти через кредитування, позики чи прямі інвестиції. Це може значно покращити ліквідність страховика.

Дочірні компанії можуть передавати частину своїх фінансових резервів або капіталу для забезпечення ліквідності страховика. Це дозволяє зменшити ризики платіжної неспроможності і створює більш стабільну фінансову базу для компанії [27].

Операції між компаніями групи, такі як позики, надання послуг або покупка активів, можуть мати значний вплив на ліквідність. Якщо ці операції не виконуються вчасно або не є рентабельними, це може вплинути на грошові потоки і, як наслідок, на здатність страховика підтримувати свою ліквідність. Витрати та доходи, що виникають у результаті спільних операцій (наприклад, страхові премії, платежі за страхуванням), можуть бути розподілені між компаніями в групі. Неоптимальний розподіл створює дефіцит ліквідних коштів у страховика або, навпаки, надлишок в інших частинах групи.

Страховики в групі можуть надавати гарантії або поручительства один одному. Це може підвищити рівень довіри до страховика на ринку, але також може створити додаткові зобов'язання, що впливають на ліквідність. У випадку, якщо одна з компаній групи зазнає фінансових труднощів, інші

компанії можуть бути змушені виконувати зобов'язання за її боргами. Це може створити ризик для ліквідності в разі великого боргового навантаження [19].

У великих групах часто використовують централізоване управління грошовими потоками, коли всі компанії групи акумулюють ліквідні кошти в єдиному фонді, а потім перерозподіляють їх відповідно до потреб кожної окремої компанії. Це дозволяє краще управляти ліквідністю на рівні всього корпоративного холдингу, однак також може створювати залежність між компаніями. Завдяки централізованому управлінню ліквідністю в групі, якщо одна компанія зазнає труднощів, інші компанії можуть покрити її потреби у ліквідних коштах. Однак при відсутності такого управління в окремих компаніях можуть виникнути значні проблеми з ліквідністю [1].

Регулятори можуть вимагати від компаній, які входять до складу групи, звітувати про ліквідність на консолідованому рівні. Це означає, що регулятори можуть враховувати не лише ліквідність окремого страховика, а й оцінювати фінансовий стан групи в цілому. Якщо одна з компаній групи порушує вимоги щодо ліквідності, це може спричинити проблеми для всіх компаній групи, оскільки вони можуть бути взаємозалежними. Це може призвести до необхідності проведення додаткових заходів з підвищення ліквідності або навіть реорганізації частини групи [3].

Якщо одна компанія групи бере на себе зобов'язання щодо боргів або позик іншої компанії в групі, це створює додатковий кредитний ризик. У разі фінансових труднощів у одній з компаній групи, це може негативно вплинути на ліквідність інших учасників. Проблеми з ліквідністю однієї компанії в групі можуть також мати негативний вплив на репутацію інших компаній, що входять до складу групи, що може призвести до зниження довіри з боку клієнтів та інвесторів [5].

Загалом, внутрішні фінансові зв'язки створюють як можливості для підвищення ліквідності страховика, так і додаткові ризики. Тому важливою є наявність ефективної стратегії управління ліквідністю на рівні групи та

чітких процедур для мінімізації негативних наслідків для окремих учасників групи.

Оцінка ліквідності страховика вимагає комплексного підходу, який враховує усі ці фактори і дозволяє визначити здатність компанії виконувати зобов'язання перед клієнтами та забезпечити стабільність на ринку.

Висновки до розділу 1

1. Грошові потоки в страховій діяльності є важливим елементом фінансового управління, оскільки вони визначають здатність страхової компанії виконувати свої зобов'язання та забезпечувати стабільний розвиток. Надходження страхових премій, виплати страхових відшкодувань, операційні витрати та інвестиційні потоки складають основні складові грошових потоків, що потребують ефективного управління для забезпечення ліквідності та платоспроможності компанії. Уміння прогнозувати та планувати ці потоки дозволяє страховим компаніям своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, а також оптимізувати витрати і приймати обґрунтовані інвестиційні рішення. Завдяки правильному управлінню грошовими потоками компанія може підтримувати свою фінансову стійкість, конкурентоспроможність і довіру клієнтів, що в свою чергу забезпечує її довгострокову стабільність на ринку.

2. Управління грошовими потоками страховика є ключовим аспектом для забезпечення фінансової стабільності компанії. Страховики отримують регулярні надходження від страхових премій, однак ці потоки можуть бути нерівномірними, що потребує ретельного планування і прогнозування. Ліквідність є критичним фактором, оскільки страховики повинні бути готовими до непередбачуваних вимог клієнтів на виплату страхових відшкодувань. Тому важливо, щоб компанія підтримувала достатній рівень

ліквідних активів, що дозволяє здійснювати необхідні виплати вчасно. Моніторинг і прогнозування грошових потоків на основі аналізу ризиків та інших факторів дозволяє мінімізувати ймовірність виникнення дефіциту коштів. Окрім того, страховики зобов'язані дотримуватись вимог регуляторів щодо достатності капіталу і ліквідності, що додає додаткові вимоги до управління грошовими потоками. Усі ці аспекти вимагають комплексного підходу до управління фінансами та постійного контролю, щоб забезпечити ефективну і стабільну роботу страхової компанії.

3. Ліквідність страховика є критично важливим аспектом для забезпечення його здатності виконувати фінансові зобов'язання, зокрема по виплатах за страховими вимогами. Вона залежить від ряду факторів, серед яких ключовими є структура активів і зобов'язань компанії, зокрема наявність ліквідних активів і короткострокових зобов'язань. Важливим аспектом є також управлінські практики, зокрема ефективне планування грошових потоків, а також політика резервування коштів. Роль у підтримці ліквідності відіграють регулярні страхові платежі та відповідні виплати за вимогами. Зміни в законодавчому регулюванні, зокрема щодо мінімальних вимог до ліквідності та резервів, також можуть суттєво впливати на фінансову стабільність страхової компанії. Крім того, загальний економічний клімат і валютні коливання можуть створювати додаткові ризики для ліквідності. Оцінка ліквідності страховика вимагає комплексного підходу, оскільки всі ці фактори взаємопов'язані і можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на здатність компанії утримувати необхідний рівень ліквідних активів для виконання зобов'язань перед клієнтами та забезпечення стабільності на ринку.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПАТ «СК «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»

2.1. Загальна характеристика роботи ПАТ «СК «УСГ» як учасника страхового ринку України

ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» (в подальшому – СК «УСГ») була утворена в 2000 році на базі страхової компанії «Напарс». Пізніше вона змінила назву, а у 2008 році стала частиною міжнародної страхової групи Vienna Insurance Group (VIG), що сприяло її розвитку та інтеграції у міжнародний страховий ринок. VIG – це провідна страхова група Центральної і Східної Європи, зі штаб-квартирою у Відні, Австрія. Компанія працює у понад 30 країнах світу, об'єднуючи близько 50 страхових компаній, які представляють різноманітний спектр страхових послуг. VIG має багаторічний досвід і сильні позиції на ринку, приділяючи особливу увагу інноваціям, цифровим рішенням та клієнтоорієнтованості.

Сьогодні компанія є одним із лідерів українського страхового ринку, орієнтуючись на інновації та високий рівень обслуговування клієнтів. СК «УСГ» використовує онлайн-сервіс «MyUSG», який дозволяє клієнтам швидко та зручно оформлювати страхові поліси, керувати своїми договорами та отримувати консультації. Через сервіс можна придбати страхування ОСЦПВ, КАСКО, страхування подорожей та інші різновиди страхових продуктів. Крім того, «MyUSG» забезпечує можливість подачі заяви про страховий випадок, перевірки статусу договорів і сплати страхових платежів онлайн [39].

Компанія також використовує цифрові технології для автоматизації обробки заявок і спрощення взаємодії з клієнтами через мобільні додатки. У процесі оцінки страхових випадків СК «УСГ» застосовує системи штучного

інтелекту для підвищення точності і швидкості прийняття рішень. Вони також активно працюють над інтеграцією з цифровими платформами, що дозволяє спрощувати процеси продажу та адміністрування полісів. СК інвестує в блокчейн-технології для забезпечення більш прозорих та безпечних транзакцій, що підвищує рівень довіри серед клієнтів. Також компанія прагне розширювати можливості персоналізації страхових продуктів, щоб краще відповідати потребам своїх клієнтів. Адже місія СК «УСГ» полягає в наданні високоякісних страхових послуг, що забезпечують фінансову безпеку та стабільність її клієнтів. Компанія прагне бути надійним партнером для фізичних осіб і корпоративних клієнтів, пропонуючи інноваційні, доступні та прозорі страхові продукти, що відповідають сучасним вимогам ринку.

З моменту заснування СК «УСГ» активно розвивала регіональну мережу, відкриваючи офіси в багатьох містах України, і наразі наявні більш ніж 80 регіональних відділень [39]. Ця мережа дозволяє компанії надавати страхові послуги в різних регіонах, забезпечуючи доступність для клієнтів у містах та районах країни. СК «УСГ» має понад 450 співробітників по всій Україні. Це дозволяє компанії забезпечувати високий рівень обслуговування клієнтів й ефективно управляти своєю діяльністю на регіональному рівні через численні відділення та офіси.

СК «УСГ» була створена для надання якісних страхових послуг у всіх сегментах страхування, зокрема автострахування, страхування майна та медичного страхування (рис. 2.1). Наразі СК «УСГ» надає різноманітний спектр страхових пропозицій для фізичних осіб і корпоративних клієнтів. Серед основних видів страхування – автострахування, включаючи ОСЦПВ і КАСКО. Компанія також пропонує страхування майна, зокрема житла, комерційних об'єктів та будівель. До портфеля входять послуги медичного страхування, як для корпоративних клієнтів, так і для індивідуальних. Крім того, СК «УСГ» спеціалізується на страхуванні подорожуючих за кордон, що покриває витрати на лікування та інші непередбачені ситуації. Для бізнесу

доступні продукти з страхування відповідальності, вантажів, фінансових ризиків та інших спеціалізованих видів страхування.

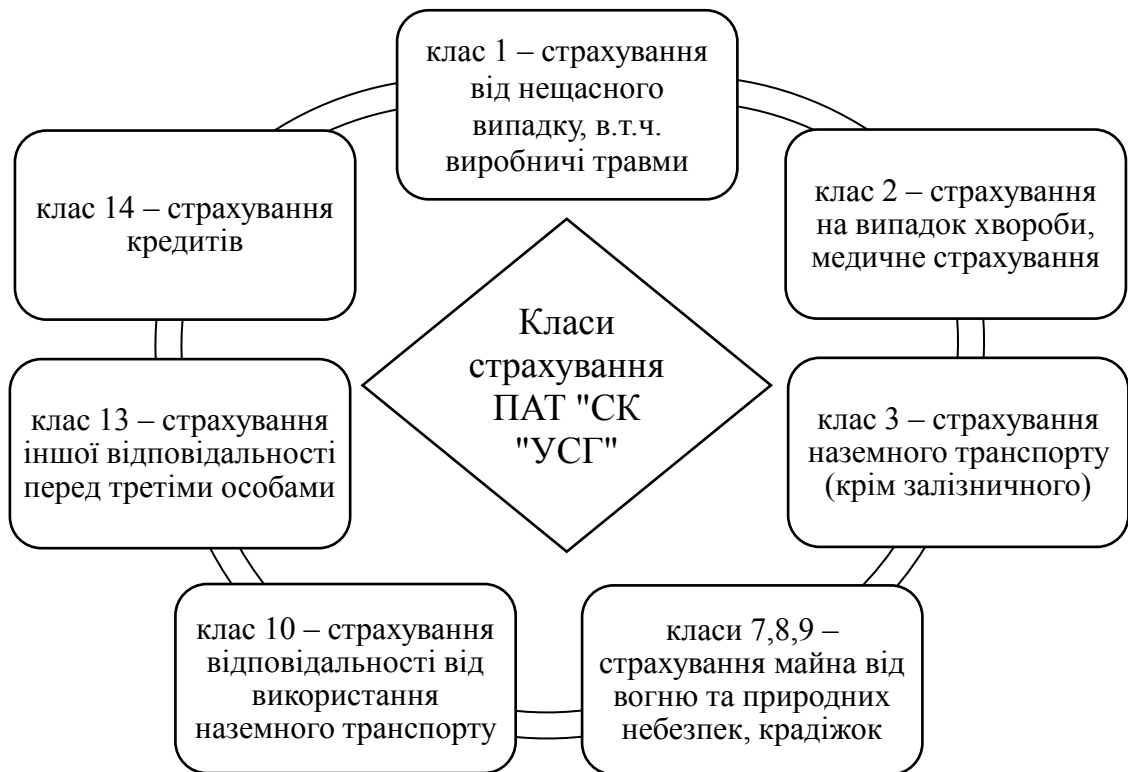

Рис. 2.1. Перелік класів страхування СК «УСГ», на які отримано ліцензії

СК «УСГ» посідає високі рейтинги на українському страховому ринку завдяки надійності, фінансовій стабільності та якісному рівню обслуговування клієнтів. Компанія регулярно входить до переліку лідерів за обсягами страхових премій і виплат. Крім того, завдяки входженню до міжнародної групи Vienna Insurance Group, вона користується довірою як на локальному, так і на міжнародному рівні.

Ландшафт страхового ринку країни характеризується низкою ключових показників, які відбивають його розвиток та стабільність. Одним із найважливіших є обсяги страхових валових премій, що засвідчує загальну активність у секторі страхування. Частка ринку окремих страхових компаній вказує на рівень конкуренції та позиції учасників ринку. Рівень виплат страхових демонструє, наскільки ефективно компанії виконують

зобов'язання перед клієнтами. Показник проникнення страхування (Insurance Penetration Rate – IPR) відображає рівень піднесення страхового ринку в країні та його значення в економіці. Він визначається як відношення страхових валових премій до ВВП країни і вимірюється у відсотках. На рисунку 2.2 представлена динаміка цих показників.

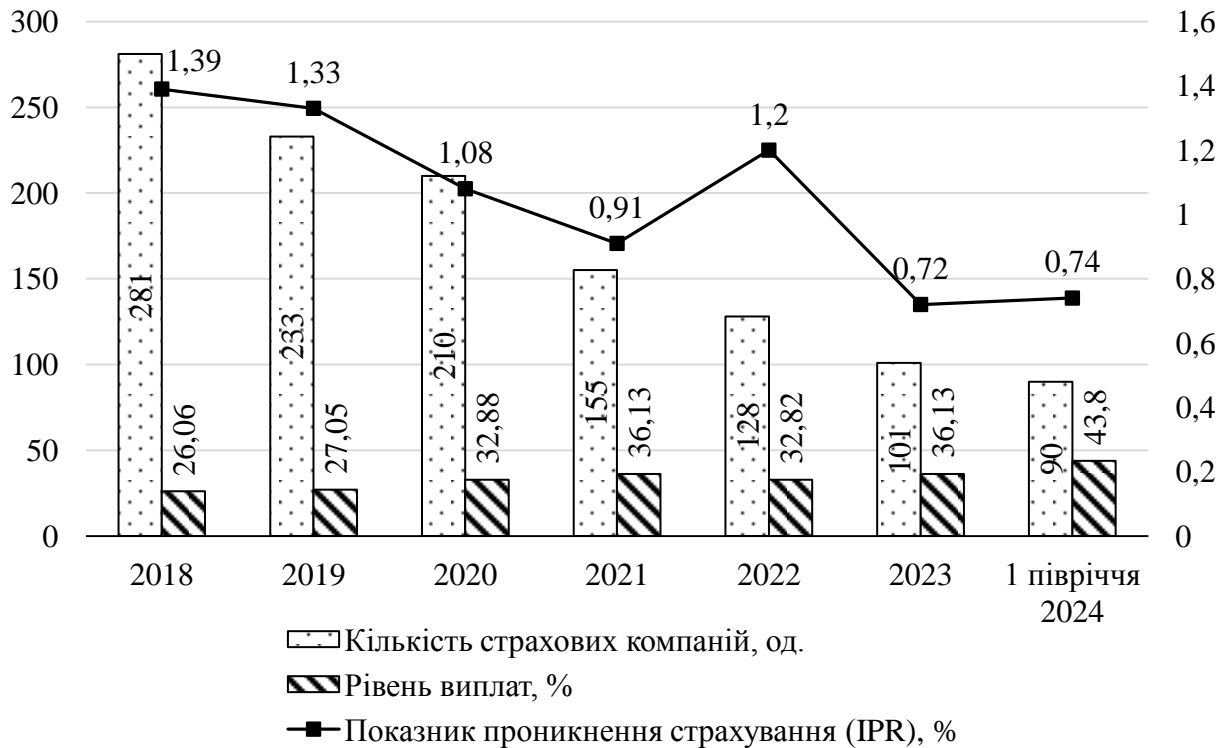

Рис. 2.2. Кількість страховиків, рівень страхових виплат і показник проникнення страхування (IPR)

Аналізуючи наведені на рисунку 2.2 дані, можна побачити кілька ключових напрямів розвитку ринку страхування України з 2018 року по 1-ше півріччя 2024 року:

– чисельність страхових компаній поступово скорочувалася: з 281 у 2018 році до 90 у 1-ому півріччі 2024 року, що вказує на консолідацію ринку і вихід з нього менш конкурентоспроможних компаній. Зменшення кількості компаній могло позитивно вплинути на рівень виплат, оскільки залишилися переважно стабільні та надійні учасники ринку;

– рівень виплат зріс з 26,06% у 2018 році до 43,8% у 2024 році, демонструючи поліпшення платоспроможності компаній і дотримання зобов'язань перед клієнтами. Рівень виплат у 1-ому півріччі 2024 року на рівні 43,8% є значно вищим за попередні роки, що може підвищити довіру клієнтів до страхування;

– показник проникнення страхування (IPR) мав тенденцію до зниження, впавши з 1,39% у 2018 році до 0,74% у 1-ому півріччі 2024 року, що визначається зменшенням частки страхування у ВВП. У 2022 році, попри загальні економічні труднощі, IPR збільшився до 1,2%, можливо, через тимчасовий попит на окремі види страхування в умовах кризи. Найнижчий показник проникнення був зафіксований у 2023 році – 0,72%, що можливо свідчить про уповільнення розвитку ринку. Загальне зниження IPR може бути зумовлене економічними викликами, включаючи падіння ВВП та зменшення платоспроможності населення.

Порівняння показників національного ринку страхування з іншими країнами демонструє значні відмінності, які свідчать про різний рівень розвитку галузі. Скорочення числа страховиків характерно для ринків, які переживають консолідацію. У розвинених країнах, таких як США чи Німеччина, кількість страховиків також зменшується через злиття, але там залишаються сотні великих та спеціалізованих компаній. Рівень виплат в Україні також залишається нижчим за середній рівень у розвинених країнах [63]. Наприклад, у країнах ЄС цей показник часто перевищує 60-70%, демонструючи вищу платоспроможність та клієнтоорієнтованість.

Показник проникнення страхування (IPR) також значно нижче світового середнього рівня (близько 7%). У розвинених країнах цей показник сягає 8-12% (наприклад, у Великій Британії чи Японії), а для країн, що розвиваються, – 2-5%. У країнах Центральної і Східної Європи (наприклад, Польща або Чехія) IPR складає 2-3%, що в кілька разів перевищує український рівень. Це вказує на більшу інтеграцію страхування в економіку цих країн.

Середній рівень концентрації українського ринку страхування зростає, що схоже на тенденції у країнах, які розвивають галузь. У розвинених країнах частка великих гравців часто перевищує 80% ринку, як це спостерігається у США чи Німеччині. Економічні виклики, такі як низька платоспроможність населення та нестабільність, впливають на низький IPR в Україні, що не дозволяє досягти рівнів сусідніх країн, як-от Польща чи Угорщина.

У розвинених країнах значна частина ринку припадає на життєве страхування, яке формує до 70% премій, тоді як в Україні домінують види страхування, пов'язані з автострахуванням (КАСКО, ОСЦПВ).

У державах із високим рівнем цифровізації (наприклад, у Скандинавії) страхові компанії активно використовують онлайн-технології, що підвищує IPR. В Україні ці процеси розвиваються, але все ще перебувають на початковій стадії. Порівнюючи з іншими країнами, Україна має великий потенціал для піднесення страхового ринку, особливо в сегментах життєвого страхування, страхування здоров'я та цифрових продуктів, які можуть сформувати основу для подальшого зростання галузі. Консолідація ринку створила умови для підвищення конкуренції серед залишених гравців і стимулювання впровадження інновацій. Дані свідчать про поступовий перехід ринку від кількісного до якісного розвитку, зосередження на покращенні сервісів і надійності страхових послуг.

Рейтингову оцінку діяльності СК «УСГ» та її місце на національному страховому ринку можна охарактеризувати за допомогою таблиці 2.1.

За даними таблиці 2.1, за 1-ше півріччя 2024 року, СК «УСГ» займає стабільні позиції на українському страховому ринку. Компанія займає 5-е місце за активами з обсягом 2923,4 млн. грн., що відповідає 7,68% у загальному обсязі активів на ринку. За власним капіталом, компанія займає 7-е місце з 689,1 млн. грн. (4,76% ринкової частки). Її гарантований фонд складає 410,4 млн. грн., що дає компанії 9-е місце на ринку з часткою 3,48%. Валові премії СК «УСГ» становлять 1408,9 млн. грн., що відповідає 5-му

місцю з часткою 7,15%. Водночас компанія має високу частку в страхових виплатах – 788,7 млн. грн. (3-є місце, 9,13% ринку). Страхові чисті премії склали 1010,6 млн. грн., і компанія посідає 9-е місце з часткою 5,71%. Особливою відзнакою є позиція СК «УСГ» за вихідним перестрахованням, де компанія займає 1-е місце з часткою 19,61%.

Таблиця 2.1

Рейтингові оцінки діяльності СК «УСГ» та її частка у страховому ринку України за 1-ше півріччя 2024 року [44]

Показник	Абсолютне значення, млн. грн.	Місце в рейтингу	Частка на ринку, %
Загальні показники діяльності:			
– активи	2923,4	5	7,68
– власний капітал	689,1	7	4,76
– гарантійний фонд	410,4	9	3,48
– валові премії	1408,9	5	7,15
– страхові виплати	788,7	3	9,13
– чисті премії	1010,6	9	5,71
– вихідне перестраховання	398,3	1	19,61
Премії за окремими видами страхування:			
– «Зелена картка»	245,7	2	13,53
– КАСКО	420,6	5	7,21
– ОСАЦВ	197,2	6	4,67
– ДМС	209,8	5	6,78
– страхування майна	117,9	5	9,68
– страхування від вогневих ризиків	73,5	2	13,71
Рівень виплат, %	56,0	1	43,8*

* середньоринковий рівень виплат

СК «УСГ» також має значну частку на ринку в окремих видах страхування, зокрема у страхуванні «Зелена картка» (2-е місце, 13,53%) і вогневих ризиків (2-е місце, 13,71%). Щодо страхової діяльності по КАСКО, ОСАЦВ, ДМС та страхуванні майна, компанія займає 5-е місце в кожній із цих категорій. Вищий рівень виплат у 56% говорить про добру

платоспроможність і сприятливі умови для клієнтів, що значно перевищує середньоринковий рівень у 43,8%.

Отже, основні послуги включають автострахування, медичне страхування, страхування майна, страхування подорожей і спеціалізовані види страхування для бізнесу. СК «УСГ» займає провідні позиції за багатьма показниками, такими як рівень виплат (56%) і частка ринку у страхуванні «Зелена картка» й вогневих ризиків. Загалом компанія орієнтується на якісний розвиток, клієнтоорієнтованість і забезпечує фінансову стабільність клієнтів завдяки прозорим та доступним продуктам.

2.2. Оцінка фінансового стану та прибутковості діяльності страховика

Дослідження фінансового стану та прибутковості діяльності страховика є важливим елементом його функціонування. Вона дозволяє визначити платоспроможність компанії та її можливості дотримання зобов'язань перед клієнтами, зокрема здійснювати страхові виплати. Аналіз фінансової стабільності сприяє формуванню довіри клієнтів, що позитивно впливає на репутацію компанії. Крім того, оцінка забезпечує відповідність страховика регулятивним вимогам, таким як рівень капіталізації та достатність резервів. Це також дає змогу приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо розвитку, визначати пріоритетні напрями діяльності та впроваджувати нові послуги. Фінансовий аналіз допомагає виявляти ризики, підвищувати стійкість до економічних змін і знижувати ймовірність банкрутства. Він також є важливим для залучення інвесторів і партнерів, оскільки прозорість і прибутковість підвищують привабливість компанії. Крім того, регулярний моніторинг фінансових показників дозволяє страховикам залишатися конкурентоспроможними та адаптуватися до змін на ринку.

В таблиці 2.2 відображено динаміку головних показників, що визначають тенденції функціонування СК «УСГ» за 2019-2023 роки.

Аналізуючи дані таблиці 2.2, зробимо кілька істотних висновків щодо фінансової діяльності СК «УСГ» за період дослідження. Обсяг активів компанії зріс на 1616036 тис. грн. і це говорить про значний розвиток її фінансового потенціалу. Зобов'язання збільшилися на 1595329 тис. грн., що пов'язується із зростанням обсягів діяльності та збільшенням зобов'язань перед клієнтами. Власний капітал зріс лише на 20706 тис. грн., що є помірним показником у порівнянні з динамікою інших фінансових показників.

Таблиця 2.2

Головні показники фінансової діяльності СК «УСГ» за 2019-2023 роки

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Зміни 2023 від 2019
Активи, тис. грн.	1905747	4755891	2944328	3437765	3521783	1616036
Зобов'язання, тис. грн.	1359953	4144692	2367518	2793967	2955282	1595329
Капітал (власний), тис. грн.	545795	611199	576810	643798	566501	20706
Валові премії, тис. грн.	1879400	1913206	2347065	3167510	2936373	1056973
Страхові виплати, тис. грн.	673100	913986	2791624	787592	1477781	804681
Рівень виплат, %	35,81	47,77	118,94	24,86	50,33	14,51

Страхові премії зросли на 1056973 тис. грн., що показує активне залучення клієнтів і розширення портфеля страхових продуктів. Водночас страхові виплати збільшилися на 804681 тис. грн. і це підтверджує високі вимоги щодо дотримання зобов'язань перед клієнтами. Рівень виплат демонстрував коливання, досягнувши максимального значення у 2021 році (118,94%), що є наслідком значного обсягу виплат у цей період. У 2023 році рівень виплат становив 50,33%, що є зростанням на 14,51% порівняно з 2019 роком, але значно нижчим, аніж у 2021 році.

Загалом динаміка фінансових показників розкриває стабільне зростання компанії, хоча помірне збільшення власного капіталу може сигналізувати про необхідність підвищення капіталізації для забезпечення довгострокової стабільності. Збільшення активів і страхових премій свідчить про успішне залучення нових клієнтів й розширення діяльності. Проте зростання зобов'язань вимагає уваги до управління ризиками і фінансової стійкості. Позитивні зміни рівня виплат у 2023 році демонструють поліпшення платоспроможності та клієнтоорієнтованості компанії.

Важливою групою показників фінансового становища є коефіцієнти фінансової стійкості, які для страхових компаній доповнюються окремими специфічними показниками (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Сукупність показників фінансової стійкості СК «УСГ» у 2019-2023 роках

Показник	Норма	2019	2020	2021	2022	2023	Зміни 2023 від 2019
Коеф. автономії	> 0,5	0,286	0,129	0,196	0,187	0,161	-0,126
Коеф. фінансової залежності	< 2,0	3,492	7,781	5,105	5,340	6,217	2,725
Коеф. фінансування	≤ 0,5	2,492	6,781	4,105	4,340	5,217	2,725
Коеф. маневровості власних коштів	0,2 ÷ 0,5	-0,247	-0,192	-1,061	-0,570	-1,710	-1,462
Достатність страхових резервів	> 100%	185,51	-193,08	1057,7	208,39	237,72	52,21
Коеф. залежності від перестраховання	5-50%	19,44	27,43	31,16	27,99	30,66	11,23

Аналізуючи фінансові показники СК «УСГ» за інформацією таблиці 2.3, можна відзначити кілька ключових тенденцій. Коефіцієнт автономії протягом цього періоду був нижчий за нормативне значення (0,5), знизившись з 0,286 у 2019 році до 0,161 у 2023 році, що віддзеркалює зменшення фінансової незалежності компанії. Коефіцієнт фінансової залежності перевищував допустимі параметри (менше ніж 2,0), зростаючи з

3,492 у 2019 році до 6,217 у 2023 році. Це вказує на значну прив'язаність до зовнішнього фінансування та кредитних зобов'язань.

Коефіцієнт фінансування, що вимірює рівень використання залучених коштів, також перевищував нормативні значення, збільшившись з 2,492 у 2019 році до 5,217 у 2023 році. Коефіцієнт маневровості власних коштів є від'ємним впродовж усіх років, починаючи з -0,247 у 2019 році до -1,710 у 2023 році, що відображає обмежену здатність компанії здійснювати маневри власними коштами для покриття короткострокових потреб.

Показник достатності страхових резервів значно коливався, але в 2023 році досяг 237,72%, що є достатнім для забезпечення зобов'язань компанії перед клієнтами. Коефіцієнт залежності від перестраховування залишався стабільно високим, збільшившись з 19,44% у 2019 році до 30,66% у 2023 році, що вказує на високий рівень страхування ризиків через перестраховування. У результаті аналізу видно, що страховик стикається із проблемами фінансової незалежності та маневровості, однак показники достатності резервів і залежності від перестраховування залишаються на прийнятному рівні, що сприяє стабільності в умовах ринку.

Ліквідність страхової компанії визначається її здатністю дотримуватися зобов'язань перед клієнтами й кредиторами у встановлені терміни, без суттєвих фінансових труднощів. Істотний рівень ліквідності говорить про наявність у компанії достатніх грошових коштів або швидко реалізованих активів для покриття своїх поточних зобов'язань. Це важливий показник для підтримки довіри клієнтів і забезпечення стабільності на ринку. Значення ліквідності можна оцінювати через коефіцієнти ліквідності, зокрема поточний коефіцієнт ліквідності та швидкий коефіцієнт ліквідності, які показують співвідношення короткострокових активів до короткотермінових зобов'язань. Страхові компанії повинні підтримувати баланс між високою ліквідністю і ефективним використанням своїх активів для одержання прибутку. Низька ліквідність може призвести до проблем із дотриманням зобов'язань, а в деяких випадках – до неплатоспроможності компанії.

Оцінку динаміки основних показників ліквідності СК «УСГ» надано на рисунку 2.3. Аналізуючи динаміку цих показників за період з 2019 по 2023 роки, можна окреслити кілька висновків.

– рівень абсолютної ліквідності показує значне коливання впродовж періоду дослідження. У 2019 році показник був досить високим – 5,33, що свідчить про хорошу здатність компанії негайно переkritи зобов'язання. Однак в наступні роки рівень знижувався: у 2020 році до 2,99, а в 2021 році – до 1,22. У 2022 році рівень дещо зріс до 2,24, але найбільше зростання спостерігалось у 2023 році, коли показник досяг 12,79, що вказує на різке поліпшення ліквідності компанії;

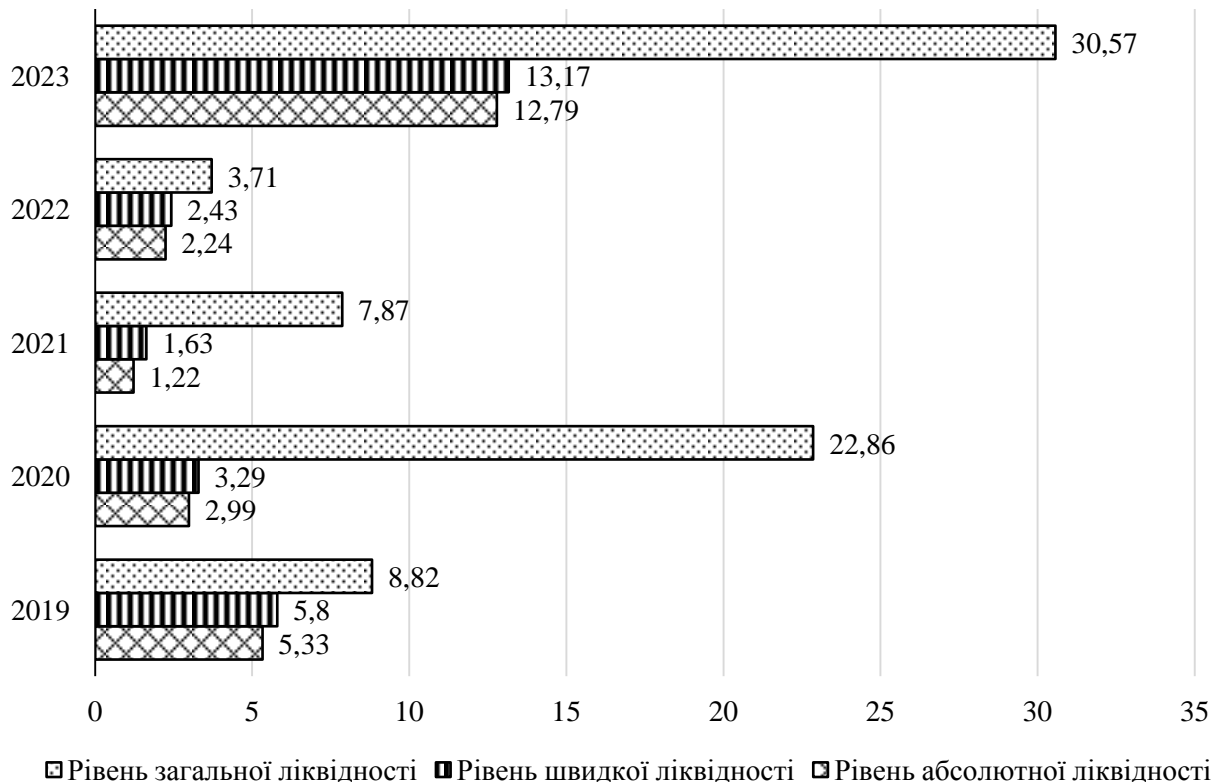

Рис. 2.3. Динаміка показників ліквідності СК «УСГ» у 2019-2023 роках

– рівень швидкої ліквідності також показав тенденцію до зниження в перші роки: з 5,80 у 2019 році до 1,63 у 2021 році. Однак після цього спостерігалось поступове відновлення, і в 2022 році рівень підвищився до 2,43, а в 2023 році досяг значення 13,17, що є свідченням суттєвого

покращення фінансової ситуації та здатності компанії покривати зобов'язання за допомогою найліквідніших активів;

– рівень загальної ліквідності демонструє найсуттєвіші зміни. У 2019 році він був на рівні 8,82, що говорить про відносно високу спроможність покривати зобов'язання загалом. У 2020 році показник різко зріс до 22,86, а в 2021 році знизився до 7,87. У 2022 році рівень ліквідності знову знизився до 3,71, що могло віддзеркалити певні труднощі в обслуговуванні короткотермінових зобов'язань. Однак у 2023 році рівень загальної ліквідності зріс до 30,57, що є значним досягненням і свідчить про здатність компанії дотримуватися зобов'язань в цілому.

Загалом розпізнається ситуація, що в 2023 році СК «УСГ» значно поліпшила свої фінансові показники ліквідності, що дозволяє їй більш успішно дотримуватись зобов'язань перед споживачами послуг і кредиторами, покращуючи свою фінансову стійкість.

Розрахунок та аналіз показників ділової активності і прибутковості страховика є важливим етапом у визначенні його ефективності й фінансової стабільності. Ці показники дозволяють оцінити як результативно компанія застосовує свої ресурси та генерує прибуток. Проте таким чином вдається не лише оцінити поточний фінансовий стан страховика, але й сприяти покращенню управлінських рішень для оптимізації її діяльності й забезпечення фінансової сталості в умовах ринку. Розрахунок зазначених показників для СК «УСГ» наведено у таблиці 2.4.

З представленої у таблиці 2.4 інформації щодо показників ділової активності й прибутковості СК «УСГ» за 2019-2023 роки, можливо сформулювати окремі висновки:

– оборотність власного капіталу зростала впродовж періоду, досягнувши значення 5,18 у 2023 році, що на 1,74 більше, аніж у 2019 році. Це говорить про ефективніше застосування власного капіталу для генерування доходів;

– оборотність активів в 2023 році знизилася до 0,83, що є на 0,15 менше за 2019 рік. Це вказує на деяке зменшення результативності використання активів у порівнянні з минулими роками;

– відношення дебіторської до кредиторської заборгованості суттєво знизилася з 2,20 у 2019 році до 0,50 у 2023 році. Це виявляє покращення в управлінні заборгованостями, де дебіторська заборгованість значно зменшилася порівняно з кредиторською;

Таблиця 2.4

Показники ділової активності й прибутковості СК «УСГ» у 2019-2023 роках

Показник	Норма	2019	2020	2021	2022	2023	Зміни 2023 від 2019
Оборотність власного капіталу	↑	3,44	3,13	4,07	4,92	5,18	1,74
Оборотність активів	↑	0,99	0,40	0,80	0,92	0,83	-0,15
Відношення дебіторської до кредиторської заборгованості	≈1,0	2,20	0,94	0,71	0,41	0,50	-1,70
Рентабельність активів	>0,05	0,03	1,38	0,72	2,47	-1,09	-1,12
Рентабельність активів необоротних	>0,1	0,08	8,97	1,78	8,41	-2,51	-2,59
Рентабельність активів оборотних	>0,1	0,05	1,62	1,21	3,50	-1,94	-1,99
Рентабельність капіталу власного	>0,15	0,11	10,70	3,68	13,20	-6,8	-6,91
Рентабельність інвестицій	>0,1	0,09	7,16	0,76	10,79	-2,61	-0,03

– рентабельність активів у 2023 році різко знизилася до -1,09, що є значним падінням порівняно з 2019 роком (0,03). Це вказує на значне погіршення здатності компанії генерувати прибуток на основі своїх активів;

– рентабельність активів необоротних також знизилася, досягнувши негативного значення -2,51 у 2023 році. Це засвідчує те, що інвестиції в необоротні активи не приносили очікуваного прибутку;

– рентабельність активів оборотних зменшилася до -1,94 у 2023 році, що є падінням на 1,99 порівняно з 2019 роком, вказуючи на проблеми в ефективному використанні оборотних активів;

– рентабельність капіталу власного також знизилася до -6,8 у 2023 році, що на 6,91 менше, аніж у 2019 році. Це розкриває значне падіння прибутковості від використання власних коштів;

– рентабельність інвестицій зменшилася до -2,61 у 2023 році, що є значним падінням порівняно з 2019 роком, коли показник був на рівні 0,09. Це можливо свідчить про низьку ефективність інвестиційної діяльності компанії в останні роки.

Загалом, показники ділової активності й прибутковості СК «УСГ» демонструють тенденцію до зниження в 2023 році порівнюючи з 2019 роком, що вказує на значні труднощі в ефективному використанні ресурсів та генеруванні прибутку. Компанії необхідно переглянути свою стратегію для покращення фінансових результатів.

2.3. Аналіз ефективності управління грошовими потоками страховика

Менеджмент грошових потоків страховика є критично важливим для страхової компанії, оскільки забезпечує вчасне виконання зобов'язань перед клієнтами, зокрема виплати страхових відшкодувань. Ефективне використання коштів дозволяє СК підтримувати ліквідність, стабільність і фінансову стійкість, особливо в умовах коливань на ринку. Завдяки правильному плануванню та контролю над грошовими потоками компанія може оптимізувати витрати, залучати додаткові інвестиції та знижувати фінансові ризики. Управління потоками також сприяє розвитку нових страхових продуктів, впровадженню інновацій та покращенню обслуговування клієнтів. Контроль над грошовими потоками допомагає

забезпечити конкурентоспроможність компанії на ринку, зокрема через розширення послуг і підвищення якості страхових виплат.

Недостатній приплив грошових коштів у страхової компанії свідчить про проблеми з ліквідністю, адже нестача коштів може бути результатом поганого управління ліквідністю, коли компанія не в змозі підтримувати баланс між наявними активами і зобов'язаннями.

Надмірні грошові кошти у страхової компанії вказують на неоптимізоване управління ліквідністю. Так, наявність надмірної готівки говорить про проблеми з управлінням ліквідністю, де компанія може мати перевищення ліквідних активів над необхідними поточними зобов'язаннями.

Діагностування грошових потоків СК «УСГ» почнемо із аналізу їх обсягів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Зміна обсягів грошових потоків СК «УСГ» у 2019-2023 рр., тис. грн.

Грошовий потік	2019	2020	2021	2022	2023	Зміни 2023 від 2019
За операційною діяльністю:						
– позитивний	2007709	2307711	5753913	3172741	2991412	983703
– від’ємний	1973994	2268959	5575445	2316738	2108775	134781
– чистий рух коштів	33714	38752	178468	856003	397360	363646
За інвестиційною діяльністю:						
– позитивний	248437	285560	415545	329694	678263	429826
– від’ємний	550160	632368	749023	64998	1760841	1210681
– чистий рух коштів	-301723	-346808	-333478	264696	-1082578	-780855
За фінансовою діяльністю:						
– позитивний	0	0	0	0	0	0
– від’ємний	0	0	52435	17000	0	0
– чистий рух коштів	0	0	-52435	-17000	0	0
Разом чистий грошовий потік	-268009	-308056	-207445	1103699	-685218	-417209

На основі даних таблиці 2.5 з'ясовано певні тенденції в обсязі й складі грошових потоків СК «УСГ» за 2019-2023 роки:

– для операційної діяльності позитивний потік збільшився на 983,703 тис. грн. (з 2007709 тис. грн. у 2019 р. до 2991412 тис. грн. у 2023 р.). Максимальне значення зафіксовано у 2021 р. (5753913 тис. грн, що свідчить про значне збільшення надходжень у цей період. Від'ємний потік також зріс на 134781 тис. грн., а найбільшим його значення було у 2021 році. Загалом чистий операційний потік зріс на 363646 тис. грн., що свідчить про ефективніше управління операційними потоками. Пік припав на 2022 р.;

– для інвестиційної діяльності позитивний потік збільшився на 429826 тис. грн.. Найбільше зростання зафіксовано у 2023 р., що може свідчити про залучення додаткових ресурсів або прибутковість інвестицій. Від'ємний потік зріс на 1210681 тис. грн., досягнувши максимального значення у 2023 р. (1760841 тис. грн.). Це свідчить про збільшення інвестиційних витрат. Чистий інвестиційний потік знизився на 780855 тис. грн, що демонструє переважання витрат над надходженнями, особливо у 2023 р.;

– для фінансової діяльності позитивний потік впродовж усього періоду залишався на рівні 0. Для від'ємного потоку у 2021 та 2022 рр. спостерігалось незначне зростання витрат (52435 та 17000 тис. грн. відповідно), але у 2023 р. потоки знову стали рівними нулю. Отже, чистий фінансовий потік був від'ємним у 2021 та 2022 рр., але повернувся до нуля у 2023 р.

– разом чистий грошовий потік максимальне позитивне значення досягнув у 2022 р. (1103699 тис. грн.), але у 2023 р. знову спостерігається значний дефіцит (-685218 тис. грн.). Загальна зміна чистого грошового потоку за період склала -417209 тис. грн, що свідчить про зменшення загальної ліквідності.

Загалом СК «УСГ» показала значний приріст операційних доходів, але водночас зростали й витрати, що знизило чистий результат. Інвестиційна діяльність характеризувалася активним нарощенням витрат, що призвело до

від'ємного результату у 2023 р. Фінансова діяльність не мала значного впливу на загальний потік. Загальний чистий потік компанії у 2023 р. значно знизився, порівняно з 2019 р., що вказує на необхідність оптимізації управління грошовими потоками, особливо в частині інвестицій.

Динаміку чистих грошових потоків СК «УСГ» проілюстровано на рисунку 2.4. Чистий операційний потік зріс із 33714 тис. грн. у 2019 р. до 397360 тис. грн. у 2023 р., а його максимальне значення зафіксоване у 2022 р. (856,003 тис. грн.), після чого відбулося зниження. Такий приріст вказує на стабільну роботу компанії та ефективне управління основною діяльністю.

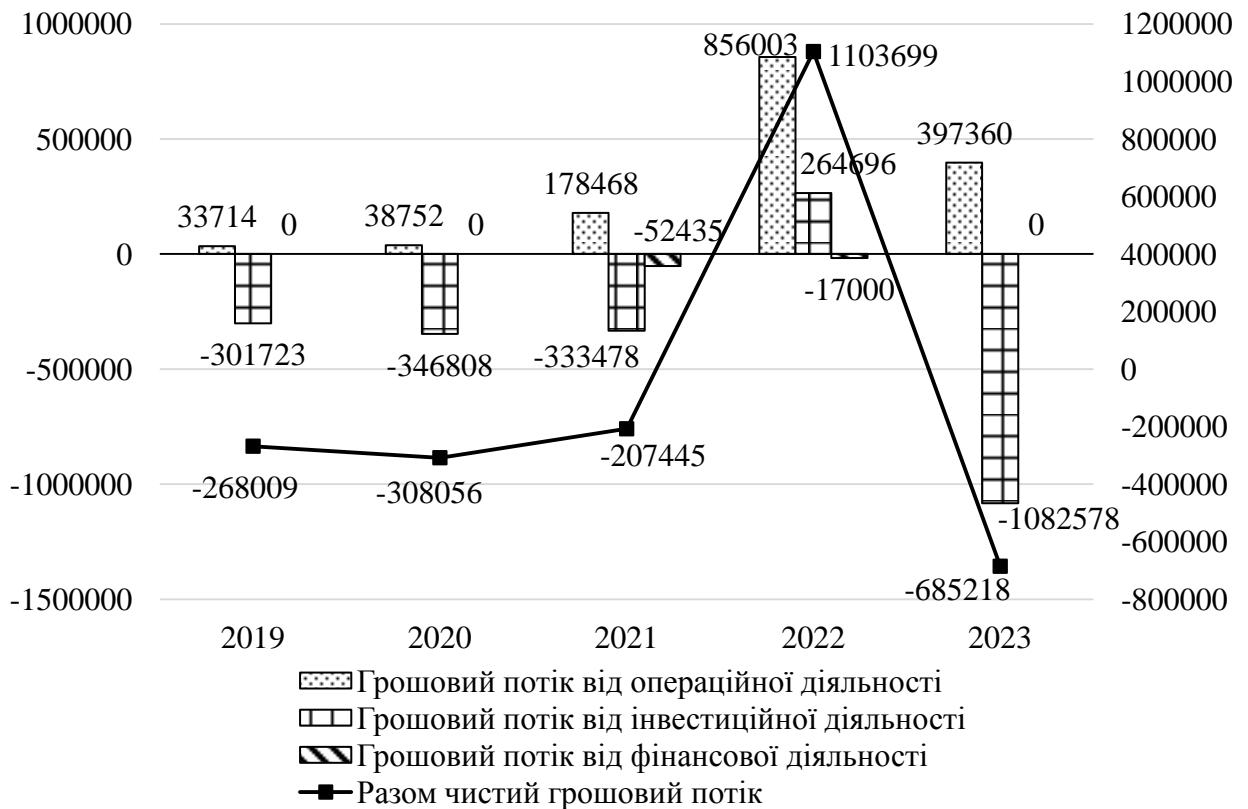

Рис. 2.4. Динаміка чистого грошового потоку СК «УСГ» за 2019-2023 роки, тис. грн.

У свою чергу, чистий інвестиційний потік упродовж 2019-2023 рр. залишався переважно від'ємним, демонструючи найбільший дефіцит у 2023 р. (-1082578 тис. грн). У 2022 р. спостерігався позитивний результат (264696 тис. грн), але вже у 2023 р. відбулося суттєве зниження. Значний відтік

коштів у 2023 р. може бути наслідком інтенсивних інвестицій, ймовірно, у довгострокові активи чи проекти, які поки не принесли очікуваного прибутку.

Чистий фінансовий потік у 2019 та 2020 рр. дорівнював 0. У 2021 р. з'явився від'ємний потік (-52435 тис. грн), який у 2022 р. скоротився до -17000 тис. грн, а у 2023 р. знову став нульовим. Коливання пов'язані із сплатою дивідендів акціонерам у ці періоди.

У 2019-2021 рр. компанія мала стабільно від'ємний чистий грошовий потік (з найменшим дефіцитом у 2021 р. – 207445 тис. грн). У 2022 р. спостерігалось значне позитивне зростання до 1103699 тис. грн., після чого у 2023 р. він знову став від'ємним (-685218 тис. грн.). Порівняно з 2019 р., чистий грошовий потік знизився ще на 417209 тис. грн. Різке зростання у 2022 р. може бути наслідком успішної операційної діяльності, але значний дефіцит у 2023 р. пов'язаний з великим відтоком коштів на інвестиції.

Операційна діяльність демонструє позитивну динаміку, що свідчить про зростання операційної ефективності. Інвестиційна діяльність є основним джерелом відтоку коштів, зокрема у 2023 р., коли спостерігався найвищий дефіцит. Це може свідчити про стратегічні інвестиції, які потребують часу для окупності. Фінансова діяльність мала незначний вплив на загальний чистий потік, за винятком окремих періодів у 2021-2022 рр. Загалом компанія продемонструвала нестабільність у чистих грошових потоках, із різкими коливаннями, що може свідчити про потребу в кращому управлінні фінансовими вкладеннями і ресурсами.

Структурний розподіл позитивних і від'ємних грошових потоків подано в таблиці 2.6. Частка страхових премій у загальній структурі надходжень суттєво коливалася. У 2020 році цей показник становив 82,97%, але у 2021 році знизився до 40,67%, що вказує на значне зменшення ролі страхових премій. У 2022-2023 роках частка страхових премій знову зросла і досягла 98,49% та 96,92%, відповідно, що свідчить про повернення до традиційної структури доходів компанії. Частка інших надходжень за

операційною діяльністю була значною у 2021 році (59,33%) через ймовірну активізацію інших джерел доходу, але в наступні роки вона суттєво зменшилася до 1,51% у 2022 році та 3,08% у 2023 році.

Основну частину витрат компанії в усі роки складали «інші витрати». У 2020 році їхня частка становила 84,76%, а у 2021-2023 роках цей показник зростав і тримався на рівні понад 77%, що свідчить про значні витрати на неосновні операційні напрямки. Витрати на оплату праці та соціальні відрахування. Частка витрат на оплату праці зросла з 5,66% у 2020 році до 8,56% у 2022 році, а у 2023 році знизилася до 7,70%. Витрати на соціальні відрахування були найнижчими в усій структурі (від 0,63% у 2021 до 1,96% у 2022 році).

Таблиця 2.6

Структурний розподіл позитивних і від'ємних грошових потоків СК «УСГ» за видами діяльності

Показник	2020		2021		2022		2023	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
За операційною діяльністю:								
Надходження від:								
– страхових премій	1914751	82,97	2340026	40,67	3124762	98,49	2899179	96,92
– інші	392960	17,03	3413887	59,33	47979	1,51	92233	3,08
Всього надходжень	2307711	100,0	5753913	100,0	3172741	100,0	2991412	100,0
Витрачання на оплату:								
– товарів (послуг)	60376	2,66	81456	1,46	102368	4,42	102695	3,96
– праці	128359	5,66	152517	2,74	198365	8,56	199860	7,70
– відрахувань на соціальні заходи	29841	1,32	35254	0,63	45387	1,96	45359	1,75
– податкових зобов'язань	127176	5,61	117320	2,10	167457	7,23	137363	5,30
– інші витрачання	1923207	84,76	5188898	93,07	1803161	77,83	2108775	81,29
Всього витрачань	2268959	100,0	5575445	100,0	2316738	100,0	2594052	100,0
За інвестиційною діяльністю:								
Надходження від:								
– реалізації фінансових інвестицій	195252	68,38	138443	33,32	126962	38,51	472471	69,66
– реалізації необоротних активів	54	0,02	239	0,06	65	0,02	159	0,02
– отриманих відсотків	90254	31,61	64831	15,60	147919	44,87	205633	30,32
– інші	0	0,00	212032	51,03	54748	16,61	0	0,00
Всього надходжень	285560	100,0	415545	100,0	329694	100,0	678263	100,0
Витрачання на:								
– придбання	522226	82,58	519808	69,40	61395	94,46	697743	39,63

фінансових інвестицій								
– придбання необоротних активів	15241	2,41	879	0,12	3603	5,54	5432	0,31
– інші	94901	15,01	228336	30,48	0	0,00	1057666	60,07
Всього витрачань	632368	100,0	749023	100,0	64998	100,0	1760841	100,0
За фінансовою діяльністю:								
Витрачання на:								
– сплату дивідендів	0	0	52435	100,0	17000	100,0	0	0
Всього витрачань	0	0	52435	100,0	17000	100,0	0	0
Разом чистий грошовий потік	-308056	x	-207445	x	1103699	x	-685218	x

Частка витрат на податкові зобов'язання знизилася з 5,61% у 2020 році до 2,10% у 2021 році, але зросла у 2022-2023 роках (до 7,23% та 5,30%, відповідно). Частка витрат на товари (послуги) коливалася, залишаючись низькою: від 1,46% у 2021 році до 4,42% у 2022 році, що свідчить про стабільно невелику залежність компанії від витрат на ці категорії.

Отже, структура грошових потоків СК «УСГ» демонструє високий ступінь залежності від страхових премій та «інших витрат». У 2022-2023 роках відзначається повернення до більш традиційної моделі доходів із домінуванням страхових премій. Витрати на оплату праці та соціальні відрахування поступово збільшувалися, але залишалися порівняно незначними у загальній структурі.

Реалізація фінансових інвестицій є основним джерелом надходжень, коливаючись у межах від 33,32% у 2021 році до 69,66% у 2023 році. Пік спостерігався у 2020 (68,38%) і 2023 роках, що свідчить про активну реалізацію фінансових інструментів. Реалізація необоротних активів мала мінімальну частку у всі роки, залишаючись на рівні 0,02%-0,06%, що вказує на незначну роль продажу необоротних активів у структурі надходжень.

Частка отриманих відсотків варіює від 15,60% у 2021 році до 44,87% у 2022 році, демонструючи важливість доходів від інвестицій в облігації чи депозити в окремі роки. Частка інших надходжень у 2021 році була найбільшою (51,03%), однак у решту років ця категорія або була відсутньою, або становила мізерну частку, що свідчить про нерегулярність таких надходжень.

Придбання фінансових інвестицій – це основна частина витрат компанії. Їх частка коливалася від 39,63% у 2023 році (найнижчий показник) до 94,46% у 2022 році (найвищий показник), що вказує на різні підходи до інвестиційної політики. Придбання необоротних активів залишалося на низькому рівні у всі роки, від 0,12% у 2021 році до 5,54% у 2022 році, що свідчить про обмежені інвестиції в основні засоби. Значна частка інших витрат інвестиційної діяльності спостерігалася у 2023 році (60,07%) та 2021 році (30,48%), тоді як у 2022 році цей показник становив 0,00%, що може свідчити про зміну структури витрат або короткострокові коливання.

За фінансовою діяльністю витрати відзначені лише в 2021 та 2022 роках, і вони повністю склалися зі сплати дивідендів. Отже структура фінансових потоків є мінімальною і не демонструє значної різноманітності, що вказує на вузько спрямований характер фінансової діяльності СК «УСГ» у розглянутий період.

Оцінка ефективності грошового потоку страховика дозволяє оцінити його спроможність вчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами та підтримувати необхідний рівень ліквідності.

Результати оцінки рівня ефективності операційного грошового потоку представлені на рисунку 2.5.

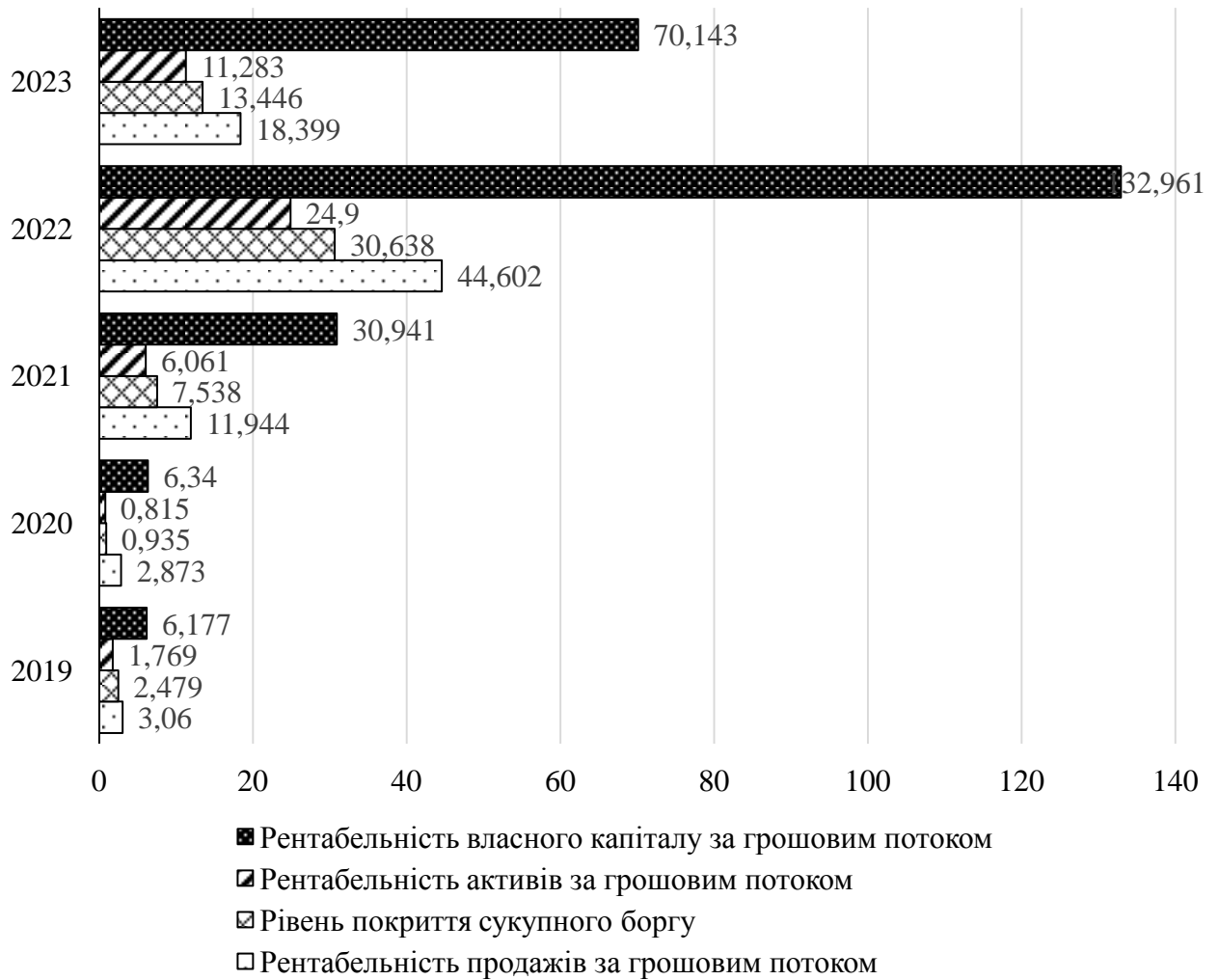

Рис. 2.5. Динаміка показників ефективності операційного грошового потоку СК «УСГ»

Аналіз показників ефективності операційного грошового потоку СК «УСГ» за 2019-2023 роки свідчить про наступне:

– рентабельність продажів за грошовим потоком має значні коливання: від 3,060% у 2019 році до пікових 44,602% у 2022 році, а потім зниження до 18,399% у 2023 році. Це свідчить про суттєве зростання ефективності продажів у 2022 році з подальшим спадом, але загалом рівень залишається вищим, ніж у перші роки аналізу;

– рівень покриття сукупного боргу демонструє позитивну динаміку з 2,479 у 2019 році до максимального значення 30,638 у 2022 році, після чого зменшився до 13,446 у 2023 році. Це показує, що у компанії є можливості для

обслуговування боргів, хоча значення 2023 року свідчить про деяке зниження цієї здатності;

– рентабельність активів за грошовим потоком зросла з 1,769% у 2019 році до 24,900% у 2022 році, після чого скоротилася до 11,283% у 2023 році. Показник ілюструє зростання ефективності використання активів упродовж аналізованого періоду з помітним спадом у 2023 році;

– рентабельність власного капіталу за грошовим потоком виявляє найзначніше зростання: від 6,177% у 2019 році до 132,961% у 2022 році, а у 2023 році знизилася до 70,143%. Це свідчить про ефективне використання власного капіталу, хоча після рекордного рівня у 2022 році компанія дещо втратила динаміку.

Загалом показники 2022 року демонструють найвищу ефективність, однак у 2023 році спостерігається спад, що може бути пов'язано з внутрішніми або зовнішніми факторами.

Аналіз ефективності управління грошовими потоками СК «УСГ» показав загальне зростання операційних доходів, але водночас значне збільшення витрат, що вплинуло на зниження чистого фінансового результату. Інвестиційна діяльність компанії демонструє активність, проте значний відтік коштів у 2023 році вказує на необхідність оптимізації стратегічних рішень. Фінансова діяльність мала незначний вплив на загальний грошовий потік, а коливання були пов'язані переважно зі сплатою дивідендів. Для підвищення фінансової стійкості компанії рекомендовано покращити управління інвестиційними потоками та оптимізувати структуру витрат.

Висновки до розділу 2

1. Наразі СК «УСГ» є частиною міжнародної групи Vienna Insurance Group (VIG), яка сприяла її інтеграції у світовий страховий ринок. Компанія є лідером на українському страховому ринку, активно впроваджує інновації, зокрема онлайн-сервіс «MyUSG» для управління полісами та подачі заявок. СК «УСГ» застосовує штучний інтелект для оцінки страхових випадків і розвиває блокчейн-технології для прозорості та безпеки транзакцій. Компанія має розгалужену мережу з понад 80 регіональних відділень і понад 450 співробітників, забезпечуючи доступність послуг по всій Україні. Основні послуги включають автостраховання, страхування майна, медичне страхування, страхування подорожей та спеціалізовані види страхування для бізнесу. Страховик займає провідні позиції за багатьма показниками, такими як рівень виплат (56%) і частка ринку у страхуванні «Зелена картка» та вогневих ризиків. Компанія орієнтується на якісний розвиток, клієнтоорієнтованість і забезпечує фінансову стабільність клієнтів завдяки прозорим та доступним продуктам.

2. Аналіз фінансових показників СК «УСГ» за 2019-2023 роки показав ряд важливих тенденцій. Насамперед, компанія демонструє зростання активів і страхових премій, що свідчить про активне залучення клієнтів та розширення діяльності. Однак збільшення зобов'язань вимагає підвищеної уваги до управління ризиками та фінансової стійкості. Власний капітал зріс помірно, що може свідчити про потребу в підвищенні капіталізації для забезпечення довгострокової стабільності. Позитивні зміни в рівні виплат у 2023 році відображають покращення платоспроможності компанії. Проте показники фінансової стійкості вказують на зниження автономії та підвищену залежність від зовнішніх джерел фінансування. Також, зниження рентабельності активів і капіталу в 2023 році потребує перегляду управлінської стратегії для покращення фінансових результатів.

3. Аналіз ефективності управління грошовими потоками СК «УСГ» свідчить про стабільне зростання операційних доходів та покращення операційного грошового потоку, який зазнав найбільшого приросту у 2022

році. Інвестиційна діяльність демонструє значний відтік коштів, особливо у 2023 році, що може свідчити про інтенсивні капіталовкладення в довгострокові активи. Фінансова діяльність компанії мала мінімальний вплив на загальний потік і була зосереджена на сплаті дивідендів у 2021-2022 роках. Незважаючи на позитивну динаміку операційного потоку, загальний чистий потік за 2019-2023 роки залишився від'ємним, що вказує на потребу оптимізації інвестиційної політики. Значне коливання у структурі доходів та витрат свідчить про залежність компанії від страхових премій та інших витрат. Для підвищення фінансової стійкості необхідно вдосконалити управління ліквідністю та забезпечити баланс між надходженнями і витратами.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЛІКВІДНОСТІ

3.1. Заходи щодо покращення управління грошовими потоками страховика

У сучасних умовах економічного середовища страхові компанії, зокрема СК «УСГ», стикаються зі значною кількістю загрозливих чинників, які діють на результативність управління їхніми вихідними і вхідними потоками. Ці чинники можна розділити на дві ключові категорії: зовнішні та внутрішні. До внутрішніх факторів належать такі аспекти:

- етап розвитку компанії та ефективність її фінансово-економічної діяльності;
- специфіка діяльності та надання послуг;
- галузеві особливості, характерні для конкретної організації;
- кваліфікація персоналу у секторі управління грошовими потоками компанії;
- підхід при адмініструванні дебіторської й кредиторської заборгованості;
- політика створення та управління страховими резервами.

До зовнішніх факторів, що шкідливо діють при управлінні грошовими потоками, належать:

- військові дії в країні, часті обстріли та пошкодження інфраструктурних об'єктів;
- стан ринку страхових продуктів і загальна ринкова кон'юнктура;
- податкова політика щодо страховиків;
- рівень добробуту громадян і прожитковий мінімум;

– доступність залучення коштів та інвестицій для подальшого розвитку;

– популярність страхових продуктів (послуг) серед населення та потреба у страхуванні.

Враховуючи виявлені негативні фактори ендогенного та екзогенного середовища, логічно окреслити ключові напрями вдосконалення управління грошовими потоками СК «УСГ» як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі (рис. 3.1).

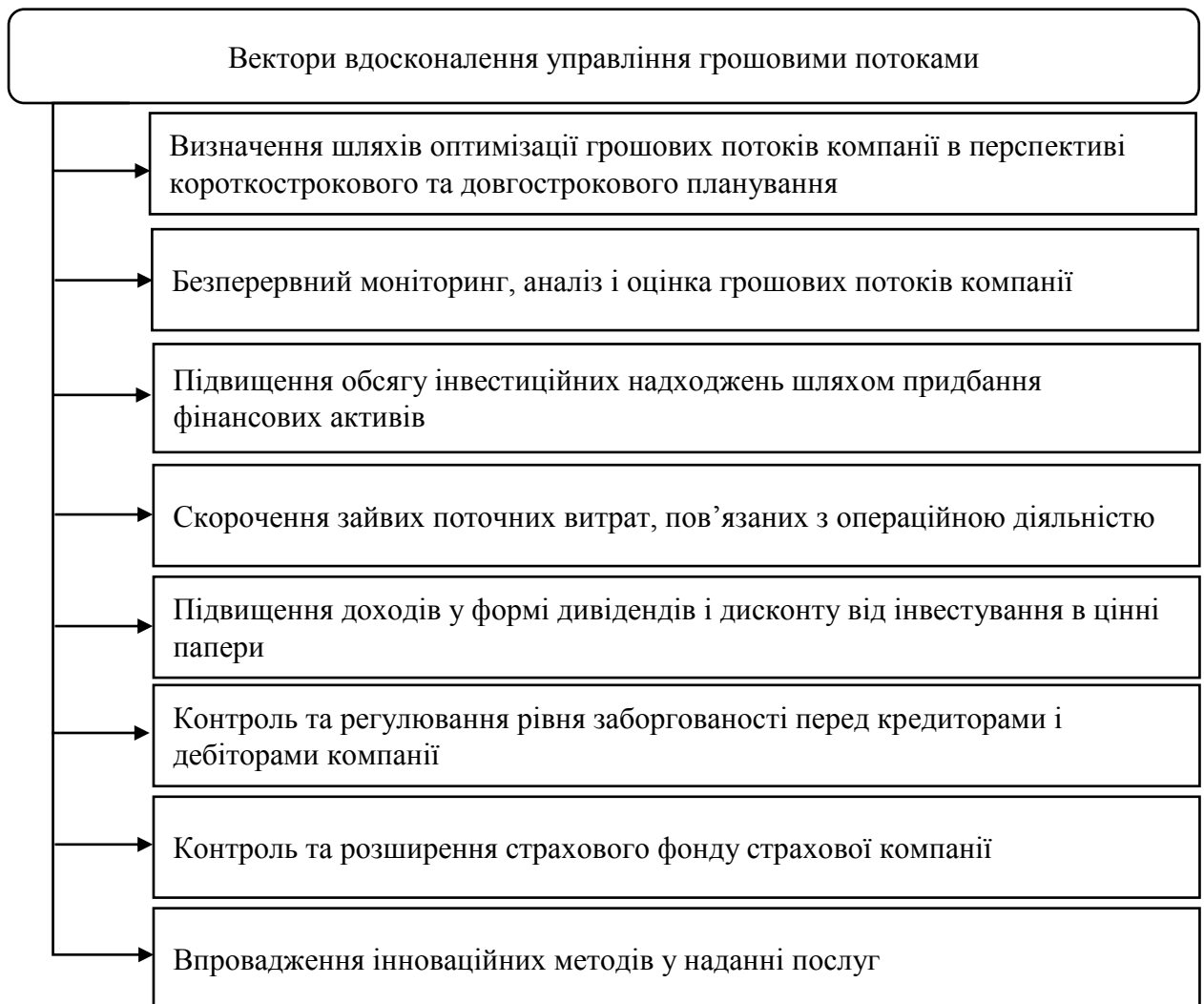

Рис. 3.1. Вектори вдосконалення управління грошовими потоками СК «УСГ» в актуальних умовах

Основними завданнями впорядкування грошових потоків компанії постають такі:

- дотримання балансу поміж вихідними й вхідними потоками для збільшення позитивного фінансового результату у вигляді чистого прибутку;
- покращення синхронізації надходжень вхідних коштів і скорочення витрат на вихідні потоки;
- зростання чистого прибутку, зокрема від операційної та інвестиційної діяльності;
- щорічне коригування грошових потоків відповідно до економічних умов у країні та ситуації на ринку страхування.

Для раціоналізації грошових потоків страховика варто спрямувати зусилля на збільшення вхідних та скорочення вихідних фінансових потоків:

1) заходи із підвищення вхідного грошового потоку:

- розширення власного капіталу шляхом додаткових емісій та залучення нових інвесторів;
- отримання довгострокових кредитів із низькими процентними ставками;
- продаж частини наявних фінансових активів;
- здача в оренду приміщень, що не задіяні у поточній роботі компанії.

2) заходи для скорочення вихідного грошового потоку:

- оптимізація постійних витрат;
- зниження витрат із обслуговування кредитів і позикових коштів.

У процесі оптимізації слід враховувати такі аспекти:

- позитивний потік (доходи компанії) має стабільно зростати незалежно від дії зовнішніх чи внутрішніх факторів;
- негативний потік (витрати компанії) необхідно раціонально зменшувати або розподіляти відповідно до пріоритетності або запланованого використання;
- залишки грошових активів слід реінвестувати у стратегічні напрями розвитку або спрямовувати на формування страхових фондів для покриття потенційних витрат;

– чистий потік логічно розподіляти таким чином: одну частину залишити у вигляді ліквідних коштів на банківських рахунках, а іншу – у фінансування операційної діяльності, а решту спрямувати на поповнення страхових чи резервних фондів компанії.

Оцінка успішності адміністрування грошових потоків СК «УСГ» свідчить, що вона впроваджує стратегію, орієнтовану на збільшення доходів, а не на скорочення витрат. Це підтверджує її багаторічний досвід у страхуванні, здатність підтримувати конкурентоспроможність і забезпечувати фінансову стабільність.

Інвестиції СК «УСГ» у фінансові інструменти відкривають можливість збільшення доходів за рахунок пасивного прибутку, прибуткового використання тимчасово невикористовуваних фінансових ресурсів, що сприяє зростанню загального прибутку. Для української економіки такі вкладення в пайові або боргові фінансові інструменти стимулюють розвиток фондового ринку, дозволяють залучати фінансові ресурси на вигідних умовах і підвищують конкурентоспроможність національних компаній.

Методи впорядкування надлишків грошового потоку СК «УСГ» включають:

- провадження диверсифікації за регіонами операційної діяльності компанії;
- активне формування фінансового інвестиційного портфеля;
- довгострокове погашення фінансових кредитів.

Збільшення обсягу чистого грошового потоку СК «УСГ» можна досягти за допомогою таких напрямків (рис. 3.2).

Також рекомендується дотримуватися таких заходів для піднесення ефективності адміністрування грошових потоків компанії:

- узгодження всі перспективних фінансових цілей із фінансовими можливостями компанії на етапі оцінки;
- створення чіткої системи планування для грошового потоку;
- здійснення оптимізації грошових потоків;

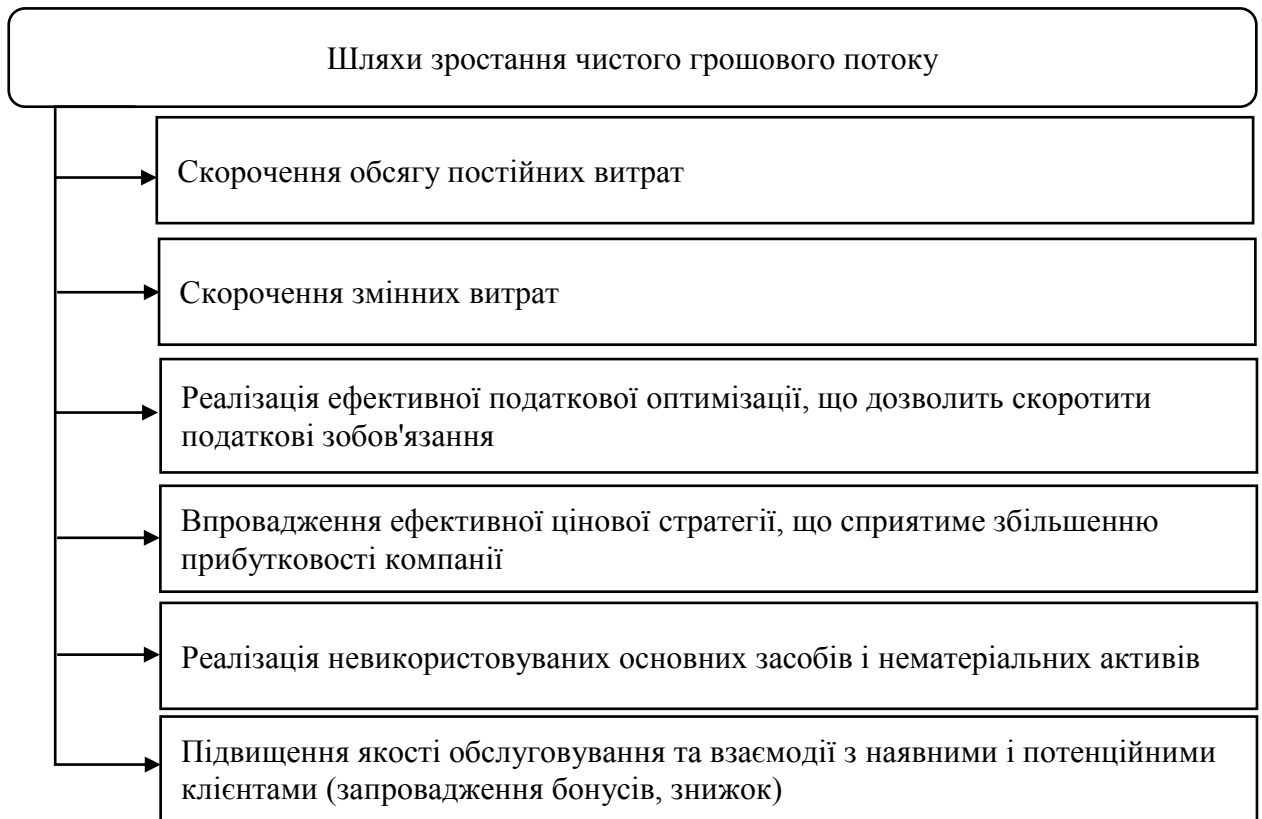

Рис. 3.2. Шляхи зростання чистого грошового потоку СК «УСГ»

- цінове коригування для продуктів і послуг відповідно до темпів інфляції;
- розширення асортименту послуг;
- зменшення непередбачених та некорисних витрати компанії;
- впровадження системи оцінки грошових потоків з погляду доцільності;
- формування резервів;
- залучення інвестицій для розвитку діяльності.

Для страховиків важливо також проводити заходи щодо вдосконалення активних операцій, що буде створювати додаткові надходження та збільшувати грошові потоки. Навіть за умов стабільної фінансової ситуації

постійне покращення процесів може сприяти підвищенню ефективності та ліквідності компанії.

Поліпшення проведення активних операцій розпізнається як важливий крок, що передбачає розширення страхового портфелю. Страхові компанії часто стикаються зі значними збитками через наявність послуг, які несуть нерівномірний або високий ризик. Диверсифікація дозволяє знизити ризик можливих збитків від високоризикованих послуг. Це може включати перегляд і коригування складу портфелю, а також додавання нових продуктів, які більше задовольняють потреби клієнтів і актуальним ринковим трендам. Такий підхід допомагає збільшити обсяг позитивного грошового потоку, знизити вразливість до ризиків і забезпечити ліквідність компанії.

Також можна запропонувати кілька заходів удосконалення активних операцій для СК «УСГ» (рис. 3.3).

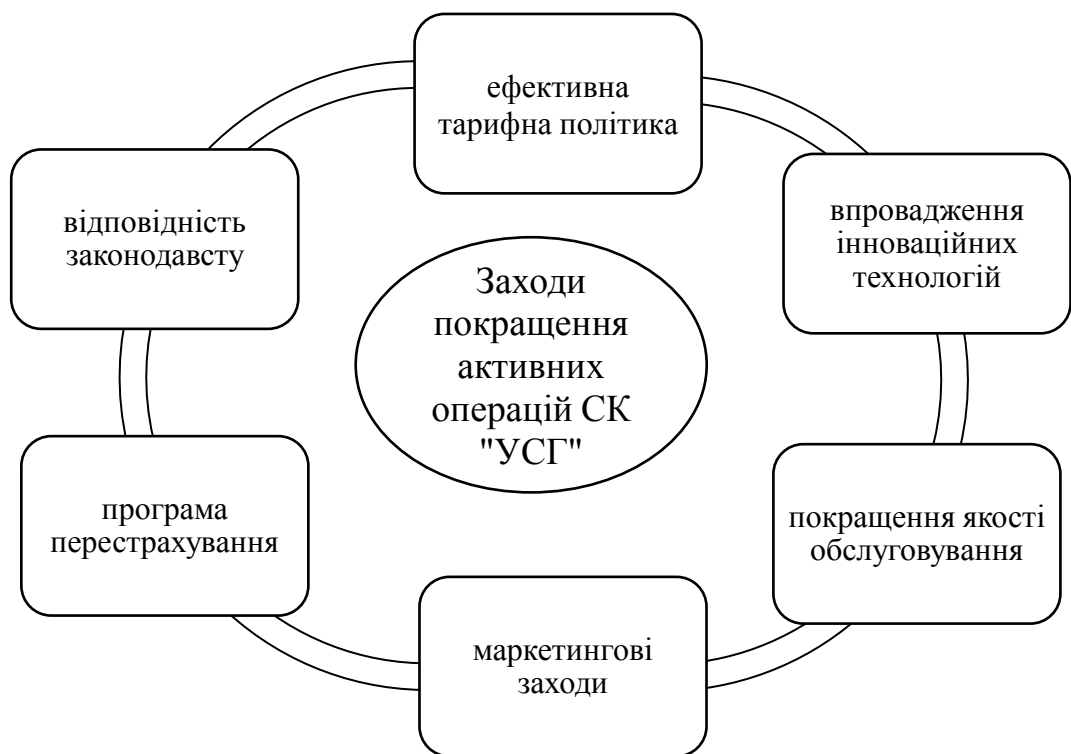

Рис. 3.3. Заходи покращення активних операцій для СК «УСГ»

Для покращення ефективності тарифної політики важливо проводити аналіз даних і враховувати статистичні показники ризиків і витрат на

відшкодування. Тариф має відповідати структурі ризиків і прибутковості кожного виду страхових послуг. Крім того, необхідно враховувати платоспроможність клієнтів, щоб уникнути збільшення кількості прострочених платежів. Досягнення балансу між доходами й витратами сприятиме покращенню ліквідності компанії.

Покращення програми перестраховування також може бути важливим чинником для забезпечення ліквідності страховика. Оцінюючи потенційні ризики, пов'язані з великими подіями або непередбачуваними обставинами, компанія може укласти договори про перестраховування, щоб зменшити ризик втрат і фінансове навантаження при настанні страхових подій.

Дотримання законодавчих вимог є основною умовою ефективної роботи будь-якої компанії. Постійне оновлення та вдосконалення внутрішніх процедур і політик є важливими для забезпечення відповідності діяльності компанії всім вимогам законодавства та стандартів. Це включає регулярний моніторинг змін у законодавстві, їх своєчасне впровадження в операційну діяльність компанії. Виконання законодавчих вимог є не лише правовим обов'язком, але й важливим фактором для побудови довіри серед клієнтів і партнерів компанії. Відповідність законодавству сприяє збереженню репутації та підвищенню конкурентоспроможності на ринку.

Щодо маркетингових методів просування страхових продуктів, важливо акцентувати увагу на рекламних і просувальних кампаніях, які привертають увагу потенційних клієнтів і пояснюють переваги та умови страхових продуктів компанії. Використання сучасних технологій та інтернет-маркетингу може значно збільшити обсяги продажів і розширити клієнтську базу. Також важливим є впровадження нових послуг, що потребує ретельного аналізу попиту на ринку та розуміння потреб і очікувань клієнтів. Ключовим аспектом є розробка страхових продуктів, які не тільки задовольняють поточні потреби клієнтів, але й відповідають сучасним тенденціям та вимогам у галузі страхування.

Аналіз попиту на ринку допомагає виявити нові можливості та ніші для розвитку. Це може включати виявлення нових типів ризиків, що з'являються через технологічний прогрес, зміни у поведінці споживачів або соціально-економічні зміни. На основі такого аналізу можна створювати та впроваджувати нові страхові продукти, що орієнтовані на захист від цих ризиків і задоволення потреб клієнтів. Важливим етапом є розробка інноваційних і конкурентоспроможних страхових продуктів, таких як страхування кіберризиків, страхування від нещасних випадків на роботі тощо. Крім того, необхідно гарантувати високий стандарт обслуговування та гнучкі умови, щоб залучити і зберегти клієнтів.

Іншим важливим методом є покращення стандарту обслуговування клієнтів. Це передбачає впровадження програми, орієнтованої на підвищення задоволеності клієнтів і відповідальності персоналу. Сюди входить організація тренінгів і семінарів для співробітників, що стосуються ефективного клієнтського сервісу та взаємодії з клієнтами. Покращення професійних навичок і збільшення компетентності працівників сприятиме високій якості обслуговування. Крім того, необхідно розвивати та вдосконалювати канали зв'язку з клієнтами, щоб забезпечити швидкий та ефективний обмін інформацією. Це може включати створення мобільних додатків, онлайн-платформ для звернень та інших інструментів, що сприяють зручній комунікації з клієнтами. Такий підхід дозволить оперативно реагувати на запити та потреби клієнтів.

Аналіз показує, що покращення активних операцій визнається головним елементом успішної діяльності СК «УСГ». Запровадження ефективної тарифної політики, вдосконалення програми перестраховування, розробка нових страхових продуктів, поліпшення обслуговування клієнтів, забезпечення відповідності законодавству та інші заходи спрямовані на підвищення ефективності та ліквідності компанії. Їх комплексна реалізація дозволить СК «УСГ» зміцнити свої ринкові позиції, задовольнити потреби клієнтів і зберегти довіру споживачів і партнерів.

3.2. Забезпечення стійкої ліквідності страхової компанії через управління ризиками грошових потоків

На сьогодні питання ризик-менеджменту розпізнається надзвичайно актуальним і стосується всіх сфер людської діяльності та навколишнього середовища. У страхуванні тема ризику набуває особливого значення, оскільки саме ризик є основою його існування. Скорочення ризиків сприяє не лише покращенню ліквідності страховиків, а й зміцненню страхового ринку загалом. Тому результативне адміністрування страхових ризиків і ризиків, що виникають у страховій діяльності, є важливою передумовою забезпечення стабільності та ліквідності страховиків.

Український страховий ринок сьогодні визначається кризовим станом, оскільки якість страхових послуг поступово знижується. Основною причиною цього є не лише воєнні загрози, а й недоброчесні страховики, які уникають дотримання зобов'язань щодо виплат страхових відшкодувань. Ризики, що з'являються при наданні страхових послуг, ускладнюють виконання страховими компаніями їхніх завдань і зобов'язань. Це обумовлює необхідність детального вивчення й аналізу питань менеджменту ризиків грошових потоків, а також впровадження його методів у страхову діяльність.

Адміністрування ризиків грошових потоків страховика передбачає цілеспрямовану діяльність компанії, спрямовану на ідентифікацію, оцінку, контролінг і моніторинг ризиків грошових потоків, які можуть погрожувати її ресурсам, спроможність дотримуватися зобов'язань і забезпечувати прибутковість. Враховуючи це визначення та використовуючи процесний підхід, який передбачає взаємозв'язок елементів через відповідний комплекс процесів, систему ризик-менеджменту грошових потоків страховика можна

поділити на чотири етапи. Ці етапи керування ризиками грошового потоку наведено на рисунку 3.4.

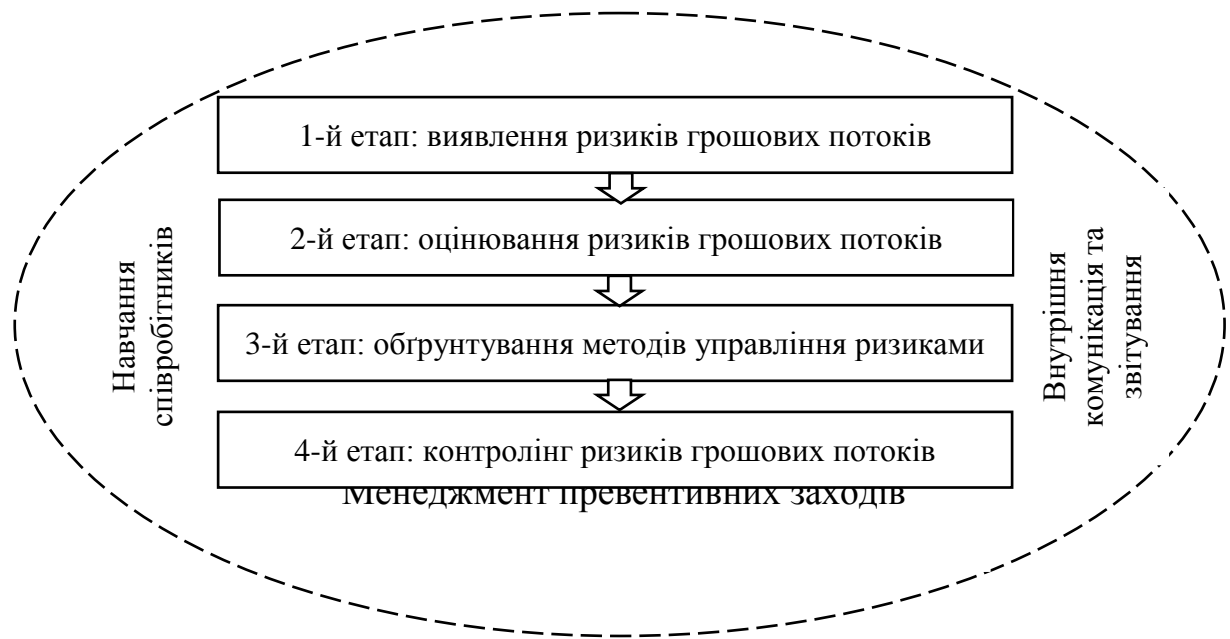

Рис. 3.4. Комплексна модель системи управління ризиками грошових потоків страховика

Розглянемо детальніше етапи управління, зображені на рисунку 3.4. Етап перший передбачає визначення ризиків грошового потоку залежно від сфер їх виникнення. На другому етапі здійснюється оцінка ризиків із використанням різноманітних методів, залежно від умов визначеності, часткової або повної невизначеності. На третьому етапі обираються методи управління ризиками грошового потоку, таких як уникнення ризиків, їх локалізація, диверсифікація або компенсація. На фінальному етапі відбувається контролінг змін у ризиках, за потреби коригуються плани та адаптується стратегія діяльності страховика на ринку.

Таким чином, з позиції процесного підходу ця система є циклічною, оскільки її завершальний етап повертається до початкового.

Відповідно до організаційного підходу системи управління ризиками грошових потоків, виконавчий орган страхової компанії несе відповідальність за практичну реалізацію ключових елементів системи

ризик-менеджменту грошових потоків, визначених стратегією. В рамках цієї схеми впровадження адміністрування ризиками грошових потоків у страховій організації включає:

- розподіл обов'язків, функцій і відповідальності в управлінні ризиками грошових потоків, який охоплює всі рівні та підрозділи компанії. Інформація про цей розподіл, а також про підпорядкованість і підзвітність підрозділів повинна бути доведена до знання працівників страхової компанії;

- забезпечення постійної актуальності та ефективності внутрішніх документів через внесення необхідних коригувань у відповідь на зрушення зовнішніх чи внутрішніх факторів;

- створення та затвердження внутрішніх регламентів і процедур для оцінки кількісних параметрів ризику, а також проведення їх періодичного перегляду (не менше одного разу на рік) з метою актуалізації. Крім того, передбачається створення окремого підрозділу для оцінки ризиків та контролю за його діяльністю;

- безперервне підвищення кваліфікації працівників через вивчення кращих практик керування ризиками та гарантування виконання вимог платоспроможності з урахуванням ступеня прийнятих ризиків.

Підхід з організації системи адміністрування ризиків грошових потоків повністю відповідає завданням страхового ризик-менеджменту, оскільки передбачає розмежування стратегії (підходів до реалізації процесу) та фактичної імплементації менеджменту ризиків грошових потоків. Оскільки робота конкретної страхової компанії охоплює як загальні бізнес-процеси, характерні для всіх комерційних організацій, так і специфічні для галузі страхування, можуть існувати відмінності у функціональній структурі цих бізнес-процесів у різних страховиків.

Використання цього підходу забезпечує гнучкість процесів управління ризиками грошових потоків, що проявляється в здатності швидко адаптувати його до змін у внутрішньому й зовнішньому оточенні страховика завдяки

механізмам виявлення ризиків і розподілу обов'язків серед учасників управління.

Вивчаючи два способи управління ризиками у страховій діяльності (з позицій процесного або організаційного підходу), можливо запропонувати власну модель ризик-менеджменту грошових потоків страховика.

Управління ризиками грошових потоків визнається головним елементом успішної діяльності страховиків і розглядається як необхідна складова системи контролінгу, що дозволяє страховикам оптимально використовувати існуючі переваги та створювати нові можливості для досягнення майбутніх результатів.

У контролінгу грошових потоків доцільно виділяти інформаційну частину, яка включає показники довгострокового розвитку компанії, та аналітичну частину, що стосується основних продуктів й інвестиційних стратегій. Предметом є результат фінансово-економічної діяльності, який безпосередньо відображається центром фінансової відповідальності через формування майнового потенціалу, фінансових ресурсів, доходів і витрат.

Предмет та завдання поточного контролінгу тісно взаємопов'язані з предметом і завданнями оперативного контролінгу, що обумовлено динамічністю зовнішнього середовища. Це призводить до стирання меж між поточним та оперативним управлінням на користь останнього, оскільки для ухвалення управлінських рішень слід використовувати максимально оперативну інформацію.

Хоча цей підхід дозволяє сформувати систему фінансового менеджменту з акцентом на моніторинг досягнення стратегічних та оперативних цілей, він вимагає уточнень. Зокрема, неясними є критерії та показники, які мають використовуватись для виконання конкретних функцій фінансового контролінгу.

Для впровадження системи контролінгу грошових потоків у страхових компаніях необхідно визначити основні керунки системи для кожного виду діяльності. Виділимо наступні керунки контролінгу грошових потоків:

розподіл грошових потоків, акумуляція грошових потоків, збалансування грошових потоків, результативність грошових потоків (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Керунки контролінгу грошових потоків за видами діяльності

Керунок	Вид діяльності:		
	операційна	інвестиційна	фінансова
Акумуляція грошових потоків (створення позитивного потоку)	моніторинг надходження страхових премій і премій від перестраховування	моніторинг фінансування інвестиційних вкладень	моніторинг вчасності та ефективності залучення необхідних ресурсів
Розподіл грошових потоків (створення від'ємного потоку)	моніторинг використання страхових резервів, контроль за витратами на страхову діяльність	моніторинг інвестиційних вкладень	нагляд за своєчасним і повним виконанням зобов'язань
Урівноваження грошових потоків	моніторинг платоспроможності, ліквідності й узгодженості грошових потоків	моніторинг збалансованості грошових потоків поміж операційною та інвестиційною діяльністю	моніторинг стану і структури залучення капіталу і покриття зобов'язань
Результативність грошових потоків	моніторинг показників рентабельності операційної діяльності	моніторинг результатів операцій з необоротними і фінансовими активами	моніторинг ефективності використання залучених ресурсів

Напрями реалізації контролінгу грошових потоків мають повністю забезпечити формування об'єктивної картини розвитку страховика в його операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності.

Запропонований керунок управління грошовими потоками повинен бути здійснений за допомогою низки показників, що використовуються для порівняння відхилень між «Факт-План» і «Факт1-Факт0».

При розробці системи показників для забезпечення контролінгу грошових потоків страхових компаній за запропонованим керунком потрібно враховувати, що ці показники повинні бути переважно відносними, що підвищить точність та об'єктивність результатів оцінки.

Тому керівництву страхових компаній необхідно обґрунтувати та оцінити аргументи для створення незалежної служби контролінгу. Причинами, які стримують впровадження контролінгу для забезпечення ліквідності вітчизняних страхових компаній, є відсутність досвідчених і кваліфікованих спеціалістів, несприйняття нових ідей керівництвом компанії, а також висока вартість системи контролінгу, трудомісткість і суворі вимоги до кваліфікації персоналу, який бере участь у її реалізації. Водночас важливо зазначити, що впровадження спрощених систем контролінгу може істотно підвищити результативність страхових операцій і забезпечити ліквідність.

Перевагами створення контролінгової служби є: зосередження інформації щодо грошових потоків і фінансового стану страховика в одній структурі, що сприятиме прискоренню роботи та дозволить оперативно впроваджувати уніфіковані процедури і правила планування, контролю, обліку та звітності в усіх підрозділах, що, в свою чергу, полегшить комп'ютеризацію управлінських процесів. Крім того, планування діяльності підрозділів покращиться завдяки більш ефективному координуванню. Зросте якість підготовки звітності для керівництва, що розширить можливості для прогнозування майбутніх перспектив компанії та ухвалення стратегічних рішень.

Алгоритм контролінгу грошових потоків страховика включає чотири етапи. Перший етап полягає у виборі показників для контролю, оптимальній організації тарифної, інвестиційної, фінансової та перестрахової політики з урахуванням досягнення збалансованості доходів і витрат, а також забезпеченні дотримання нормативів платоспроможності.

На другому етапі проводиться аналіз екзогенних та ендогенних факторів середовища, обґрунтовується обрана стратегія діяльності страховика, визначаються очікувані результати, оцінюється вплив цих факторів, а також виявляються відхилення між фактичними і плановими значеннями контролюючих показників.

На третьому етапі оцінюється вплив відхилень на результати обраної стратегії, з'ясовуються причини цих відхилень та визначаються відповідальні особи й підрозділи. На четвертому етапі ухвалюються управлінські рішення.

Отже, при розробці та впровадженні системи контролінгу грошових потоків у страхових компаніях слід враховувати такі основні аспекти щодо створення служби контролінгу:

- повинна мати змогу без затримок отримувати необхідні дані від усіх підрозділів страхової компанії та оперативно передавати їх керівництву;
- повинна мати можливість і право збирати інформацію, що не міститься в поточних звітах, у співпраці з іншими підрозділами;
- повинна вміти впроваджувати нові процедури і способи збору та обробки даних, а також нові підходи до управління організацією;
- мати повну незалежність від інших підрозділів страховика та підпорядковуватися безпосередньо вищому керівництву.

Іншим важливим аспектом у дослідженні менеджменту ризиків грошових потоків у страхуванні є відбір і впровадження методів ризик-менеджменту в цій сфері (рис. 3.5).

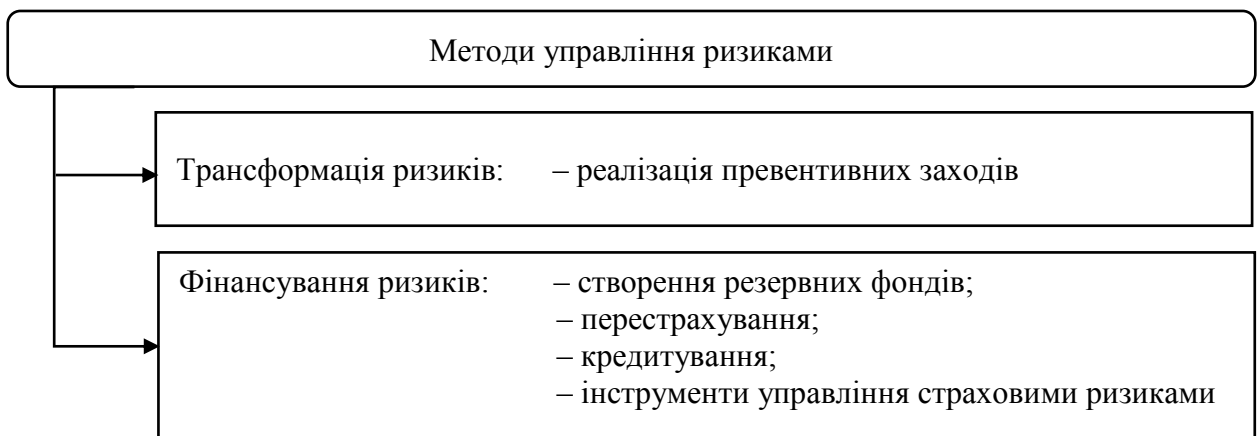

Рис. 3.5. Способи управління ризиками в страховій практиці

Таким чином, розглянемо перший підхід до зміни ризиків, який полягає у впровадженні превентивних заходів. Також важливо відмітити, що в адмініструванні страхових ризиків ключовим є фінансовий аспект, що

передбачає визначення і створення фінансових ресурсів для покриття можливих або фактичних збитків, що проявляються внаслідок реалізації ризиків, прийнятих на страхування.

У класичній теорії ризик-менеджменту присутні 3 основні категорії методів фінансування ризиків: самострахування, кредитування, передача ризику. Кожен із методів має окремі характеристики, коли їх застосовують у діяльності страхових компаній. Зокрема, головним джерелом покриття збитків, що виникають через настання страхових подій за ризиками, які залишаються на утриманні страховика, є страхові резерви.

Запозичення ресурсів для покриття збитків при реалізації страхових ризиків розпізнається як небажане для страховика, оскільки це підвищує фінансові витрати та погано діє на фінансовий результат її діяльності. Потреба у позикових фінансових ресурсах для дотримання поточних зобов'язань може також вказувати на недоліки тарифної політики або політики адміністрування резервів страхової компанії.

Кожен із зазначених способів менеджменту ризиків грошових потоків має особливості в контексті роботи страхової компанії. Однак, хоча перші три методи мають подібну суть як для страховиків, так і для інших учасників господарської діяльності, однак використання методу передачі ризиків у страхуванні має суттєві відмінності та специфічні характеристики.

Тому можна підсумувати, що ризик-менеджмент грошових потоків дозволяє управляти не лише власними ризиками, а й страховими ризиками. Часто в менеджменті страхових ризиків застосовують два основні методи: загальноприйняті та специфічні.

Запропоновані підходи до ризик-менеджменту грошових потоків у страхуванні, слушний вибір одного з яких допоможе пригнітити дію непередбачуваних подій і досягти максимального очікуваного результату. Розподіл процесів управління ризиками грошових потоків страховика на етапи дозволить ухвалювати обґрунтовані рішення та уникати помилок.

3.3. Прогнозування грошових потоків страхової компанії

Прогнозування операційного грошового потоку страховика є важливим інструментом для ефективного адміністрування фінансових ресурсів і стратегічного планування. Це дає змогу компанії:

- оцінити фінансову стабільність. Прогноз допомагає зрозуміти, чи буде компанія здатна покривати свої витрати та виконувати зобов'язання, що є критичним для збереження ліквідності;

- планувати інвестиції та розвиток. Завдяки прогнозам можна розрахувати можливості для фінансування нових проектів, розширення послуг або покращення технологій без шкоди для поточної діяльності;

- мінімізувати ризики. Прогнозування дає змогу виявити потенційні фінансові проблеми, які можуть виникнути в майбутньому, та вчасно коригувати стратегію;

- оптимізувати грошові потоки. Знання майбутніх надходжень і витрат дозволяє ефективно розподіляти ресурси, знижувати витрати і підвищувати прибутковість;

- покращити управлінську прийнятність рішень. Прогнозування дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі точних і детальних фінансових даних.

Отже, правильне прогнозування операційного грошового потоку є ключовим елементом для забезпечення стабільної ліквідності та розвитку страхової компанії.

Зважаючи на наведені аргументи, виконаємо прогнозний розрахунок грошових потоків СК «УСГ» за операційною діяльністю. У вітчизняній

практиці для прогнозу грошових потоків зазвичай застосовуються такі методи:

- прямий метод, що базується на прогнозуванні надходжень і витрат коштів, де чистий грошовий потік (ЧГП) розпізнається як різниця поміж ними;
- непрямий метод, який передбачає планування прибутку з подальшим коригуванням на прогнозовані зміни в балансі та компенсаційні витрати.
- метод кореляційно-регресійний;
- метод пропорційного зростання;
- метод екстраполяції.

Вибір методу прогнозування залежить від поточної ситуації, в якій перебуває компанія, ефективності формування ЧГП, наявності ресурсів для реалізації необхідних програм тощо. Доцільно детально проаналізувати особливості кожного з методів прогнозування чистих грошових потоків.

Метод екстраполяції ґрунтується на припущенні про інерційність розвитку динамічної ймовірнісної системи. Основну роль у цьому методі відіграє трендова модель, яка відображає зміни досліджуваних показників у залежності від часу t – узагальненого аргументу, що враховує сукупний вплив багатьох визначальних факторів. Початкові динамічні ряди Y_{it} подаються у вигляді суми двох складових, які безпосередньо не спостерігаються:

$$Y_i = \int i(t) + \varepsilon_i, \quad (3.1)$$

де $\int i(t)$ – рівняння тренду;

ε_i – випадкова складова.

Тренд відображає основні закономірності змін параметрів соціально-економічних систем у часовому вимірі. Точність і надійність прогнозів, побудованих за цим методом, значною мірою залежать від правильного вибору форми трендів і типів аналітичних функцій $\int i(t)$. Найкращі

результати прогнозування досягаються тоді, коли вдається встановити реальний механізм розвитку процесів в часі. Тому якість прогнозів, побудованих на основі трендових моделей, зводиться до визначення внутрішніх закономірностей динаміки [17].

Метод прогнозування грошових потоків, заснований на кореляційно-регресійному аналізі, зазвичай застосовується для кількісної оцінки функціональних залежностей між змінами результативних показників (обраних відповідно до напрямків діяльності компанії) та змінами факторних ознак (показників, що можуть впливати на результативність). Алгоритм проведення регресійного аналізу, визначення рівняння моделі та оцінки результатів виконується згідно з принципами математичної статистики. Цей метод обраний для розрахунків завдяки його простоті, гнучкості та можливості варіювання.

Отже, необхідно провести прогноз зрушень грошових коштів на наступний період за допомогою методу екстраполяції. Прогнозування включає два основні етапи:

1. Обрання можливих функцій, які найбільш точно відображають досліджувані ряди динаміки. На цьому етапі активно використовуються класичні статистичні методи моделювання, зокрема теоретичний аналіз якісних аспектів, вивчення графіків візуально, обчислення послідовних змін, характеристик росту та інші параметри, в тому числі параметри математичної статистики. Як підсумок на 1-ому етапі обирається базова функція, яка найкраще описує процес руху грошових потоків компанії серед усіх можливих варіантів.

Необхідно приділити особливу увагу вибору оптимальної тривалості періоду. Динаміка грошових потоків компанії схильна до коливань через певні випадкові фактори, тому важливо правильно визначити довжину періоду для точного прогнозування.

2. Поступовий відбір обмеженої кількості основних функцій, визначених на попередньому етапі. Ступінь відповідності початкового

коефіцієнта балансу для всіх точок періоду зміщення використовується як оцінка кожної з комбінацій. Найкраща комбінація визначається через мінімальне значення параметра балансу змінних:

$$B_j = \frac{\sum_{t_1}^{t_2} (Y_{mt} - Y_u - \dots - Y_{m-u})^2}{\sum_{t_1}^{t_2} Y_{mt}^2}, \quad (3.2)$$

де $t_1 - t_2$ – період прогнозування;

B_j – загальна відносна величина розбіжності прогнозу для всіх точок періоду прогнозування.

Чим ближче до нуля значення дисбалансу прогнозу B_j , тим більше причин вважати цю комбінацію функцій оптимальним варіантом, і навпаки. Якщо на першому етапі не було упущено відповідну функцію, яка точно описує динаміку взаємопов'язаних змінних, то багато значень B_j при пошуку трендів будуть проходити через глобальний мінімум.

Розглянемо детальніше ці етапи на прикладі прогнозу потоків надходжень, витрат і чистого руху коштів за операційною діяльністю СК «УСГ» у 2019-2023 роки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Динаміка потоків надходжень, витрат і чистого руху коштів за операційною діяльністю СК «УСГ» у 2019-2023 рр., тис. грн.

Період	Потоки надходження (Y_{1t})	Потоки витрат (Y_{2t})	Чистого руху коштів за операційною діяльністю (Y_{3t})
2019	2007709	-1973994	33714
2020	2307711	-2268959	38752
2021	5753913	-5575445	178468
2022	3172741	-2316738	856003
2023	2991412	-2108775	397360

Перший етап прогнозування потоків надходжень (Y_{1t}), витрат (Y_{2t}) і чистого руху коштів за операційною діяльністю (Y_{3t}) розпочинається з визначення очевидного балансу між цими показниками: $Y_{1t} - Y_{2t} = Y_{3t}$. Таким чином, абсолютний дисбаланс для прогнозних значень конкретного року обчислюється за формулою: $B_j = Y_{3t} - Y_{1t} + Y_{2t}$.

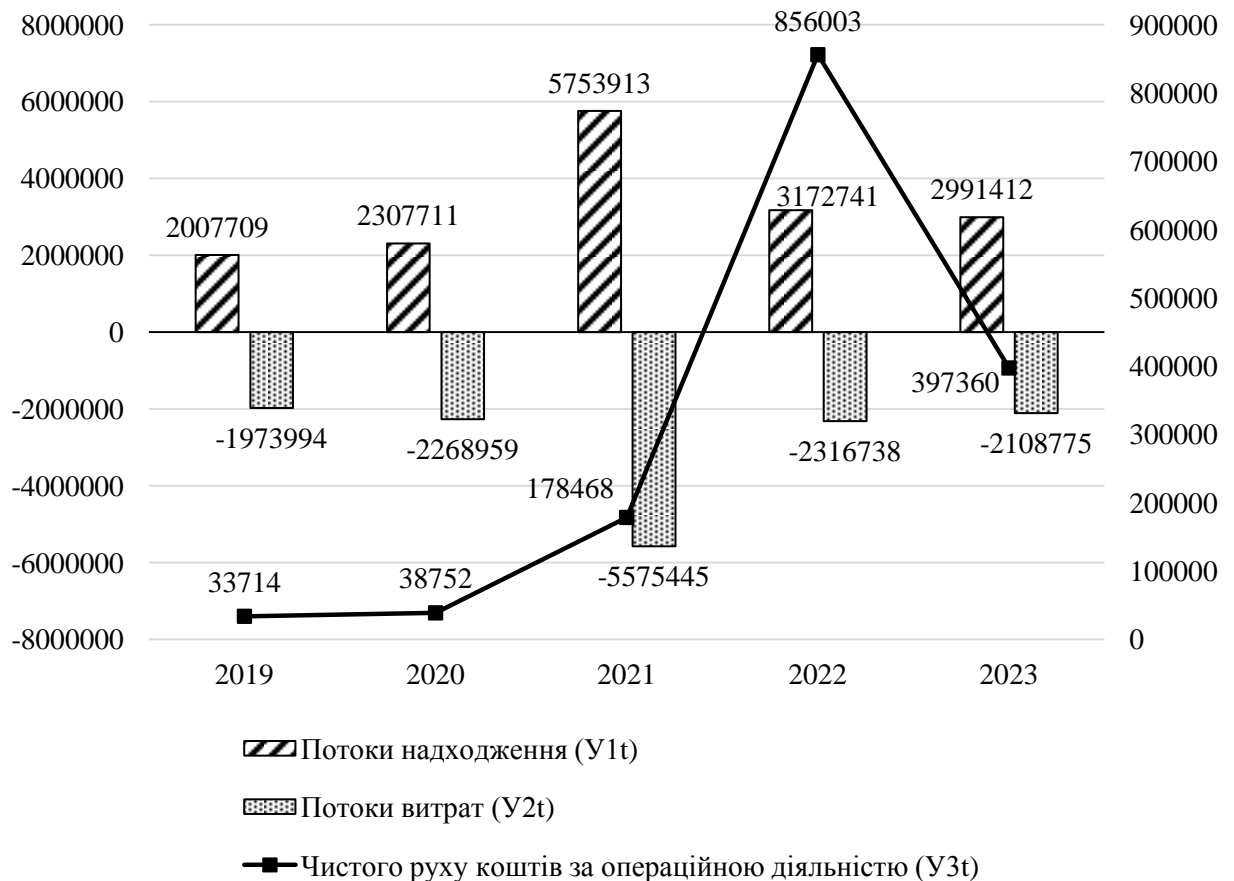

Рис. 3.6. Графік потоку надходжень, витрат і чистого руху коштів за операційною діяльністю СК «УСГ» у 2019-2023 рр.

У якості вихідних базових функцій для трендових моделей потоків надходжень і витрат коштів застосовувалися лінійна функція та параболи 2-го та 3-го ступенів. Для трендових моделей чистого руху коштів за операційною діяльністю були обрані рівняння парабол 2-го та 3-го ступенів. Після розрахунків, виконаних за допомогою Excel, було отримано три набори моделей, що складаються з 18 рівнянь. Оцінка коефіцієнтів детермінації дала

зможу ідентифікувати 8 тенденцій, які найкраще описують досліджувані показники. У таблиці 3.3 наведено перелік вибраних функцій, їх точність і прогноз змінних на 2024 рік.

Таблиця 3.3

Варіанти прогнозів показників, які вивчалися за рядами динаміки СК «УСГ» на 2024 рік

Показник	Функція	Рівняння тренду	R ²	2024 рік (прогноз), тис. грн.
Чистий рух коштів за операційною діяльністю	1. Парабола 2-й ступень	$Y_{3t} = -121741,32t^2 - 262760t + 342179$	0,6042	181779
	2. Парабола 3-й ступень	$Y_{3t} = -2311,62t^3 - 118491t^2 + 364729t - 28281,4$	0,7165	215566
Надходження	1. Лінійна	$Y_{1t} = 137201t - 17832$	0,8379	2720408
	1. Парабола 2-й ступень	$Y_{1t} = 12936t^2 - 19421t + 37274$	0,9036	2933716
	2. Парабола 3-й ступень	$Y_{1t} = -10326t^3 + 473143t^2 - 124093t + 382931$	0,9282	3013584
Витрати	1. Лінійна	$Y_{2t} = 136293t - 305729$	0,8307	-2366483
	1. Парабола 2-й ступень	$Y_{2t} = 127502t^2 - 649271,5t + 20739$	0,9017	-2568747
	2. Парабола 3-й ступень	$Y_{2t} = -20819,2t^3 + 542683t^2 - 205639t + 305829$	0,9345	-2662187

Отже, управлінські рішення є економічно обґрунтованими та доцільними для впровадження, що підтверджується результатами прогнозу чистого руху коштів за операційною діяльністю компанії методом екстраполяції. Компанія має можливість щорічно збільшувати надходження від операційного грошового потоку завдяки продажу страхових послуг.

Прогнозування операційного грошового потоку є важливим інструментом для забезпечення фінансової стабільності страхової компанії та ефективного управління її ресурсами. Використання різних методів прогнозування дозволяє точніше оцінити майбутні грошові потоки та виявити потенційні фінансові ризики. Застосування методів екстраполяції та

кореляційно-регресійного аналізу дозволяє зменшити ймовірність помилок у фінансовому плануванні та оптимізувати прийняття управлінських рішень. У результаті проведеного прогнозу компанія отримує чітке уявлення про можливість для подальшого розвитку та збільшення доходів від операційної діяльності.

Висновки до розділу 3

1. Враховуючи аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливають на процес управління грошовими потоками, можна стверджувати, що для підвищення ефективності компанії необхідно впроваджувати комплексні стратегії, орієнтовані на оптимізацію грошових потоків. Зокрема, важливо забезпечити баланс між вихідними та вхідними потоками, зростання чистого прибутку та коригування грошових потоків відповідно до змін на ринку. Пріоритетними заходами є збільшення вхідного потоку через залучення інвестицій та довгострокових кредитів, а також зниження операційних витрат. Для забезпечення ліквідності компанії важливо здійснювати диверсифікацію активних операцій та покращення фінансових стратегій. Окрім того, необхідно вдосконалювати клієнтський сервіс, розширюючи асортимент послуг та канали комунікації. Інноваційний підхід до розробки страхових продуктів дозволить компанії зміцнити свої позиції на ринку і задовольнити потреби клієнтів, що сприятиме її довгостроковій фінансовій стабільності.

2. Питання ризик-менеджменту визнається важливим для всіх сфер діяльності, особливо для страхування, де ризики визначають існування галузі. Ефективне управління ризиками сприяє не лише збереженню ліквідності страховиків, а й стабільності страхового ринку загалом. Кризовий стан українського страхового ринку обумовлений війною та

недобросовісною поведінкою деяких страховиків, що ускладнює дотримання зобов'язань перед клієнтами. Для покращення ситуації необхідно впроваджувати системи ризик-менеджменту, що включають ідентифікацію, оцінювання та контролювання ризиків, зокрема грошових потоків страховиків. Використання запропонованих підходів до управління ризиками дозволить страховим компаніям підвищити ефективність своєї діяльності, мінімізуючи негативні наслідки непередбачуваних ситуацій.

3. Прогнозування операційного грошового потоку є критичним для фінансової стабільності страхової компанії, оскільки дозволяє оцінити здатність покривати витрати та виконувати зобов'язання. Це також сприяє плануванню інвестицій і розвитку, допомагаючи компанії визначати можливості для розширення діяльності без шкоди для ліквідності. Завдяки прогнозуванню можна мінімізувати фінансові ризики, своєчасно виявляючи потенційні проблеми та коригуючи стратегію. Прогнозування дозволяє оптимізувати грошові потоки, знижуючи витрати та підвищуючи прибутковість через ефективний розподіл ресурсів. Керівництво компанії отримує можливість приймати більш обґрунтовані управлінські рішення на основі точних фінансових даних. Для прогнозування використовуються різні методи, зокрема екстраполяція і кореляційно-регресійний аналіз, що дозволяють досягти високої точності в оцінках. Результати прогнозування дають чітке уявлення про можливості для розвитку компанії, що підтверджується зростанням надходжень від операційного грошового потоку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами виконаних у кваліфікаційній роботі теоретичних та практичних досліджень управління грошовими потоками СК «УСГ» з метою підвищення її ліквідності можна зробити наступні висновки:

1. Грошові потоки в страховій діяльності є важливим елементом фінансового управління, оскільки вони визначають здатність страхової компанії виконувати свої зобов'язання та забезпечувати стабільний розвиток. Надходження страхових премій, виплати страхових відшкодувань, операційні витрати та інвестиційні потоки складають основні складові грошових потоків, що потребують ефективного управління для забезпечення ліквідності та платоспроможності компанії. Уміння прогнозувати та планувати ці потоки дозволяє страховим компаніям своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, а також оптимізувати витрати і приймати обґрунтовані інвестиційні рішення. Завдяки правильному управлінню грошовими потоками компанія може підтримувати свою фінансову стійкість, конкурентоспроможність і довіру клієнтів, що в свою чергу забезпечує її довгострокову стабільність на ринку.

2. Управління грошовими потоками є ключовим для фінансової стабільності страховика. Регулярні надходження від премій можуть бути нерівномірними, що потребує ретельного планування та прогнозування. Важливо формувати резерви для майбутніх виплат і ефективно управляти ризиками, щоб уникнути фінансових втрат. Ліквідність є критичною для забезпечення вчасних виплат страхових відшкодувань. Комплексний підхід до управління фінансами та дотримання вимог регуляторів допомагають забезпечити стабільну роботу компанії.

3. Ліквідність страховика є важливою для виконання фінансових зобов'язань, зокрема виплат за страховими вимогами. Вона залежить від структури активів і зобов'язань компанії, наявності ліквідних активів і

короткострокових зобов'язань. Важливими є ефективне планування грошових потоків і політика резервування коштів. Регулярні страхові платежі та відповідні виплати також підтримують ліквідність. Зміни в законодавстві та економічному кліматі можуть впливати на фінансову стабільність компанії. Оцінка ліквідності потребує комплексного підходу, оскільки фактори можуть взаємопов'язані та впливати на здатність компанії виконувати зобов'язання.

4. Наразі СК «УСГ» є частиною міжнародної групи Vienna Insurance Group (VIG), яка сприяла її інтеграції у світовий страховий ринок. Компанія є лідером на українському страховому ринку, активно впроваджує інновації, зокрема онлайн-сервіс «MyUSG» для управління полісами та подачі заявок. СК «УСГ» застосовує штучний інтелект для оцінки страхових випадків і розвиває блокчейн-технології для прозорості та безпеки транзакцій. Компанія має розгалужену мережу з понад 80 регіональних відділень і понад 450 співробітників, забезпечуючи доступність послуг по всій Україні. Основні послуги включають автостраховання, страхування майна, медичне страхування, страхування подорожей та спеціалізовані види страхування для бізнесу. Страховик займає провідні позиції за багатьма показниками, такими як рівень виплат (56%) і частка ринку у страхуванні «Зелена картка» та вогневих ризиків. Компанія орієнтується на якісний розвиток, клієнтоорієнтованість і забезпечує фінансову стабільність клієнтів завдяки прозорим та доступним продуктам.

5. Аналіз фінансових показників СК «УСГ» за 2019-2023 роки показав ряд важливих тенденцій. Насамперед, компанія демонструє зростання активів і страхових премій, що свідчить про активне залучення клієнтів та розширення діяльності. Однак збільшення зобов'язань вимагає підвищеної уваги до управління ризиками та фінансової стійкості. Власний капітал зріс помірно, що може свідчити про потребу в підвищенні капіталізації для забезпечення довгострокової стабільності. Позитивні зміни в рівні виплат у 2023 році відображають покращення платоспроможності компанії. Проте

показники фінансової стійкості вказують на зниження автономії та підвищену залежність від зовнішніх джерел фінансування. Також, зниження рентабельності активів і капіталу в 2023 році потребує перегляду управлінської стратегії для покращення фінансових результатів.

6. Аналіз ефективності управління грошовими потоками СК «УСГ» свідчить про стабільне зростання операційних доходів та покращення операційного грошового потоку, який зазнав найбільшого приросту у 2022 році. Інвестиційна діяльність демонструє значний відтік коштів, особливо у 2023 році, що може свідчити про інтенсивні капіталовкладення в довгострокові активи. Фінансова діяльність компанії мала мінімальний вплив на загальний потік і була зосереджена на сплаті дивідендів у 2021-2022 роках. Незважаючи на позитивну динаміку операційного потоку, загальний чистий потік за 2019-2023 роки залишився від'ємним, що вказує на потребу оптимізації інвестиційної політики. Значне коливання у структурі доходів та витрат свідчить про залежність компанії від страхових премій та інших витрат. Для підвищення фінансової стійкості необхідно вдосконалити управління ліквідністю та забезпечити баланс між надходженнями і витратами.

7. Враховуючи аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на управління грошовими потоками, можна зробити висновок, що для підвищення ефективності компанії необхідно впроваджувати комплексні стратегії, орієнтовані на оптимізацію грошових потоків. Зокрема, важливо забезпечити баланс між вхідними та вихідними потоками, зростання чистого прибутку та коригування грошових потоків відповідно до змін на ринку. Пріоритетними заходами є збільшення вхідного потоку через залучення інвестицій та довгострокових кредитів, а також зниження операційних витрат. Для забезпечення ліквідності компанії важливо здійснювати диверсифікацію активних операцій та покращення фінансових стратегій. Окрім того, необхідно вдосконалювати клієнтський сервіс, розширюючи асортимент послуг та канали комунікації. Інноваційний підхід до розробки

страхових продуктів дозволить компанії зміцнити свої позиції на ринку і задовольнити потреби клієнтів, що сприятиме її довгостроковій фінансовій стабільності.

8. Питання ризик-менеджменту є важливим для всіх сфер діяльності, особливо для страхування, де ризики визначають існування галузі. Ефективне управління ризиками сприяє не лише збереженню ліквідності страховиків, а й стабільності страхового ринку в цілому. Кризовий стан українського страхового ринку обумовлений війною та недобросовісною поведінкою деяких страховиків, що ускладнює виконання зобов'язань перед клієнтами. Для покращення ситуації необхідно впроваджувати системи ризик-менеджменту, що включають ідентифікацію, оцінку та контроль ризиків, зокрема грошових потоків страховиків. Використання запропонованих підходів до управління ризиками дозволить страховим компаніям підвищити ефективність своєї діяльності, мінімізуючи негативні наслідки непередбачуваних ситуацій.

9. Прогнозування операційного грошового потоку є критичним для фінансової стабільності страхової компанії, оскільки дозволяє оцінити здатність покривати витрати та виконувати зобов'язання. Це також сприяє плануванню інвестицій і розвитку, допомагаючи компанії визначати можливості для розширення діяльності без шкоди для ліквідності. Завдяки прогнозуванню можна мінімізувати фінансові ризики, своєчасно виявляючи потенційні проблеми та коригуючи стратегію. Прогнозування дозволяє оптимізувати грошові потоки, знижуючи витрати та підвищуючи прибутковість через ефективний розподіл ресурсів. Керівництво компанії отримує можливість приймати більш обґрунтовані управлінські рішення на основі точних фінансових даних. Для прогнозування використовуються різні методи, зокрема екстраполяція і кореляційно-регресійний аналіз, що дозволяють досягти високої точності в оцінках. Результати прогнозування дають чітке уявлення про можливості для розвитку компанії, що підтверджується зростанням надходжень від операційного грошового потоку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллаєва А.Є. Особливості застосування методів ризик-менеджменту у страховій діяльності. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/413>
2. Агрес О., Рубай О., Синявська Л. Удосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії з метою підвищення її фінансової надійності. *Аграрна економіка*. 2023. Т.16. № 3-4. С. 61-67.
3. Алескерова Ю.В., Салькова І.Ю., Федоришина Л.І. Страховий менеджмент: підручник. Вінниця: ВНАУ, 2019. 295 с.
4. Біла книга. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4
5. Бобиль В.В., Топоркова О.А., Аберніхіна І.Г. Складові елементи економічної безпеки страхової компанії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №4. С.19-23.
6. Бобиль В.В., Топоркова О.А., Аберніхіна І.Г. Ключові питання ризик-оцінювання діяльності страхових компаній. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2859>
7. Бобиль В.В., Топоркова О.А., Аберніхіна І.Г., Дронь М.А. Фінансово-економічна безпека страхових організацій в контексті регуляторних змін. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_7.
8. Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 216-226.
9. Богріновцева Л.М., Ключка О.В., Заїчко І.В. Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими

компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-57>

10. Буяк Л.М., Пришляк К.М., Башуцька О.С. Імітаційна модель управління страховою компанією в умовах ринку. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2020. № 829. С. 99-108.

11. Вдовенко Л.О. Фінансова безпека страхових компаній в умовах нестабільного ринкового середовища функціонування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 4. С. 73-79.

12. Владика Ю.П., Шубіна І.О. Управління страховими ризиками страховика (за матеріалами страхової компанії «УСГ»). *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2830/2752>

13. Водолазська О.А. Розвиток страхового ринку у контексті ефективності процесу андеррайтингу. *Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. Т. 22. №1. С. 90-96. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/986/815>*

14. Водолазська О.А., Коновалова Д.Є. Актуальні загрози фінансовій безпеці страхового ринку України. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 38. С.312-317. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/50.pdf

15. Гладчук О.М. Фінансова безпека українських страхових компаній у сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-40>

16. Глухова В.І., Крот Л.М. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті фінансової безпеки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-81>

17. Головіна В.В., Шірінян Л.В. Управління грошовими потоками страхової компанії. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2018. № 23 (7). С. 161-164.

18. Гончаренко А.С., Зачосова Н.В., Коваль О.В. Стратегічні аспекти

забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія Економічні науки*. 2020. № 2. С. 160-168.

19. Дем'янчук М.А., Маслій Н.Д., Жаданова Ю.О. Страхова екосистема України: забезпечення розвитку страхових компаній. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 18. С. 30-38.

20. Дядюра К.В., Янковський В.А. Антикризове управління страховими компаніями: сутнісний складник та сучасний стан страхового ринку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 2 (29). С. 120-126.

21. Журавка О.С., Кожушко І.О., Рябушка Л.Б. Процес управління страховим портфелем страхової компанії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-08-02>

22. Журавка О.С., Темченко А.Р., Федорченко В.Г. Теоретичні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22 (1). С. 117-122.

23. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2020. 171 с.

24. Кнейслер О., Король С., Спасів Н. Прагматизм управління фінансовою стійкістю страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*. 2022. №3(72). С. 99-110.

25. Король С. Оптимізація фінансової стійкості страхових компаній як запорука сценаріїв їх розвитку. *Економічний аналіз*. 2021. Т. 31. № 1. С. 306-312.

26. Кривошлик Т.Д. Фінансові ресурси у формуванні фінансового потенціалу страхової компанії. *Наукові інновації та передові технології*.

2022. № 10(12). С. 235-250.

27. Кривошлик Т.Д., Димніч О.В. Фінансова безпека страхової компанії як умова забезпечення фінансової безпеки страхового ринку. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 4(4). С. 722-734.

28. Кулина Г.М. Новації державного регулювання забезпечення платоспроможності страхових компаній в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3520>

29. Кучерівська С.С. Конкурентні переваги страхових компаній в умовах нової економіки. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2024. № 32. С. 24-28.

30. Лащик І., Митровці М. Антикризове управління страховими компаніями. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2023. № 81 (2). С. 83-88.

31. Левковець Н.П., Бабич Л.М., Теслюк Н.П., Наконечна С.А., Гуцалюк О.І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9155>

32. Максимюк А. Аудит страхових компаній в Україні. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. Вип. 6. С. 392-403.

33. Мандра Н.Г., Лактіонова О.Ю. Необхідність цифрових технологій у бізнес-процесах страховиків. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 202-206.

34. Марценюк О.В., Руда О.Л. Діяльність страхових компаній в умовах воєнного стану та їх роль у післявоєнному відновленні України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. №1. С.7-23.

35. Масюк Ю.В., Грабчук О.М., Жовтяк С.В., Пасько А.Д. Фінансова стійкість страхової компанії: синергетичний підхід в управлінні грошовими потоками і капіталом. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2024. № 2(9).

36. Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Страхування : навч. посіб.

Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.

37. Осадець С.С. Розвиток сучасних інноваційних технологій на ринку страхових послуг. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1-2. С. 194-195.

38. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України: Наглядова статистика. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

39. Офіційний сайт ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». URL: <https://www.usg.ua/>

40. Петрук О.М., Полчанов А.Ю., Ніколаєнко С.М., Дячек С.М. Антикризове фінансове управління страховими компаніями. *Ефективна економіка*. 2023. № 4. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1414>

41. Приступа Л.А., Возовик І.А. Концептуальні засади фінансового управління страховою компанією в сучасному бізнес-середовищі. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. № 2. С. 125-129.

42. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>

43. Расшивалов Д.П., Підвисоцький Я.В., Східницька Г.В. Управлінські стратегії забезпечення фінансової стійкості страхових компаній під час кризових ситуацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 1(44). С. 94-101.

44. Рейтинг страхових компаній України 2024. Форіншурер : веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>

45. Савченко О., Пустовіт О. Матриця фінансового розвитку та оптимізація фінансової стратегії страхової компанії (на прикладі ПрАТ «СК «Євроінс Україна»). *Development Service Industry Management*, 2023. № (4), С.81-85.

46. Самарічева Т.А., Крушинська А.В. Вплив податкового навантаження на фінансову стійкість страховика. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 6(12). С. 106-120.

47. Ситник Н., Михайлюк М. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. № 5. С. 169-173.

48. Ситник Н.С., Тишковець М.М. Фінансово-економічна безпека страхової компанії та її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1262/1216>

49. Скриль В.В. Фінансова безпека страхового ринку України. *Економіка і регіон*. 2023. № 3(90). С. 126-138.

50. Скрипник Г., Якименко В. Діяльність страхових компаній України в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. №2 (11). С.151-156.

51. Сніщенко Р.Г, Крот Л.М. Особливості організації роботи страхових компаній України в період збройного вторгнення. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 4 (04). С. 66-71.

52. Сніщенко Р.Г. Безпекові аспекти управління страховими компаніями України. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 1 (06). С. 63-67.

53. Сніщенко Р.Г., Крот Л.М. Особливості організації роботи страхових компаній України в період збройного вторгнення. *Трансформаційна економіка*. 2023. №4. С.66-71.

54. Сніщенко Р.Г., Крот Л.М. Управління страховими організаціями в період війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 9. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.283>

55. Терещенко Т.Є., Шутова Д.М. Формування оптимального страхового портфеля страхової організації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 2(2). С. 57-64.

56. Ткаченко К.В., Паска І.М. Методичні підходи до оптимізації портфеля послуг страхової компанії. *Економіка та управління АПК*. 2021. №1. С. 164-172.

57. Ткаченко Н.В., Водолазська О.А. Гармонійний аналіз коливань андеррайтингового результату страховика. *Вісник Тернопільського*

національного економічного університету. 2015. Вип.4. С.50-64.

58. Ткаченко Н.В., Водолазська О.А. Дискусійні питання теорії страхового портфеля. *Фінансовий простір*. 2015. № 3(19). С. 146-154.

59. Халатур С.М., Ільченко О.О. Сек'юретизація активів як елемент ефективності управління портфелем страхової компанії. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-49>

60. Халатур С.М., Карамушка О.М., Котюх М.В. Цифровізація управління страховим портфелем як елемент фінансової безпеки страховика. *Агросвіт*. 2024. № 19. С. 4-9.

61. Шаповал Л.П., Кудлай К.Д., Соломка О.С. Формування та оптимізація страхового портфеля страховика на прикладі ПрАТ «СГ «ТАС». *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2021. № 2(2). С. 38-43.

62. Юхименко В.М., Сулима Д.А. Управління капіталом страхових компаній на основі ризик-зорієнтованого підходу. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 201-205.

63. Velychko O., Velychko L., Butko M., Khalatur S. (2019). Modelling of strategic managerial decisions in the system of marketing logistics of enterprise. *Innovative Marketing*, 15(2), 58-70. DOI: [https://doi.org/10.21511/im.15\(2\).2019.05](https://doi.org/10.21511/im.15(2).2019.05)

64. Velychko O., Velychko L., Khalatur S., Roubík H. (2020) A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities. *Problems and Perspectives in Management*, vol.18(4), pp.153-166. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.14](https://doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.14)

65. Vinichenko I.I., Honcharenko O.V., Khalatur S.M., Sitkovska A.O., Prus Y.O., Korchahina V.H. (2020) Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita.* (2), pp. 63-79. DOI: <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006>

